

Fylkesmannen i
Nordland

Rapport 8/2004

Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, delutredning Landskap

Fylkesmannen i Nordland

Adresse Fylkesmannen i Nordland, Moloveien 10, 8002 Bodø	Telefon: 75 53 15 80 Telefaks: 75 53 16 80 E-post: postmottak@fmno.no	Internett www.fylkesmannen.no/nordland www.miljostatus.no/nordland
Tilgjengelighet Trykt rapport og Internett: www.fylkesmannen.no/lomsdal-visten	ISBN: 82-92558-10-1 Opplag: 50 eks.	
Forfatter Halvard R. Pedersen	Utgiver og prosjektutførelse Fylkesmannen i Nordland, miljøvernavdelinga	Rapport nr: 8/2004 Årstall: 2004 Sider: 67
Tittel Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, delutredning Landskap.	Title Environmental Impact Assessment on The Landscape in Lomsdal-Visten, Nordland, Norway.	
Referanse Fylkesmannen i Nordland 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, delutredning Landskap. Rapport 8/2004. 67 s.		
Sammendrag Rapporten er en delutredning for landskapet i konsekvensutredningen for etableringen av et vern i området Lomsdal-Visten. Delutredningen vurderer konsekvensene for landskapet dersom området ikke blir vernet og dersom det blir et vern med milde eller strenge bestemmelser i området.		
Emneord norsk - naturvern - konsekvensutredning - verneplan - nasjonalpark - Lomsdal-Visten - Nordland, Norge - landskap - tekniske inngrep	Keywords English - Nature Conservation - Environmental Impact Assessment - Protection Plan - National Park - Lomsdal-Visten - Nordland, Norway - Landscape - Infrastructure	
Kartgrunnlag Kartgrunnlag brukt i kartpresentasjonene i denne rapporten: N50 raster, © Statens kartverk. Tillatelsesnr. MAD 11005-R0132084. N250 vektor, © Statens kartverk. Tillatelsesnr. MAD 12002-R127454.		
Forsidefoto (fotograf) Tradisjonsvarding i Lomsdalen (Halvard R. Pedersen), Sannan og Sæterdalen i Indre Visten (Ansgar Aandahl), utsikt over Sæterdalen i Vevelstad, sett fra Sæterskardet (Halvard R. Pedersen), lakseanlegg i Storfjorden (Halvard R. Pedersen), Okan i Velfjorden (Halvard R. Pedersen) og flyfoto over Lomsdalen (Jan-Oddvar Nielsen).		

Sammendrag

Denne utredningen oppsummerer kartleggingen av landskapet i Lomsdal-Visten gjort av Norsk institutt for jord og skogkartlegging. Videre beskrives historisk utvikling og hva slags forhold folk har til landskapet. Utredningen vurderer til slutt hvilke konsekvenser et vern vil få for landskapet i Lomsdal-Visten.

Langs Velfjorden og Indre Visten er det smale fjordarmer og fjordbotner som strekker seg inn i utredningsområdet, og ned mot disse vender fjelldalene. Landskapstypen fjordvendte fjelldaler finnes også i Tosbotn og ved Gåsvatnet i Grane. I Sørfjorddalen og i Austerfjorddalen er landskapstypen trange elvedaler og storfjorma juv. Disse fører ofte opp til høyfjellsplatåer og større fjelltopper som finnes både øst for Visten, vest for Vistfjellan og i de sentrale fjellområdene i Grane. Resten av området består av storforma U-daler både under og over tregrensa

I utredningsområdet er det nasjonalt høye landskapskvaliteter (A1) i Lomsdalen, Grunnvassdalen og Okfjorden. Det er nasjonale landskapskvaliteter (A2) i Storbørja i Brønnøy, ved Breidvasstinden på grensa mellom Brønnøy og Grane, i Jordbrudalen og Langskardet i Grane, i Indre Visten og Austerfjorddalen og ved Tasklivatnet, Vistvatnan, Lakselvatnet og Krongelvatnet i Vevelstad og i Skjølægda og ved Innertjønnan og Roparnesfjellet i Vefsn. Resten av utredningsområdet har mest regionalt høye (B1) og i noen områder regionale (B2) landskapsverdier.

Lomsdal-Visten rommer et av de største gjenværende områdene i Nordland uten store tekniske inngrep. De mest urørte landskapsområdene ligger hovedsakelig i fjellområdene i sørøst rundt Elgvidda og Visttindan, i vest rundt Okfjorden med Tasklivatnan og Lappskarddalen, og i nord i Sørfjorddalen vest for Storfinnkneet, i Sørvassdalen og i området fra Nord Austerfjorddalen til Fjellskardet og Langfredagsdalen nordøst for Skjølægda.

Konsekvenser av 0-alternativet

Tiltakene med størst negative konsekvenser for landskapsverdiene og urørtheten i utredningsområdet er havbruk, kraftutbygging, barmarkskjøring i reindrifta og skogsdrift med bygging av skogsveier. I tillegg vil gjengroing av verdifulle kulturlandskap spesielt langs fjordene ha store negative konsekvenser. Restaurering av gammelt bygningsmiljø og skjøtsel av eldre lysåpen kulturmark langs fjordene, samt fjerning av kraftlinja mellom Ausa og Langfjord kraftverk, vil imidlertid ha positive konsekvenser.

Hardt skogbruk med skogsveibygging og åpne hogstformer, spesielt i Klavesmarka, ved Gåsvatnet, i Svenningskardet og i Stavassdalen, vil ha middels store negative til store negative konsekvenser for landskapet. Samtidig vil fortsatt skogbruk knyttet til den faste bosettingen i området og spesielt sagbrukene i Indre Visten være med på å opprettholde den lokale landskapsforståelsen her. Fortsatt spredning av plantet skog og særlig sitkagran forventes å ha noe negative konsekvenser for landskapsinntrykket over tid, mens vedhogst antas ikke å ha negative konsekvenser for landskapet.

En permanent skjelldyrking i Lillebørja og lakseoppdrett i Storfjorden vil ha ingen eller bare små negative konsekvenser for landskapet i fjordområdene. En eventuell fremtidig skjelldyrking i Okfjorden og Indre Visten vil derimot ha opptil store negative konsekvenser både for landskap og urørthet.

Fortsatt barmarkskjøring i reindrifta vil ha middels store negative konsekvenser for landskapet. Nye gjeterhytter ved Innertjønnan, på Elgvidda og ved Kvitfjellet vil ha små negative konsekvenser. Samtidig er reindrifta selv en demper på videre utbygginger i området, noe som kan ha positive konsekvenser for landskapet i utredningsområdet.

Ny overføringslinje fra Ausa i Visten til Andalsvågen har store negative konsekvenser for landskapet og for urørtheten. Dersom den eksisterende linja mellom Ausa og Langfjord kraftverk blir fjernet, vil dette ha store positive konsekvenser for landskapet og for urørtheten i utredningsområdet. Mindre kraftutbygginger vil ha små til middels store negative konsekvenser for landskapet og opptil store negative konsekvenser for urørtheten.

Noen av de foreslåtte hyttene kan ha noe negative konsekvenser for landskapet, avhengig av plassering og utforming. Dette gjelder først og fremst ved Øvre Bjønnstokkvatn og på Elgvidda.

Konsekvenser av vern generelt

Et vern med både strenge og milde bestemmelser vil gjennom det generelle forbudet mot inngrep hindre gjennomføringen av stort sett alle tiltakene med negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten i utredningsområdet. Et vern har derfor store positive konsekvenser for landskapet i området.

Det er liten forskjell på milde og strenge bestemmelser ved et vern i forhold til landskapet. Forskjellene går på hvor strengt plantelivet er vernet i forhold til skjøtsel av vegetasjon og hogst, og mulighetene for å føre opp driftsbygninger i landbruket, etablere permanent havbruk og merke turruter.

Et vern vil verken med milde eller strenge bestemmelser tillate barmarkskjøring i reindrifta. Ut fra vurderingen av virkningen av barmarkskjøring i dag og fremover, vil et slikt vern ha små til middels store positive konsekvenser for landskapet. Et vern vil også hindre kraftutbygging og nye kraftlinjer. Dette får store positive konsekvenser for landskapet ut fra kjente planer. Et vern hindrer også oppføring av nye hytter. Dette har i noen tilfeller små positive konsekvenser for landskapet.

Konsekvenser av Milde bestemmelser

Et vern med milde bestemmelser vil ha store positive konsekvenser for landskapet og urørtheten.

Mildt vern vil gjøre det mulig å drive skogbruk, men krever at driften ivaretar landskapet og at det lages en hogstplan som blir godkjent av forvaltningsmyndigheten. Bygging av skogsveier og større flatehogster vil ikke bli tillatt. Dette vil ha middels store positive konsekvenser for landskapskvalitetene i skogområder i tillegg til at det har minst tilsvarende positive konsekvenser for urørtheten.

Havbruk vil bare bli tillatt dersom en etablering ikke er i strid med formålet med vern. Det betyr at vernet hindrer anlegg som kunne redusert landskapsverdiene merkbart, spesielt i Okfjorden og i Indre Visten. Vern som hindrer etablering her vil ha store positive konsekvenser for landskapet.

Milde bestemmelser er faktisk strengere enn de strenge bestemmelser når det gjelder muligheten for å merke nye stier. Et forbud vil kunne ha små positive konsekvenser for landskapet ved at det hindrer merking med rødming i landskapsområder med villmarkspreg.

Konsekvenser av Strenge bestemmelser

Et vern med strenge bestemmelser vil ha store positive konsekvenser for landskapet og urørtheten.

Vern av plantelivet ved strengt vern tillater verken skjøtsel av vegetasjon eller skogsdrift. Dette har store negative konsekvenser for landskapet dersom verdifulle kulturlandskap spesielt langs fjordene gror igjen. Vernet av plantelivet kan likevel ha noe større positive konsekvenser for landskapet enn mildt vern dersom hogst ville ha virket negativt på landskapet. Samtidig ville ikke plantet gran blitt tatt ut, noe som igjen heller hadde vært negativt for landskapet. Vurderingene ellers er tilsvarende som for milde bestemmelser. Det samme gjelder for havbruk. Forbudet i strenge bestemmelser og en åpning i milde bestemmelser for etablering bare dersom det ikke påvirker landskapet, vil ha den samme betydningen for landskapet.

Strenge bestemmelser gir mulighet for merking av nye stier der forvaltningsmyndigheten tillater det. Denne kontrollen er viktig, og da får merking heller ingen konsekvenser for landskapet.

Forslag til avbøtende tiltak

Grensene for et vern i Lomsdal-Visten bør i størst mulig grad følge avgrensningen av landskapsområder. Dette vil gi en naturlig avgrensning som også er lett å se i terrenget. Vernet bør romme landskapsområdene med de største landskapsverdiene, spesielt i de fjordnære områdene, og ivareta de som ikke har tekniske inngrep. Dette vil sikre at vernet ivaretar spennet i landskapet fra fjord til høyfjell og sikre at svært verdifulle fjordarmer og landskapsområder i lavereliggende områder mot fjordene blir ivaretatt. Vernet bør samtidig utformes slik at de kulturskapede landskapskvalitetene blir opprettholdt der disse er viktige for det helhetlige landskapsinntrykket.

Avgrensningen av et vern og utforming av vernebestemmelser bør også ta hensyn til den lokale landskapsforståelsen og støtte opp under fortsatt aktiv bruk av området. Slik kan vernet også ivareta denne typen landskapsverdi og dempe graden av konflikt med brukerinteresser der tiltakene ikke har særlig negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten.

Verken milde eller strenge bestemmelser åpner for barmarkskjøring i reindrifta. Det foreslås at bestemmelsene tile et verneområdet i Lomsdal-Visten regulerer barmarkskjøring og oppsetting av husvære til bruk i samband med oppsyn med husdyr og reindrift. Videre bør bestemmelsene åpne for uttak av plantet skog med ikke stedege treslag, presisere en øvre arealgrense for hytter (80 m²) ved utvidelse og nybygging, åpne for vedhogst etter retningslinjer i en forvaltningsplan og oppfordre til slått og vedlikehold av kulturlandskapet. Ellers ivaretar et mildt vern de store landskapsverdiene i Lomsdal-Visten.

En forvaltningsplan for verneområdet bør avklare merking av turruter, fjordområder hvor det vil kunne tillates permanent oppdrett, prinsipper for hogst som ivaretar landskapets art og karakter, retningslinjer for vedhogst til hyttene og eventuelt bruken av barmarkskjøretøy i reindrifta.

Innhold

1	Innledning	9
2	Metode	10
2.1	<i>NIJOS sin kartlegging av landskapet</i>	10
2.2	<i>Historisk utvikling og lokal landskapsforståelse</i>	10
2.3	<i>Inngrepsfrie landskapsområder</i>	11
2.4	<i>Vurdering av virkning og konsekvens</i>	12
3	Landskapet i Lomsdal-Visten	14
3.1	<i>NIJOS sin kartlegging av landskapet</i>	15
3.2	<i>Historisk utvikling</i>	17
3.3	<i>Lokal landskapsforståelse</i>	19
3.4	<i>Inngrepsfrie landskapsområder</i>	21
4	Virksomheter og konsekvenser av 0-alternativet	22
4.1	<i>Kommuneplaner</i>	22
4.2	<i>Jordbruk</i>	23
4.3	<i>Skogbruk</i>	25
4.4	<i>Havbruk</i>	31
4.5	<i>Reindrift</i>	34
4.6	<i>Kraftutbygging</i>	36
4.7	<i>Løsmasser og steinmaterialer</i>	40
4.8	<i>Reiseliv</i>	40
4.9	<i>Friluftsliv</i>	41
4.10	<i>Hytter</i>	42
4.11	<i>Oppsummering</i>	44
5	Virksomheter og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser	46
5.1	<i>Vern generelt</i>	46
5.2	<i>Milde bestemmelser</i>	46
5.3	<i>Strenge bestemmelser</i>	48
5.4	<i>Oppsummering</i>	49
6	Forslag til avbøtende tiltak	51
7	Kilder	53
8	Vedlegg og temakart	55
Vedlegg 1	<i>Landskapskvaliteter og urørthet i landskapsområdene</i>	557
Vedlegg 2	<i>Oppsummering av virkninger og konsekvenser</i>	559
Temakart 1	<i>Landskapstyper og landskapsområder i Lomsdal-Visten</i>	63
Temakart 2	<i>Inndeling i landskapsområder med landskapsverdi</i>	64
Temakart 3	<i>Inndeling i landskapsområder med urørthetsklasse</i>	65
Temakart 4	<i>Urørthetsklasse i landskapsområdene uten vern (0-alternativet)</i>	66
Temakart 5	<i>Oversiktskart Lomsdal-Visten</i>	67

1 Innledning

I St.meld. nr. 62 (1991-92) fremhever Statens Naturvernråd at et vern i Lomsdal-Visten gjør det mulig å bevare et sammenhengende område uten tekniske inngrep fra hav til høyfjell.

Denne konsekvensutredningen skal få frem positive og negative konsekvenser av et vern på landskapet i utredningsområdet for Lomsdal-Visten.

I Miljøverndepartementets veileder i konsekvensutredning (T-1177) oppsummeres landskapsbegrepet slik: ”Landskap er en betegnelse på våre visuelt fattbare omgivelser som rommer både naturmiljø og kulturmiljø. Landskap kan betraktes på nært hold (liten skala) og som mer fjerntliggende omgivelser (stor skala). Begrepet omfatter alle typer landskap (fra høyfjell via jordbrukslandskap til tettsteder/byer).”

Utredningsprogrammet

Direktoratet for naturforvaltning (DN) har fastsatt utredningsprogrammet. For tema *Miljø*, deltema *Landskap* heter det:

1. Utredningen skal beskrive landskapet i utredningsområdet. Norsk Institutt for Jord og Skogkartlegging (NIJOS) vil i 2003 og 2004 kartlegge landskapet i området. Arbeidet er lagt opp med kartstudier, studie av flyfoto, litteratur, flybefaring og feltbefaring. Beskrivelsen av landskapet vil følge NIJOS sitt klassifikasjonssystem for landskap og omfatter også en vurdering av inngrepsstatus. Landskapet vil bli delt opp i landskapsrom. Disse illustreres med kart og bilder. Landskapet skal verdsettes ut fra kriterier som mangfold, helhet, sjeldenhet, sårbarhet og særpreg. Denne skildringa sammen med en beskrivelse av den historiske utviklingen og den lokale landskapsforståelsen anses å være tilstrekkelig for å sikre en god beskrivelse av landskapet i utredningsområdet.
2. Utredningen skal belyse konsekvensene av 0-alternativet og strenge og milde vernebestemmelser på landskapet i utredningsområdet. Knytter det seg spesielle konsekvenser til avgrensede områder innenfor utredningsområdet, skal dette belyses.
3. Utredningen skal foreslå avbøtende tiltak i forhold til de eventuelle negative konsekvensene som kommer fram i punkt 2. Dette kan skje både gjennom utforming av avgrensning og vernebestemmelser.

Avgrensning av influensområdet

Influensområdet er avgrenset av utredningsområdet for vern og omfatter de landskapsområdene som er evaluert og beskrevet i NIJOS sin landskapskartlegging. Avgrensningen av influensområdet sees også i sammenheng med influensområdene for friluftslivet der landskapet er av stor betydning.

Omfang

Beskrivelsen av landskapet baserer seg på NIJOS sin kartlegging, den historiske utviklingen i området og den lokale landskapsforståelsen. 0-alternativet innebærer at området ikke blir vernet. Det er viktig å få frem hva det vil bety om området ikke blir vernet (virkninger og konsekvenser av 0-alternativet) for videre å kunne beskrive konsekvensene et vern vil ha for landskapet i Lomsdal-Visten.

Det såkalte 0-alternativet tar utgangspunkt i dagens situasjon og den påregnelige utviklingen fremover. Påregnelig utvikling legger til grunn dagens aktivitet og de planer for bruk av området vi er blitt kjent med, samt sannsynlig arealdisponering i kommuneplanene dersom området ikke blir vernet. Samtidig tas det hensyn til ønsker og innspill fra berørte og interesserte. Generelt sies det at man i behandlingen av 0-alternativet i vernesaker minimum skal ta vurdere utviklingen frem til vernetidspunktet (2-3 år).

Tilgrensende tema som naturmiljø, friluftsliv, reiseliv og kulturhistorie dekkes av egne utredninger.

2 Metode

Konsekvensutredningen bygger på en beskrivelse av landskapsverdiene i utredningsområdet, og aktuelle tiltak vurderes opp mot disse og graden av urørthet. Beskrivelsen av området er delt i fire. Først skildres landskapskvalitetene ved en oppsummering av kartleggingen som Norsk institutt for jord- og skogkartlegging (NIJOS) slutførte i 2004. Videre beskrives den historiske utviklingen, befolkningens forhold til landskapet og inngrepsstatus.

Et vern vil kunne legge begrensninger på aktiviteter i området. Konsekvensene av milde og strenge bestemmelser på landskapet utdypes særlig med tanke på mulige avbøtende tiltak gjennom forslag til grenser og endelige bestemmelser.

2.1 NIJOS sin kartlegging av landskapet

Verdisetting

NIJOS har kartlagt landskapet i utredningsområdet. Kartleggingen fokuserer på det landskapet man ser fra et lavt ståsted i terrenget (landskapsrom) og på samspillet mellom naturgitte og kulturskapt faktorer. Planområdet er på bakgrunn av landformene delt inn i ulike landskapsområder. Metoden kalles *romlig landskapskartlegging* og er utarbeidet for å påvise verneverdier og kvaliteter i landskapet. For beskrivelse av metodene i kartleggingen, se rapporten fra NIJOS (Puschmann og Flemsæter 2004).

Evalueringen av de ulike landskapsområdene har tre kvalitetsklasser, A, B og C, der klassene A og B er todelt. Det er i landskapskartleggingen tatt utgangspunkt i det normale, det som er vanlig for landskapstypen. Dette er lagt i B-klassen. Noen landskap gir uvanlig sterke og positive inntrykk, disse er lagt i A-klassen. Landskap med få, reduserte eller nedbygde landskapskvaliteter hører til C-klassen. Bruken av de følgende verdiklassene er benyttet i flere romlige landskapskartlegginger:

Klasse A inneholder det typiske landskapet i underregionen og har kvaliteter eller komponenter som gjør landskapet enestående med et særlig stort opplevelsespotensiale. Dette kan være uvanlig stor variasjon eller uvanlig intense/kontrastriske landskapskomponenter og ubrutt helhet.

Klasse A1 blir skildret som det det ypperste og mest enestående innenfor landskapsregionen
Klasse A2 har høy inntrykksstyrke og variasjon

Klasse B representerer det typiske landskapet for underregionen. Landskapet har gjengs gode kvaliteter, men uten at de er enestående.

Klasse B1 omfatter det typiske og representative landskapet
Klasse B2 har noe mindre mangfold og/eller enkelte uheldige inngrep

Klasse C inneholder inntrykkssvake landskap med liten variasjon *og/eller* landskap dominert av uheldige landskapsinngrep. Klassen er ikke delt.

2.2 Historisk utvikling og lokal landskapsforståelse

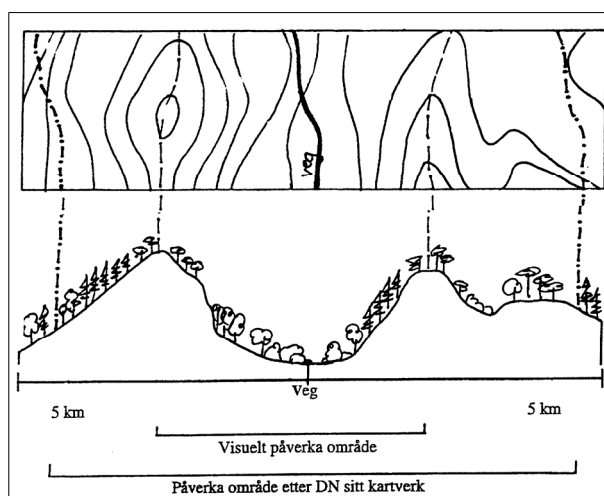
Den historiske utviklingen i og rundt utredningsområdet beskriver på et overordnet nivå bruken av Lomsdal-Visten i tida etter siste istid. Hensikten er å få frem hvorfor landskapet fremstår slik det gjør i dag, særlig med hensyn på kulturpåvirkning. Nyrydding i de ulike områdene, åpning og lukking av vegetasjonen ved beite, reindrifta i området og planting av gran er kort beskrevet. Delutredningene på skogbruk, jordbruk og kulturhistorie og opplysninger fra kjentfolk er brukt som grunnlag for beskrivelsen.

Kp. 4.3 *Lokal landskapsforståelse* oppsummerer i korte trekk hvordan fastboende og folk som bruker området aktivt opplever landskapet i utredningsområdet. Hensikten er å få fram hvilke landskapsformer og andre egenskaper ved området som har stor verdi for dem med tilknytning til området og hvorfor disse er så viktige. Slik vil NIJOS sin landskapskartlegging bli korrigert i forhold til den lokale landskapsforståelsen. Fastboende, grunneiere i Velfjorden, Tosbotn, Visten og Sørfjorden og folk som bruker områdene jevnlig har bidratt med innspill og tanker omkring temaet gjennom svar på et spørreskjema, intervju og kontakt på telefon og e-post.

2.3 Inngrepsfrie landskapsområder

DN utarbeider oversikt over inngrepsfrie naturområder i Norge (INON). Her blir arealene klassifisert etter avstand fra nærmeste tyngre tekniske inngrep¹. DN sine soner er kun basert på avstander i luftlinje og tar ikke hensyn til de hovedformene i landskapet som avgrensner landskapsrommene (se figur 1). Inndelingen egner seg derfor ikke så godt i et landskapsperspektiv ved detaljplanlegging av et vern i Lomsdal-Visten. Ulike inngrep som naust, hytter, veiløse gårder, spor etter mineralling og anlegg i forbindelse med reindrift er av DN heller ikke regnet som et større teknisk inngrep selv om slike tiltak ofte påvirker et områdes uberørte preg. I tillegg er dette inngrep som virker inn på landskapsopplevelsen og egenskapene ved landskapet i beskrivelsene av dem.

NIJOS har tilpasset oversikten over inngrep i området til lokale forhold og vurderer heller inngrepsstatusen i landskapsrommene. Denne metoden tar også hensyn til hyttebygging. Slik skal viktige områder uten inngrep komme tydeligere frem ved at urørte landskapsrom regnes som inngrepsfrie arealer. Delutredningen for Naturmiljø (Løvdal mfl. 2004) vurderer inngrepsstatusen etter DN sin INON-metode. Denne utredningen tar derfor utgangspunkt i landskapsområdene også ved vurdering av urørtheten. NIJOS bruker disse urørthets-klassene:

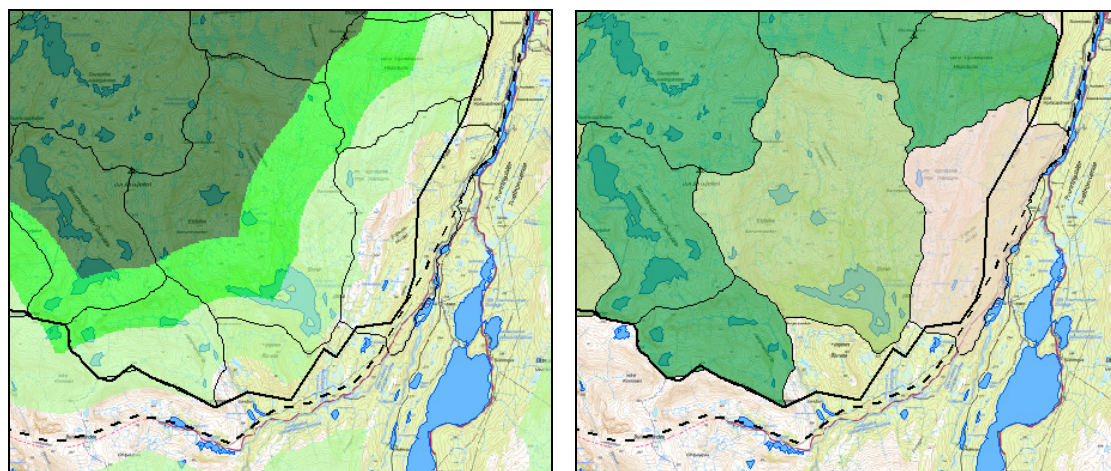

Figur 1. Prinsipp for DNs soneavgrensning versus en romlig avgrensning av synlige inngrep (Lykkja 1999).

- I Landskapsområder med villmarkspreg:** Ingen påvirkning. Landskapsområdene framstår som helt eller tilnærmet helt urørte. Områder uten mobiltelefondekning har særlig høy status.
- II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep:** Ingen tyngre inngrep preger landskapsområdene direkte. Kun et fåtall enkle og veiløse bygningsmiljø (setre, gammer og hytter) per landskapsområde tillates. Merka stier og sleper, varder, reingjerder, småskala nedlagte fløtningsanlegg, gangbro over elver, klopper over myr etc. Inngrepene er små og reversible.
- III Landskapsområder med småskala naturinngrep:** Tradisjonell og småskala gårds- og seterdrift, spredt hyttebebyggelse, små traktor- og mindre bygdeveier, enkle strømlinjer. Områder her kan ha verdifulle kulturmiljøer med tradisjonell, småskala jordbruksdrift i balanse med det omkringliggende naturlandskapet. Slike miljøer kan være positive utgangspunkt for fjellturet.
- IV Landskapsområder med betydelige naturinngrep:** Tyngre tekniske inngrep som sterkt preger landskapet (veier, kraftgater, regulerte vann, bosetningsområder, industritomter, ulike servicebygg, skitrekk, tette hyttefelt etc.).

¹ Disse tiltakene og anlegg er i INON definert som tyngre tekniske inngrep: Offentlige veier og jernbanelinjer (ikke tunneler), skogsbil-, traktor-, landbruks-, anleggs- og seterveier med lengde over 50 m, gamle ferdsselsveier rustet opp for bruk av traktor og/el. terrenggående kjøretøy, godkjente barmarksløyper (Finnmark), kraftlinjer (33 kV eller mer), magasiner (hele vannkontur ved høyeste regulerte vannstand), regulerte elver og bekker, kraftstasjoner, rørgater, kanaler, forbygninger og flomverk.

Et eksempel er fjelldal-landskapet i landskapsområde T4-03 Gåsvassdalen, se figur 2. Puschmann og Flemsæter (2004) har klassifisert området som et *Landskapsområde med ubetydelige naturinngrep (II)* i stedet for å være inndelt i tre ulike avstandssoner (figur 2). NIJOS sin tilnærming er noe strengere enn INON ved at både hytter og eldre gårdsanlegg uten veifremføring også er regnet som inngrep.

Figur 2. Metoder for å vurdere inngrepsstatus. Venstre: INON med sine avstandssoner til nærmeste større tekniske inngrep. Høyre: NIJOS gir landskapsområdet én urørthetsklasse. Fra Gåsvatn-området i Grane. Kartgrunnlag: N50 raster og N250 vektor.

2.4 Vurdering av virkning og konsekvens

Utredningen vurderer virkning og konsekvenser av tiltak beskrevet i 0-alternativet på landskapsverdiene beskrevet i NIJOS sin kartlegging og på graden av urørthet. Det er bare tiltak og bestemmelser som kan ha en innvirkning på landskapsverdiene eller urørtheten i landskapsområdene som er tatt med i vurderingen av konsekvenser. I kapittel 5 Virkninger og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser, er bestemmelsene som har innvirkning på landskapet oppsummert og *skrevet i kursiv*. Kun de forholdene i strenge bestemmelser som er forskjellige fra milde bestemmelser og som vurderes å ha virkninger på landskapet, er omtalt.

Ved vurdering av virkningene av et vern, blir det lagt til grunn om bestemmelsene vil forhindre tiltak som har konsekvenser for landskapet gjennom forbud eller om det vil begrense eller styre utviklingen gjennom behandling av søknader. Konsekvensene for landskapet blir da en funksjon av virkning av bestemmelsen og konsekvensen av tiltakene i 0-alternativet som bestemmelsene virker på.

Tabellen i Vedlegg 1 oppsummerer landskapsverdiene og urørtheten i landskapsområdene. Dette er også gjengitt på kartfigurer. Totalinntrykket er en samle verdi for landskapskvalitetene. For vurdering av virkning og konsekvens er det tatt utgangspunkt i tiltakets påvirkning på den samlede landskapsverdien der virkningene er generelle. Ellers er verdien av den sterkest berørte hovedlandskapskomponenten utgangspunktet for konsekvensvurderingen. Det er laget en kartfigur for å illustrere hvordan 0-alternativet vil kunne påvirke og endre urørtheten i landskapsområdene, se Temakart 4 bakerst i rapporten.

Virkning på landskapet

0-alternativet vil kunne virke både positivt og negativt i noen landskapsområder og ha små til ingen virkninger i andre. Dette gjelder for eksempel for gjengroing av tidligere lysåpen kulturmark og hyttebygging i ulike områder. Det er derfor angitt en kategori "Ingen virkning", selv om utredningen ellers ikke omtaler tiltak og bestemmelser som ikke har noen virkninger for landskapet eller urørtheten.

I vurderingen av 0-alternativet ser vi på hvilke konsekvenser det vil ha for landskapet om planene og ønskene som er kommet frem gjennom arbeidet blir realisert. Vi har ikke selv vurdert om det er

sannsynlig at disse ønskene vil bli gjennomført ut fra for eksempel økonomiske hensyn, reindriftsloven, landbrukslovgivningen eller plan- og bygningsloven. Delutredningene for andre deltema er derimot brukt som utgangspunkt for å få frem realistiske planer om aktivitet i området fremover.

For vurdering av virkning på landskapskvalitetene er disse kriteriene brukt:

Virkning	Kriterie
Stor negativ	Landskapsverdien forventes å bli vesentlig redusert
Middels negativ	Landskapsverdien forventes å bli merkbart redusert
Liten negativ	Landskapsverdien forventes å bli eller vil kunne bli litt redusert
Ingen	Landskapsverdien forventes ikke å bli påvirket
Liten positiv	Landskapsverdien forventes å bli eller vil kunne bli litt høyere
Middels positiv	Landskapsverdien forventes å bli merkbart høyere
Stor positiv	Landskapsverdien forventes å bli vesentlig høyere

Konsekvenser for landskapsverdiene

Konsekvensen av ulike tiltak for landskapet vurderes på bakgrunn av virkningene disse forventes å ha på landskapskvalitetene:

Verdi \ Virkning	Stor negativ	Middels negativ	Liten negativ	Ingen	Liten positiv	Middels positiv	Stor positiv
Høye nasjonale (A1)	----	---	--	0	0	0/+	+
Nasjonale (A2)	---	--	-	0	0/+	+	++
Høye regionale (B1)	--	-	0/-	0	+	++	+++
Trivielle (B2)	-	0/-	0	0	++	+++	++++
Få/ reduserte/ødelagte (C)	0/-	0	0	0	++	+++	++++

---- Svært store negative konsekvenser
 --- Store negative konsekvenser
 -- Middels store negative konsekvenser
 - Små negative konsekvenser
 0 Ubetydelige/ingen konsekvenser

+ Små positive konsekvenser
 ++ Middels store positive konsekvenser
 +++ Store positive konsekvenser
 ++++ Svært store positive konsekvenser

Som tabellen over viser, vil tiltak med store negative virkninger ha størst negative konsekvenser på landskapet dersom de blir realisert i landskapsområder med høy verdi. Det skal, om mulig, mye til for å heve landskapsverdiene i områder som allerede er vurdert som et A-område. Når det gjelder vurderingen av positive virkninger på landskapet, blir konsekvensene desto større positive for landskapet dersom tiltaket virker på noe som har vært med på å trekke ned landskapsverdien i et landskapsområde. Tiltak med positiv virkning vil altså kunne virke mest positivt der de kan gjøre noe med egenskapene ved området som har ført til en lavere verdisetning.

Konsekvenser for urørtheten

For vurdering av virkning på urørtheten i landskapsområdet er kriteriet at tiltaket medfører endret urørthetsklasse. Virkningen er da hvilken endring i urørthet som tiltaket gir, for eksempel fra klasse I til II. Konsekvensen er da bestemt av urørthetsklassen landskapsområdet hadde opprinnelig sammenliknet med evt. ny urørthetsklasse etter tiltaket. Sammenhengen blir vurdert etter denne matrisen:

Oppr. urørthetsklasse \ Ny urørthetsklasse	I	II	III	IV
I	0	-	--	---
II	+	0	-	--
III	++	+	0	-
IV	+++	++	+	0

--- Store negative konsekvenser
 -- Middels store negative konsekvenser
 - Små negative konsekvenser

0 Ubetydelige/ingen konsekvenser
 + Små positive konsekvenser
 ++/+++ Middels/store positive konsekvenser

3 Landskapet i Lomsdal-Visten

Beliggenhet

Utredningsområdet er 1350 km² stort og ligger i kommunene Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane på Helgeland i Nordland fylke. Landskapet er storslått og variert. Det spenner fra fjord til høgfjell, med Storklumpen i Grane som den høyeste toppen 1293 moh.

Topografien er preget av breerosjon med avrundete topper, bratte fjellsider og u-formete daler. Flere steder er landet gjennomskåret av markerte juv. Mektige fosser finnes det flere av, blant annet i Lomsdalen. Vassdragsnaturen er enestående. Slike svært lite berørte vassdrag og naturområder finnes knapt andre steder i Norge eller Europa.

Utredningsområdet for vern i Lomsdal-Visten ligger i fire ulike landskapsregioner: *25 Fjordbygdene på Møre og i Trøndelag*, *32 Fjordbygdene i Nordland og Troms*, *35 Lågfjellet i Nordland og Troms* og *36 Høyfjellet i Nordland og Troms*. I tillegg har en del landskapsområder felles landskapsregionsgrense med *29 Kystbygdene i Helgeland og Salten* (sørvest til vest i utredningsområdet) og *33 Innlandsbygdene i Nordland* (øst i utredningsområdet) (Elgersma 1996).

De kartlagte landskapsområdene ligger i underregionene *25.11 Tosen/Ursfjorden*, *32.01 Velfjorden/Vefsnfjorden*, *35.06 Mellingen-Majafjellet*, *35.07 Appfjellet* og *36.02 Visttindan*. I tillegg følger de vestligste landskapsområdene grensa mot underregion *29.01 Vega og Leka* i landskapsregion 29, og underregion *33.02 Vefsdalen* i landskapsregion 33.

Geologi

Bergartene i utredningsområdet for vern tilhører Helgelandsdekket. Disse bergartene ble flyttet på plass under den kaledonske fjellkjedefoldningen for ca. 400 millioner år siden, og består av glimmerskifer, glimmergneiser og granitt. Det er verdifulle innslag av marmor. De fleste bergartene er sterkt omdannet.

Isens arbeid under isavsmeltingen er svært karakteristiske for området, og utredningsområdet for vern domineres av bart fjell. Noen steder er fjellgrunnen kraftig forvitret. Løsmasser av noe mektighet, finner stort sett kun i de lavere liggende delene av dalene. Marin grense i området er ca. 120-130 moh.

Inngrepsituasjon

Lomsdal-Visten er et av de største gjenværende urørte områdene i Nordland. Det er knapphet på store områder uten inngrep. Urørthetspreget er derfor en del av motivet for å utrede vern her i tillegg til blant annet landskapsverdiene generelt.

Ei kraftlinje går gjennom området fra Sørfjorden i nord til Storbørja i sør. En annen mindre kraftledning forsyner deler av Indre Visten med strøm. Det er også noen midlertidige oppdrettslokaliteter på nordsiden av Velfjorden. Det er en del spredte hytter og fritidsbebyggelse i områder der det tidligere har vært bosettinger og seterdrift. Dette dreier seg totalt om ca. 170 bygninger innenfor utredningsområdet, hvor det aller meste ligger langs fjordene. De mer sentrale delene av Lomsdal-Visten er et av de største områdene igjen i Nordland uten tunge tekniske inngrep. Slike svært lite berørte vassdrag og naturområder finnes knapt andre steder i Norge eller Europa.

Eksisterende verneområder

Tre naturreservat ligger i utredningsområdet for vern i Lomsdal-Visten. Dette er Skjørlægda naturreservat i Vefsn, Strompdalen naturreservat i Brønnøy og Laksmarkdalen naturreservat i Vevelstad. Som en del av 0-alternativet vil disse tre områdene fortsatt være vernet etter naturvernloven. Det er derfor ikke aktuelt med tiltak her. Arealene inngår i utredningsområdet for vern for å se om det er hensiktsmessig å ta dem med i et eventuelt fremtidig større verneområde i Lomsdal-Visten.

3.1 NIJOS sin kartlegging av landskapet

Kartleggingen av landskapet i Lomsdal-Visten (Puschmann og Flemsæter 2004) avgrensner 53 ulike landskapsområder i utredningsområdet for vern. Disse er klassifisert etter tilhørighet i syv ulike landskapstyper (LT). Landskapstyper er grupper av landskapsområder som likner på hverandre i innhold, sammensetning og form. Kartleggingen har gitt landskapsområdene verdi og klassifisert dem etter graden av urørthet (se Temakart 1, 2 og 3 bakerst), og den oppsummerer egenskapene ved landskapet i Lomsdal-Visten slik:

Lomsdal-Visten har flere og tildels svært varierte landskapstyper. Det skyldes blant annet at området ligger som en overgang mellom kyst og innland, og innbefatter dermed også flere ulike landskapsregioner. Dette er tydelig ved ulike landformer og ved gradvise endringer av klima og vegetasjon.

Vurdert i et regionalt perspektiv, er det landskapsområder i Lomsdal-Visten som er typisk for både landskapsregion 32 *Fjordbygdene i Nordland og Troms*, og for de nordnorske fjellregionene 35 *Lågfjellet i Nordland og Troms* og 36 *Høgfjellet i Nordland og Troms*. Spesielt fjellområdene er karakteristiske med et ofte godt avrunda preg oppstykket av enkelte skogsatte gjennomgangsdaler. I de lavereliggende østlige delene av området får imidlertid region 35 en større likhet med region 33 *Innlandsbygder i Nordland*. Her er godt senkede og større barskogskledte U-daler et særpreg.

Det mest oppsiktsvekkende med Lomsdal-Visten er likevel et forholdsvis stort urørt preg. Dette villmarkspreget fordeler seg noe ujevnt på de forskjellige landskapstypene. Under følger en gjennomgang av egenskapene ved landskapet i Lomsdal-Visten, med utgangspunkt i disse landskapstypene.

Landskapstype **LT-01 Brede fjordløp** er her representert med ett område. Den brede *Velfjorden* danner en naturlig avgrensning av utredningsområdet i sør-sørvest. *Velfjorden* er ganske typisk for landskapsregion 32 *Fjordbygdene i Nordland og Troms*, ved at den strekker seg et godt stykke inn i innlandet, og at den har flere mindre utstikkende fjordarmer. Et tydelig berggrunnsskille langs fjorden gir ulik landskapskarakter til *Velfjordens* to fjordsider. På sørsiden det et mildere ås- og forfjells- terreng, mens det på nordsiden er et mer skrint og karrig fjellfjordspreg. Graden av urørthet er også ulik. Det er gjennomgangsvei og bebyggelse på sørsida og veiløst og i dag nærmest ubebodd på nordsida. Det brede fjordløpet gjør at de to motstående sidene blir visuelt perifere i forhold til hverandre. Dette gjør at man ved vurdering av urørthet kan se de to fjordsidene hver for seg. Nordre fjordsiden er derfor vurdert i urørthetsklasse *II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep*. Så få tekniske inngrep er forholdsvis uvanlig for et så langstrakt fjordområde. Dette anses som en betydelig kvalitet ved området og gir Lomsdal-Visten en god avgrensning i sør.

I landskapstype **LT-02 Smale fjordarmer og fjordbotner** er det avgrenset åtte landskapsområder. Et særpreg her er at de fleste av områdene, til forskjell fra det mer væreksponte *Velfjordområdet*, har en lunere beliggenhet, ligger veiløst til og at de fleste har vært bebodd i form av små fjordgårder. Fem av landskapsområdene ligger som korte fjordarmer til den brede *Velfjorden*, og med et betydelig lunere og mer skogomkranset fjordløp enn selve hovedfjorden.

Mer atypisk for region 32 *Fjordbygder i Nordland og Troms* er *Vistenfjorden* i de midtre vestre deler av utredningsområdet. Den langsmale buktende formen og et vekselvis karrig og frodig vegetasjonspreg gjør at *Vistenfjorden* skiller seg noe fra regionens øvrige områder. Mest spesiell her er ”brakkvannsfjorden” *T2-06 Lakselvvatnet* som med sine smale tidevannsstrømmer har særegne opplevelseskvaliteter. Område *T2-08 Sørfjorden* ligner derimot mer på de korte fjordarmene som finnes ellers i regionen.

De fleste av landskapstypens områder er vurdert til urørthetsklasse *III Landskapsområder med småskala naturinngrep*, noe som helst skyldes forekomsten av små, veiløse fjordgårder. Disse gir også en klar indikasjon på at denne landskapstypen langt på vei må betraktes som småskala kulturmiljøer i et overordna naturpreget fjordlandskap. Disse fjordgårdene er også verdifulle kulturmiljøer, både som visuelle blikkfang, men kanskje mest ved at de gir sine respektive fjordarmer en historie og egen identitet. Et unntak her er landskapsområde *T2-04 Okfjorden* som her er definert i urørthetsklasse *I Landskapsområder med villmarkspreget* (dvs fra gården *Okan* og inn til botnen).

Landskapstype **LT-03 Trange elvedaler og storforma juv** har totalt fire landskapsområder i Lomsdal-Visten. Disse er noe forskjellige i visuell form, men har som felles kjennetegn et dypt skåret elvejuv. Områdene er gjerne noe vanskelig tilgjengelig, særlig langsetter elva hvor opplevelseskvalitetene og inntrykkstyrken gjerne er høyest. Tre områder er vurdert til urørthetsklasse *I Landskapsområder med villmarkspreg*, mens siste (*T3-01 Strompdalen*) er lagt til *II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep* blant annet på grunn av tidligere bosetting. To av områdene er også vurdert å ha særdeles store opplevelseskvaliteter (*T3-02 Grunnvassdalen* = A1 område og *T3-03 Austerfjorddalen* = A2 område).

Fra fjordarmene fører flere daler inn i omkringliggende fjellmassiv. Mest tilknyttet og typisk for region 32 *Fjordbygdene i Nordland og Troms* er områdene i **LT-04 Fjordvendte fjelldaler**. Totalt er det avgrenset 12 landskapsområder i denne landskapstypen. Disse består gjerne av en vid og grunn U-dal med snaut preg oppe i høgfjellene, men som over korte avstander heller ned mot fjorden i forskjellige høyder gjennom ulike terskler og sprang. Typisk her er korte vassdrag og et stadig tettere skogspeg ned mot fjorden. Med sin korte beliggenhet til fjorden er dette en landskapstype som ofte har vært mer eller mindre kulturpåvirket i de nedre, fjordnære deler. De øvre områdene har derimot gjerne framstått som mer urørte og med få eller ingen synlige kulturspor. Dette gjelder syv av områdene, og som har en spredning i urørthetsklasse fra *II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep* til *IV Landskapsområder med betydelige naturinngrep*. Fem områder er vurdert som *I Landskapsområder med villmarkspeg*.

Landskapstype **LT-05 Storforma U-daler under tregrensa** har gjerne lengre dalformer enn LT-04 og ofte med betydelig mindre helling i dalbunnen. I Lomsdal-Visten danner enkelte av disse områdene også noen av de mest sentrale gjennomgangsdalene i området. Dette gjelder blant annet *T5-04 Lomsdalen*, *T5-07 Stavassdalen*, *T5-08 Børjedalen/Laksmarkdalen*, *T5-10 Sæterdalen*, *T5-11 Skjørlægda* og *T5-13 Sørvassdalen*. De øvrige områdene er gjerne kortere i utstrekning og ligger høyere i terrenget, stedvis i grenseland mot **LT-06 Storforma U-daler over tregrensa**. Forskjellen mellom disse ses gjerne på skogpreget, hvor de lavestliggende områdene gjerne har et betydelig barskogspeg, mens de høyestliggende områdene mest har fjellskogspeg. Sistnevnte områder har gjerne urørthetsstatus *I Landskapsområder med villmarkspeg* (totalt seks områder).

Flere av de lavestliggende barskogspegede områdene har hatt bosettinger opp til nyere tid, men samtlige er fraflyttet i dag. De eldre bosettingene, samt enkelte nyere tekniske anlegg (helst kraftlinjer), har gjort at områdene er vurdert som *II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep* eller *III Landskapsområder med småskala naturinngrep*. De eldre bosettingsområdene representerer imidlertid verdifulle kulturmiljøer og gir både variasjon og historisk identitet til hvert av områdene. Flere av disse miljøene er i dag i bygningsmessig forfall samtidig som gammel lysåpen innmark gradvis gror igjen. Vurdert i en landskapsmessig sammenheng medfører det et betydelig tap for områdenes opplevelseskvaliteter. Forfall og gjengroing medfører altså ikke at man får mer "villmark" med høyere opplevelseskvalitet. Det fører heller til tap av variasjon ved at arealene blir mer ensartet, tap av inntrykksstyrke ved at kontrasten mellom kulturmiljø og naturlandskap forsvinner og et redusert helhetsinntrykk ved at fjellgårdenes eksistensgrunnlag blir mindre fattbare.

Landskapstype **LT-06 Storforma U-daler over tregrensa** omfatter kun tre områder, men enkelte av de høyestliggende områdene i LT-05 har betydelige likhetstrekk. Områdene ligger høyt over havet og har et snaut og til dels småkarrig preg. Her er ingen menneskelig påvirkning å se, og samtlige områder er vurdert som *I Landskapsområder med villmarkspeg*.

Landskapstype **LT-07 Høyfjellsplatåer og større fjelltopper** består i Lomsdal-Visten av ni avgrensede landskapsområder. Landskapstypen er en samlegruppe for de høyestliggende og ofte vanskeligst tilgjengelige områdene. Typisk er et lite dominerende vegetasjonspeg, mens blokkmark, bart fjell og stedvis snø- og mindre isdekker dominerer. Seks av områdene er vurdert som *I Landskapsområder med villmarkspeg*, mens to områder er *II Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep*. Landskapsområde *T7-08 Store Finnknevatnet* er betydelig berørt av vannkraftutbygging, noe som gir urørthetsklasse *IV Landskapsområder med betydelige naturinngrep*.

3.2 Historisk utvikling

Beskrivelsen under er hentet i stor grad fra delutredningen på Kulturhistorie (Svestad 2004) og Jordbruk (Høberg og Eilertsen 2004).

Samisk bruk

På Børjeneset på nordsida av Velfjorden ligger det til nå eldste påviste sporet av mennesker innenfor utredningsområdet. Her er det funnet flintredskaper og rester av redskapstilvirking fra eldre steinalder. Sporene tyder på at folk har drevet sesongjakt på reinen, som synes å ha hatt et urgammelt trekkleie via Børjeneset på dens vandring mellom innlandet og kysten. Dette funnet viser at det sannsynligvis har vært drevet jakt og fangst i det meste av forhistorisk tid i utredningsområdet. Boplassene var nok i kystområdene og i de større dalførene i indre områder.

Søndre Helgeland hører med til det sørsamiske området der samer har hatt tilhold i lang tid. Den samiske etnisiteten blir generelt antatt å ha utviklet seg i årtusenet før Kristi fødsel, og man antar at dette også er tilfellet i disse områdene. Reinen har alltid spilt en sentral rolle for samene. Deres kulturhistorie kan deles i tre hovedfaser: Fangstsamfunn, nomadisk reindrift og ekstensiv reindrift (dagens driftsform).

Fra 1500-tallet vokser det frem en tamreindrift i de samiske samfunnene, og samtidig blir det et skille mellom mer eller mindre bofaste kystsamer og reindriftssamer. Utover på 1600- og 1700-tallet blir kystsamene mindre tydelig som gruppe. Etter hvert inngår også samene i den øvrige norske befolkningen med jordbruk og fiske som hovednæring.

Norrøn bosetting og nyrydding

Det er ikke gjort norrøne funn fra jernalderen i utredningsområdet. Norrøn bosetting i regionen synes derimot å ekspandere i indre områder i løpet av mellomalderen (1050-1536) i det man antar var samiske bosettingsområder fra gammelt av. En god del av disse gårdene ble liggende øde etter Svartedauen i 1349 og ble ikke tatt opp igjen før på slutten av 1500- og utover på 1600-tallet. Dette gjelder for eksempel gårdene Bønå og Aursletta i Indre Visten og Storfjorden, Okfjorden og Storbørja i Velfjorden. Nå ryddes det også gårder og husmannsplasser noe oppover i dalførene som Lakselva og Laksmarka i Indre Visten og Tettingsdalen i Velfjorden. I Sørfjorden i Vefsn var det også bosetting i mellomalderen.

I løpet av 1600- og 1700-tallet blir det rydda flere fjellgårder i mer marginale fjell- og dalområder, for eksempel i Lomsdalen og Strompdalen i Brønnøy, Sørvassdalen og Eiteråfjellet i Vefsn, og Stavassdalen i Grane. Dette er matrikelgårder som også kunne ha husmannsplasser og sæterdrift. På alle disse gårdene har jordbruket vært et viktig innslag og ofte med både sæterdrift og utmarksslått. Omtrent like viktig som jordbruket var fisket på sjøen i nærområdene, på Lofoten og på Finnmarka, samt elvefisket. Slik var det også for selv de mest avsidesliggende gårdene.

Innenfor utredningsområdet i Velfjorden har det tidligere vært fast bosetting også i Tettingsdalen, på Børjora, Storbørja, Granåsen, Langåsen, Børjeneset, Lillebørja, Kvitneset, Draugvikodden, Fjøsvisa, Engelsneset, Sildkovan, Forneset, Storfjord, Storfjorden, Sørmarka, Myra, Almlia, Gavlen, Okan, Vassbugen, Klavesmarka, Okneset, Frulia og Anddalen.

I Visten har det vært fast bosetting også på Buvika, Fagermoen, Straumnsneset, Ytterskogen, Austerfjorden, Arnvika og Tverrlandet. I tillegg har det vært fast bosetting i Sørfjorden i Vefsn helt frem til rundt 1950-tallet. Folk som bosatte seg langs fjorden var fiskerbønder, de livnærte seg ved å høste fra sjøen, dyrke opp innmarka og høste fra utmarka. Det har også vært fjellgårder i Lomsdalen, Strompdalen, Laksmarka, Lakselva, Sandan, Sætra, Sørvassdalen og Skjørlægda.

Fraflytting og fortsatt fast bosetting

Fram til midt på 1900-tallet var det mange gårdsbruk i drift i utredningsområdet. Gårdene var relativt små på lik linje med gårdene i fylket for øvrig. Det meste av seterdrifta opphørte mellom 1920 og 1940,

og de fleste gårdene ble også fraflytta før eller like etter 1950. Det er bare på Bønå i Visten at det i dag er ordinær jordbruksdrift i form av grovforproduksjon til ca. 60 vinterfora sau. I tillegg til Bønå, er det i dag fortsatt fast bosetting på Aursletta i Visten, på Fagerlia i Velfjorden og fra 2004-2005 også på gården Granheim i Storbørja, hvor det blant annet også går storfe på beite.

På det meste har det bodd om lag 180 personer innenfor utredningsområdet i Velfjorden og omtrent det dobbelte i Visten. Da var det tre skolekretser med egne skolehus og blant annet internatskole på Engelsneset i Velfjorden. Det har også vært fem poståpneri i utredningsområdet (Aursletta i Indre Visten og Okan, Sildkoven, Storbørja og Storfjordbotn i Velfjorden). Bygningene knyttet til disse funksjonene er bevart. Bygningene ellers er enten delvis i bruk som fritidseiendommer, i forfall eller helt borte. Av utmarkshus tilknyttet gårdsdrifta er det i hovedsak bare enkelte falleferdige høyløer som står igjen. For øvrig finnes det synlige spor og rester etter mange typer bygninger (for eksempel naust) og virksomhet etter den faste gårdsbosettinga i utredningsområdet.

Til venstre: Strompdalsgården i Velfjorden i 1920. Foto: Malfrid Bjørgan (utlånt av Frank Bjørgan)
Til høyre: Dagens bosetting på Bønå i Indre Visten sett mot Aursletta. Foto: Halvard R. Pedersen

Hogst og skogplanting

Skogbruk har vært ei viktig næring i de ulike delene av utredningsområdet i lang tid både gjennom vedproduksjon og tømmerdrift. I de mange dalførene i Indre Visten, Velfjorden, Vefsn og Grane kan skogbruk føres tilbake til 1700-tallet. Det er imidlertid først i løpet av de siste 150 årene at skogbruket har fått en større økonomisk betydning, både som rein næring for en del av befolkningen og som attåtnæring i tillegg til jordbruk og fiske.

I Vefsn og Grane fikk tømmerdrift et stort omfang og skapte nærmest en lokal Klondyke-stemming knyttet til den såkalte engelskbruktida i siste del av 1800-tallet. I 1865 kjøpte flere engelskmenn store eiendommer her for å drive skogen. Det kom folk fra fjern og nær for å jobbe i skogen, og på det meste var nærmere 900 personer sysselsatt i tømmerdrifta. Det ble nå bygd en rekke skogstuer (tømmerstuer) som bopeler, demninger for fløting og sagbruk. Skogstuer ble for øvrig også brukt ved tømmerdrift andre steder i utredningsområdet.

Med unntak av den gamle saga på Bønå i Indre Visten (Vevelstad), finnes det få intakte bygninger og byggverk etter engelskbruktida og skogsdrift generelt. Rester etter sagbruk, skogstuer og demninger fra denne tida er likevel synlige flere steder, blant annet i Stavassdalen (Grane). Det finnes i dag fremdeles en del skogsdrift innafor området, både i form av hogst og planting. Se kp. 4.3 for beskrivelse av dagens skogbruk i utredningsområdet.

3.3 Lokal landskapsforståelse

Det er ofte vanskelig å sette ord på følelsene man har for landskapet og naturområdene man lever og ferdes i. Opplevelsen av landskapet for lokalbefolkningen er naturlig nok sterkt knyttet til deres bruk av områdene, som matressurs (jakt, fiske og bærplukking), som skogressurs, som beiteland for husdyr og som tur- og rekreasjonsområde. I tillegg forsterker tilhørigheten til områdene og forholdet til kjente former den sterke følelsen for landskapet og omgivelsene. I fjordområdene har mange folk i kommunene i dag sin "heimplass". Landskapets verdi for de som lever i og i nærheten av utredningsområdet er derfor i stor grad et resultat av tidligere og dagens bruk av det.

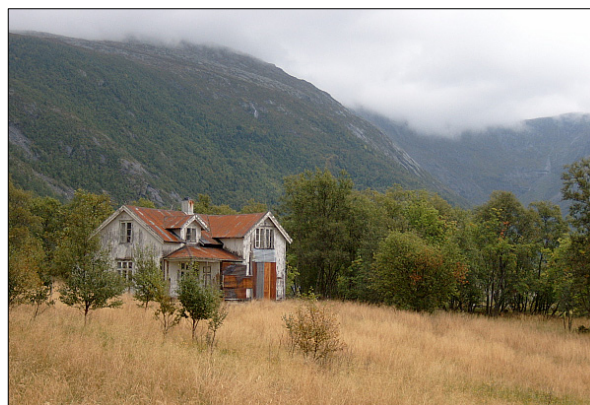

Utsikt over Indre Visten mot Bønnålia, fjellet Bønnåklubben til høyre. Foto: Arne Heggland

I de indre delene av Vistenfjorden er landskapet bratt og kupert, vilt og vakkert, med frodige lier og spenning i de varierte landskapsformene. Samtidig er det langt til nærmeste bilvei. Dette gjør områdene eksklusive, og det er stille og fritt her. Skogene, fjellet og fjorden er livgivende for folk og dyr. Det er nettopp kombinasjonene av fjellet og fjorden, over korte avstander, med skogbeltet imellom, og spennet fra villmarka til kulturlandskapet som holdes i hevd som særpreger landskapet her. De fastboende har fortsatt arbeid og næringsgrunnlag med utgangspunkt i naturressursene. Det kan nok hevdes at den lokale landskapsforståelsen og følelsene knyttet til dalene, elvene, vannene, fjordspeilet og kultur-

landskapet derfor er særlig sterke i denne delen av Lomsdal-Visten. Landskapsformer som Bønådalen, Vistmannen og Vistkjerringa, Snøfjellet, Bønnåklubben, Krongelvatnet og Storstraumen i Lakselvatnet blir spesielt fremhevet. Motstandsarbeidet under krigen og dramatiske hendelser fra Visten og over til Eiterådalen og Sørvassdalen setter et historisk preg på området som også påvirker opplevelsen av landskapet.

I Sørfjorden, og på nordsiden av Velfjorden for øvrig er det mye gammelt kulturlandskap som naturen er i ferd med å ta tilbake. Fortsatt beite og skjøtsel av vegetasjonen blir fremhevet som veldig viktig for å kunne ta vare på de store verdiene som landskapet har for folk som bor og ferdes her og de som har heimplassene liggende ved fjorden. Områdene er mektige med store og runde fjellformer. I Sørfjorden er landskapsformene enda mer dramatiske. Store vannspeil i fjordene og vide horisont gir en lett og fri følelse, i alle fall i de ytre delene. Her er det stille og fredelig, men gjengroing og forfall preger også en del av de eldre boplassene. Steingjerder og restene av bygninger vitner om generasjoners slit for å få endene til å møtes der fjorden møter skogen og fjellet. Folk har drevet jordbruk, skogbruk, fiske og jakt, og slik er det fortsatt for noen. Stedsnavn som Storfjorden, Fagerli, Solvang, Engelsnes, Sildkovan, Kvitneset, Granheim og Storbørja har stor betydning for mange i Velfjorden. Fjordarmene og vann-speilet rammet inn av fjell som Sildkovfjellet og Bulandfjellet er noen viktige landformer for folk herfra.

Bygninger og innmark på Kvitneset i Lillebørja, Velfjorden. Foto: Arne Heggland.

For folk i Tosbotn er det den varierte naturen og de bratte formene i landskapet fra fjellet og ned mot Tosenfjorden som er blir fremhevet. Her er vilt og trolsk. Samtidig gir vannspeil og slakere former opp mot høyfjellet som Godvatnet og Svartvassdalen ro og fred i et naturskjønt område. Spennet i

landskapet er stort, og mange har et forhold til fjellene Breivasstind og Rismålstind som setter de lavereliggende områdene i perspektiv når du er på vei opp på fjellet.

Landskapet i Grane kommune strekker seg fra de store vide viddene på Elgvidda nedover mot Gåsvatnet i sør og Stavassdalen i øst. De markerte dalførene leder opp på fjellet og har blitt fulgt i uminnelige tider av rein og folk. Egenskaper som blir trekt frem ved områdene er det uberørte preget, i alle fall når det gjelder få nye inngrep. Samtidig beiter og kalver reinen her, og i Svenningdalen er det sau på beite. Denne forsiktige bruken av området og vegetasjonen kombinert med de store og avrundete formasjonene er svært viktig for folks følelse for landskapet. De lavereliggende områdene har variert skog som fortsatt er lite berørt av skogsdrift. Rik vegetasjon og svært spennende fjellgrunn med huler og undersjøiske elver blir fremhevet som viktige deler av landskapet i området.

Landskapet rundt Skjørlægda og nordover til Sørvassdalen i Vefsn er for mange vakker villmark. Naturen her er mangfoldig, med rolige elvestrekninger og stille vann, men også krevende terreng hvis du skal på jakt eller opp på Storfinnkneet. Tilknytningen er spesielt sterk for folk med hytter i området og de som besøker området mange ganger i året. Landskapet er svært variert fra Sørvassdalen, Grønlidalen og Skjørlægda til toppen av Kvittfjell. Her er vidder og åpne daler, spesielt mot vest. Stedsnavn som Langvatnet blir fremhevet. Områdene ble brukt i våpentransporten under krigen, og denne historien står sterkt hos dem som har tilknytning her.

Reindrifta og friluftsfolk på flerdagsturer tar i bruk store deler av Lomsdal-Visten. Landskapet karakteriseres som storslagent, vilt og dramatisk. I de sentrale delene spesielt i sørøst er det øde, stille og rolig. Her inne er landskapet stort og åpent, men likevel godt skjermet, og det er mye stein. Reindriftsutøverne her har vokst opp i disse fjellene, og dette gjør tilhørigheten ekstra sterk. Stedet og navnet Svanvatnet blir fremhevet. Deres landskapsforståelse er sterkt knyttet til reinens bruk av de ulike beiteene, kalvingsland og trekkveier. Om sommeren er reinen på leit etter nytt grønt gress, og samtidig er det svalt med snøbreene. Om høsten og vinteren er dalene, skogen og myrområdene det viktigste. Mot våren igjen er furuskog som blir tidlig bart et godt kalvingsland. Reinen, landskapet og tankene blir ett.

Utsikt fra "Almelia" øst for Klavesmarka i Brønnøy, sørøstover mot Norddalen, med Storffjellet i Storfjorden bak. Foto: Terje Blindheim

Områdene innbyr til et svært enkelt friluftsliv, men gir besøkende en sterk følelse av mestring og selvstendighet. Vekslingene mellom frodige daler og karrig blankskurt fjell skaper store kontraster og gir variasjon i landskapsopplevelsene. Vann og vassdrag har en viktig plass og setter virkelig preg på landskapet. Fossende elver og stryk med stille partier innimellom. Elgviddefossen, Gardsfossen i Lomsdalen, Meheifossen, Breivassfossen, Granåsfossen og Faldfossen er av de største vannfallene. Disse rammes inn av store fjellformasjoner som Breivasstind, Visttindan og Finnknean.

Nederst i dalførene mot vest renner elvene rene og uberørte av inngrep ut i fjordarmene, mens i øst møter de store og frodige skoger på sin vei

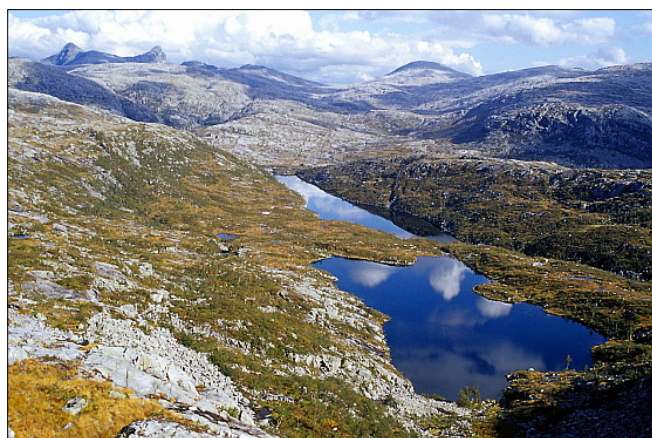
gjennom storforma daler mot Vefсна. Her er villmark fra fjord til fjell som krever sin mann eller kvinne som er på tur. Her er det virkelig muligheter for å måle krefter med naturen. De historiske sporene er viktige historiefortellere og vitner om hardt arbeid og kamp for tilværelsen i noen steder helt marginale områder. For området sett under ett blir stedsnavn som Lomsdalen, Strompdalen, Jordbrudalen, Stavassdalen, Eiterådalen, Sørvassdalen, Lakselvvatnet, Børjedalen, Klausmarka, Nedre Breivatn og Elgviddevatnet fremhevet.

3.4 Inngrepsfrie landskapsområder

Som nevnt rommer Lomsdal-Visten et av de største gjenværende områdene i Nordland uten store tekniske inngrep. De mest urørte landskapsområdene ligger hovedsakelig i fjellområdene i sørøst rundt Elgvidda og Visttindan, i vest rundt Okkfjorden med Tasklivatnan og Lappskarddalen, og i nord i Sørfjorddalen vest for Storfinnkneet, i Sørvassdalen og i området fra Nord Austerfjorddalen til Fjellskardet og Langfredagsdalen nordøst for Skjørlægda.

Se Temakart 3 Inndeling i landskapsområder med urørthetsklasse bakerst. Kartet tar utgangspunkt i den romlige landskapsanalysen til NIJOS og viser urørtheten i landskapsområdene. Hvert landskapsområde kan bare tilhøre en urørthetsklasse. Dette betyr det ikke blir delt i flere urørthetssoner på grunn av en bestemt avstand til et tyngre inngrep som ved bruk av INON, men ut i fra at hele landskapsrommet framstår som for eksempel et *Landskapsområde med villmarkspreg (I)*, se også kp. 2.3.

Enkelte småskala jordbruksområder er lagt i klasse III *Landskapsområder med småskala naturinngrep*. Dette er først og fremst områder med tradisjonell jordbruksdrift i Velfjorden, Visten, Sørfjorden og i Stavassdalen som ligger som verdifulle kulturmiljøer i et overordnet naturlandskap.

Utsyn over Henriksdalen med Visttindan i bakgrunnen. Dette er et av de mest øde landskapsområdene i Lomsdal-Visten uten tekniske inngrep, og Henriksdalen er vurdert i urørthetsklasse I *Landskapsområder med villmarkspreg*. Foto: Halvard R. Pedersen

Brua over Gardsfossen (bildet), restene etter Lomsdalsgården og ei tømmerkoi gjør at Lomsdalen er vurdert i urørthetsklasse II *Landskapsområder med ubetydelige naturinngrep*. Foto: Halvard R. Pedersen

Kulturlandskapet på gårdene Storbørja og Granheim. Bebyggelsen her, kraftlinja fra Børjedalen og enkelte nyere hus/hytter gjør at Storbørja er vurdert i urørthetsklasse III *Landskapsområder med småskala naturinngrep*. Foto: Halvard R. Pedersen

Reguleringssona og demningen i Tettingsvatnet. Kraftutbygging og regulering av vannstand er tunge tekniske inngrep som gjør at landskapsområdet har *betydelige naturinngrep* (klasse IV). Foto: Halvard R. Pedersen

4 Virkninger og konsekvenser av 0-alternativet

Dette kapitlet beskriver kun virkning og konsekvens av endringsmuligheter i utredningsområdet som 0-alternativet gir. Det antas at hytteområdene og kraftutbygging utenfor utredningsområdet ikke har særlige fjernvirkninger inn i området, og dette blir derfor ikke omtalt videre. For andre tiltak beskrives kun aktuelle fjernvirkninger i forhold til landskapet omkring.

4.1 Kommuneplaner

Dagens situasjon

Brønnøy kommune har en vedtatt kommuneplanens arealdel med kystsoneplan fra 1998. I planen er størstedelen av arealet som ligger innenfor utredningsområdet LNF C. Dette er områder hvor det ikke skal tillates oppført nye bolig- og fritidshus eller andre bygninger og innretninger som ikke har tilknytning til stedbunden næring. I tillegg er det uavklarte konfliktområder i tilknytning til havbruk og råstoffutvinning.

Vevelstad kommune har en vedtatt kommuneplan med kystsoneplan fra 2003. I denne er det lagt ut bygge-, delings- og tiltaksforbud i utredningsområdet for vern i påvente av et planvedtak. Det er tre låssettingsplasser innenfor utredningsområdet i Indre Visten. I tillegg er det en låssettingsplass som grenser opp til utredningsområdet i Aunvågen. Utenfor terskelen i Vistenfjorden er det fire akvakulturområder som grenser opp til utredningsområdet.

Vefsn kommune har en vedtatt kommuneplan fra 1994 og en kystsoneplan vedtatt i 2003. Utredningsområdet er i arealdelen lagt ut som LNF A, B eller er uplanlagt. For A er formålet å sikre de viktigste friluftsjakter i kommunen for allmennheten og sikre de viktigste næringsinteressene i utmarka. Formålet med B-områdene er å hindre hyttebygging i de mest sårbare biotoper og landskapsområder og påse at hyttebygging ikke skjer på bekostning av viktige næringsinteresser. Områdene mot Sørfjorden ble overtatt fra Alstahaug kommune i 1995. I Alstahaug kommunes plan for området er Sørfjorden avsatt som LNF område der boligbygging ikke tillates. Resten er avsatt som «øvrige områder».

Grane kommune har en vedtatt kommuneplan fra 2003. Hele arealet innenfor utredningsområdet for vern er båndlagt i påvente av vernesaken.

Planer under utarbeidelse

Brønnøy og Vefsn reviderer nå sine kommuneplaner. Utredningsområdet for vern er å anse som båndlagt inntil verneplanen er avklart. Det pågår også et arbeid med en nasjonal verneplan for marine områder. Vistenfjorden i Vevelstad er fortsatt med i denne verneplanen.

I praksis er hele utredningsområdet for vern båndlagt inntil arealbruken blir avklart i vernesaken. Det er sannsynlig å anta at områder som evt. ikke blir vernet blir LNF-områder igjen, med noe varierende strenghet mellom kommunene når det gjelder muligheten for spredt bolig-, fritids- og ervervsbebyggelse. Ut fra kommuneplanene som gjaldt før båndleggingen, vil det være en restriktiv holdning til slik bebyggelse i Vefsn, Grane og Brønnøy, mens det i Vevelstad vil kunne være noe mindre restriktivt.

Virkning

Nye bygg i stedbunden næring

Det er i LNF-områder tillatt å sette opp bygninger tilknyttet stedbunden næring i landbruket. Tiltaket har en meldeplikt etter bestemmelsene i Plan- og bygningsloven. Virkningene av slike tiltak kan, avhengig av plassering og utforming, gi negative virkninger for både landskapsverdier og urørthetspreget i utredningsområdet. Det vil være svært uheldig med slike inngrep i villmarksområder.

Det er vanskelig å vurdere virkninger av mulighetene for bygging i tilknytning til stedbunden næring for landskapet på generelt grunnlag ut over dette. Vurdering av konkrete planer er gjort i kp. 4.2. Jordbruk.

Den generelle dispensasjonsadgangen i Plan- og bygningsloven gjør at vi ikke kan se bort fra at det blir gitt tillatelse til bygging av nye hytter som en del av 0-alternativet, selv om det er et klart mål for kommunene at det ikke skal bygges flere. Praksisen har imidlertid vært restriktiv. Det er vanskelig å vurdere hvilke virkninger dette kan ha for landskapet ut over den generelle argumentasjonen over.

4.2 Jordbruk

Dagens situasjon

De fleste bosettingene i området ble fraflyttet på midten av 1900-tallet. Det var aktiv jordbruksdrift på disse fram til det. Ser en bort fra beiting, er det bare på Bønå i Vevelstad at det i dag er ordinær jordbruksdrift i form av grovforproduksjon til ca. 60 vinterfora sau. Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med landbruksdrift og i reindrifta.

Beiting på innmark og i utmark

Beiting på innmark i utredningsområdet skjer i både Vevelstad og Brønnøy, hvor det beites med både storfe og sau. Det beites imidlertid ikke på innmarksarealer i Grane og Vefsn, bortsett fra på en setervoll i Grane. Innenfor utredningsområdet er det beiting på totalt 430 dekar innmark i Vevelstad. Her beiter sau på Bønå, Tverrlandet og i Almosen, mens storfe beiter i Andalen. I Brønnøy beiter det storfe på ca 40 dekar i Storbørja.

Det er både sauebeiting og storfebeiting på utmarka i utredningsområdet. I tillegg til beitedyr fra kommunene som er direkte berørt av utredningen, er det sau som beiter både i og i tilknytning til utredningsområdet. Disse fraktes fra både Sømna og Alstahaug. Det er sau på beite i Tettingsdalen, Storfjorden, områdene nord og vest for Okfjorden, nord og delvis sør for Visten og Innervisten og i Sørvasdalen. På østsida beiter det ca 200 sau i Svenningskardet i Grane. I Andalsvågen beiter om lag 40 storfe. På gården Bønå er det ca. 60 vinterfora sauer. I Storbørja er det fra sommeren 2004 sluppet 8 storfe (Herford) på beite.

I 2004 var det sau fra 11 bruk med til sammen ca. 2500 dyr som brukte beitene innenfor utredningsområdet. Flere sauebruk som tidligere har hatt beitedyr i dette området, har avviklet drifta de siste årene.

Kulturlandskap og gjengroing

For de fleste av de fraflyttede gårdene i utredningsområdet er både innmark og utmark mange steder under gjengroing. I delutredningen på tema Jordbruk (Høberg & Eilertsen 2004) er det beregnet at 520 dekar innmark er i ferd med å gro igjen med høge urter, kratt og skog.

Innmarksarealene på gårdene Andalen, Storbjørja, Bønå, Almosen og Tverland holdes åpne ved at dyrene beiter hele sommersesongen. Innmarka i Fagerlia i Storfjorden blir slått for å hindre gjengroing. Det slås også rundt andre hus og hytter i utredningsområdet for å holde nærområdene til disse åpne.

Plansituasjonen

På Aursletta i Visten vil det i løpet av 2005 starte opp villsaudrift i beskjedent omfang, men det er også planer om å utvide denne drifta. Det er planer om gjenopptakelse av sauehold på gården Sildkoven i Brønnøy. På bakgrunn av god erfaring med etablering av storfebeiting i Storbørja i 2004, ønsker brukerne å utvide denne drifta til å gjelde flere dyr. Brukerne ønsker i tillegg å etablere storfebeite på gården Kvitneset i Lillebørja. Beitelaget i Andalsvågen ønsker å øke antallet storfe på beite.

Det er i planarbeidet kommet innspill på jordbruksvei fra riksvei 17 til Andalen og oppsetting av et fjøs på Sildkoven i Storfjorden. Med fjøs på eiendommen Sildkoven vil det bli dyr på beite her også. Det er ikke kommet innspill på gjeterhytter utenom i reindrifta (se kp. 4.5). Delutredningen for Jordbruk (Høberg og Eilertsen 2004) har vurdert jordbruksveien til ikke å være økonomisk lønnsom. Det er derfor usikkert om tiltaket vil bli gjennomført dersom området ikke blir vernet.

Virkning

Landbruksvei i Andalsvågen

Innspillet på en jordbruksvei inn til Andalen ligger i landskapsområde *T2-05 Andalsvågen* som fremstår med høye regionale landskapsverdier (B1) spesielt knyttet til kulturpåvirkningen fra jordbruksdrift og beite og elvedeltaet. Veien vil være drøyt 3 km lang og gå gjennom et kupert område inn til utløpet av Botnelva og rundt langs skogkanten til gården Andalen.

En landbruksvei her vil være synlig også på avstand når du kommer over kanten bak Høyvika og ser innover. Veien kan legges slik at den skjules av vegetasjonen på deler av strekningen, men områdene rundt utløpet av Botnelva innerst i vågen har et åpent kulturpreg etter beite og rydding av vegetasjon. Valg av trase den første kilometeren, over fjellknausen Høyvikstia, vil avgjøre om veien vil være veldig synlig fra området rundt fergeleiet. Landskapsområdet er i dag preget av betydelige naturinngrep (urørthetsklasse IV) på bakgrunn av riksveien og kaianlegget i de ytre delene. Fjernvirkningene av en ny vei vil ikke endre på urørtheten i landskapsområdet, men vil avhengig av trase påvirke landskapsinntrykket særlig i de indre delene av Andalsvågen. Tiltaket anses derfor å ha liten til middels negativ virkning på landskapsverdiene her.

Dersom en ny kraftlinje blir etablert fra Auslia i Visten til Andalsvågen, vil en landbruksvei være et så beskjedent inngrep i forhold til denne at den anses å ha ingen virkning på landskapet. Se kp. 4.6.

Se også kp 4.3 for innspill på nye landbruksveier i skogbruket.

Ny driftsbygning på Sildkoven

Det er i LNF-områder tillatt å sette opp bygninger tilknyttet stedbunden næring i landbruket. Slike tiltak har meldeplikt etter bestemmelsene i Plan- og bygningsloven. En ny driftsbygning i Sildkoven vil ligge i landskapsområde *T2-03 Storfjorden* som i dag har middels regionale landskapskvaliteter (B2) og er preget av småskala naturinngrep (urørthetsklasse III). Dette i sammenheng med eksisterende bebyggelse på plassen i dag gjør at en ny driftsbygning vurderes ikke å ha noen negativ virkning på landskapsbildet eller urørthetspreget. Etablering av beite her vil heller kunne ha en noe positiv virkning på landskapsbildet.

Sildkoven i Storfjorden. Foto: Bjørn Godal

Skjøtsel av kulturlandskapet og gjengroing

Fortsatt skjøtsel av kulturlandskapet er positivt for å ivareta inntrykket av gamle kulturmiljøer, spesielt i fjordnære områder hvor gamle og eksisterende boplasser er blikkfang som preger landskapsbildet. Skjøtselen vil opprettholde disse landskapsverdiene. En fortsatt skjøtsel vil derfor ikke påvirke disse, hvis det ikke er snakk om stor utviding av aktivitet som vil gjøre nye arealer mer lysåpne og kulturpåvirket. De antatte utviklingstendensene i jordbrukssektoren tilsier heller at kulturlandskapet blir holdt mindre i hevd enn i dag.

Gjengroingen av tidligere lysåpne kulturmarkstyper som eng, åker og beiter, vil kunne påvirke verdiene i de landskapsområdene hvor kulturpreget er en viktig del av landskapsinntrykket. Dette gjelder spesielt i fjordene og er avhengig av hvor langt frem man ser. På innmark er det snakk om relativt lite areal, men spesielt gjengroing av innmark vil samlet sett kunne endre landskapsinntrykket ved at de lysåpne blikkfangene forsvinner. I tillegg vil følelsen av fraflytting og forfall virke negativt på den lokale landskapsforståelsen og tilhørigheten til området. På sikt vil en gjengroing *rundt og av* enkelte kulturmiljøer med en åpen beliggenhet kunne føre til en merkbar reduksjon av landskapsverdien i disse områdene. En slik gjengroing vurderes derfor å kunne ha en middels negativ virkning på landskapet.

På fjellgårdene, og spesielt i Lomsdalen, er gammel kulturmark preget av gjengroing. Ytterligere utvikling mot et mer naturlig og urørt preg vil kun være synlig lokalt hvis man ser utviklingen over tid,

men gjengroingen vil ikke redusere den helhetlige landskapsverdien i Lomsdalen. Gjengroingen vurderes derfor ikke å ha noen virkning på den høye nasjonale landskapsverdien her. Likevel presiseres det at det fortsatt lysåpne kulturmiljøet i Lomsdalen setter en ekstra spiss på både områdets mangfoldighet og opplevelser.

Gjengroing av eldre kulturmark vurderes ikke å kunne føre til en endring i klassifisering av urørtheten i landskapsområder med kulturpreg i dag til mer villmarkspreget i den nærmeste fremtid. Eksisterende beite og planene om nytt og utvidet beite er med på å opprettholde inntrykket av aktivitet og et skjøttet kulturlandskap. Dette vurderes å ha en noe positiv virkning på de områder hvor eldre gårdsmiljøer inngår som en del av det overordna landskapsbildet.

4.3 Skogbruk

Dagens situasjon

Totalarealet skog i utredningsområdet er drøyt 170 km². Konsekvensutredningen for deltema Skogbruk (Midgaard 2004) angir at omtrent 54,5 km² av dette er produktiv skog. Tømmermengdene her er anslått til 240.000 m³ bartrevirke og 100.000 m³ lauvtrevirke. Det meste er hogstmodent.

Skogen innen utredningsområdet er variert. På østsiden har en i store trekk gammel høyereliggende naturskog på svak bonitet. På vestsiden er det høytproduserende granplantefelt, som om noen 10-år vil ha store tømmermengder. Den naturlige barskogen produserer også godt. Lauvskogen på vestsiden produserer dårlig, som vanlig i kyststrøk, og har et lavt antall m³ pr. arealenhet.

Det er plantet gran på omtrent 6 km², det meste på 1960-tallet. Denne skogen vil kunne høstes om 20-60 år. Planting har foregått på det fleste eiendommene. I Brønnøy gjelder dette spesielt i Storbørja, i Tettingsdalen og på Helgeland skogselskap sine eiendommer i Lillebørja og Klavesmarka. I Vevelstad er det plantet til dels mye i Indre Visten, og i Vefsn er det plantet skog i Sørfjorden som kan høstes i dag.

Tilgjengeligheten til skogarealene varierer mye. I grove trekk er skogen på østsiden i Grane greit tilgjengelig, mens det er store 0-områder i fjelldalene i Vefsn. All skogen innenfor utredningsområdet i Brønnøy og Vevelstad står i veiløse områder, og en er henvist til å bruke båt hvis en vil frakte tømmer ut. I tillegg står en del av skogen i bratt og vanskelig terreng.

Det er fast bosetting på Bønå og Aursletta i Indre Visten som har sagbruk i drift og som er avhengig av utnyttning av skogen. Statskog har skogbruksinteresser innenfor utredningsområdet i Grane og i Eiterådalen i Vefsn. Det foregår hogst også i Tosbotn og langs Velfjorden i Brønnøy og i Sørfjorden i Vefsn.

Det blir hogd noe ved for salg i området. Ut over dette hugges det ved til eget bruk omkring hyttene som ligger i eller ved skog og ved bebyggelsen i Visten og langs Velfjorden.

Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med skogsdrift. På Bønå, Aursletta og fra Lakselvatnet til Sætra i Indre Visten og på Engelsneset i Storfjorden er det kortere skogs- og kjerreveier. Det er flere tilrettelagte traktorveier, først og fremst i Visten og i Storbørja. Tilrettelegging i form av fylling og skjæring er brukt noen steder. I Indre Visten er det anlagt flere vinterveier for transport av tømmer i skogsdriften.

Plansituasjonen

Fra berørte grunneiere er det kommet innspill om drivbare skogarealer både for tømmer og vedproduksjon. For tømmerdrift gjelder dette områder i Tosbotn, Storbørja, ved Fagerlia og Sildkoven i Velfjorden, i Indre Visten og på statsgrunn i Stavassdalen, ved Svenningdal og langs Gåsvatnet i Grane. Konsekvensutredningen på deltema skogbruk (Midgaard 2004) bekrefter produktiv skog i disse områdene, og angir også produktive skogområder i Tettingsdalen, samt mindre arealer ved Gavlen i Storfjorden og Kvitneset i Lillebørja.

For skogsdriften tilknyttet sagene på Bønå og Aursletta er det ønske om veibygging og tilplanting av arealer som hører til disse eiendommene. Helgeland skogselskap ønsker å bygge skogsvei fra Okfjordbotn for å kunne utnytte skogressursene i Klavesmarka.

Viktige områder for vedhogst er spilt inn fra Tosbotn, langs Velfjorden, i Indre Visten, Sørfjorden og Sørvassdalen.

Virkning

Virkningene av skogbruket på landskapet er vurdert i de områdene det gjennom konsekvensutredningen på deltema Skogbruk (Midgaard 2004) er avgrenset produktive skogområder, plantefelt og innspill på nye skogsveier, samt for de områdene det er kommet innspill på skogbruk gjennom prosessen.

Skogbrukets virkninger på landskapet er først og fremst knyttet til hogst som kan være synlig på avstand, bygging av skogsveier og hogst av ved rundt hyttene som kan gjøre disse mer synlige. En aktiv drift i utredningsområdet vil også påvirke landskapsinntrykket i varierende grad, avhengig av hogstform (fra plukkhogst og lukket hogst til snaufletehogst og store hogstflater), eventuell veibygging og hvordan landskapet i dag er preget av skogbruk og annen aktivitet.

Generelle vurderinger

Snaufletehogst er en åpen hogstform på minst 4-5 daa der alle drivverdige stammer tas ut. Landskapsbildet endres og arealet forynges normalt ved planting. Generelt kan det sies at større hogstflater med påfølgende treslagsskifte og anlegging av skogsveier vil, noe avhengig av egenskapene ved landskapsområdene de tilhører, kunne føre til at landskapsverdiene blir merkbart redusert og landskapsinntrykket endret over lang tid, spesielt i områder som ikke er synlig påvirket av tidligere gjennomhogster. Over tid vil dette inntrykket imidlertid være mindre synlig. I vurderingene under vil flatehogster over større områder ha en middels negativ virkning på landskapsverdien. Dette gjelder særlig i store skogdekte arealer hvor skogen blir drevet intensivt.

For mindre skogdekte arealer som kan være aktuelle for skogsdrift, er virkningen på landskapet først og fremst avhengig av driftsformen som velges og om det er synlige spor etter skogbruk i områdene fra tidligere. Også her vil endringene være mindre tydeligere over tid. Mindre flatehogster blir vurdert å ha liten til middels negativ virkning på landskapsverdien, avhengig av egenskapene ved landskapsområdet.

Ved lukket hogst blir en viss andel av stammene tatt ut. Ved denne hogstformen opprettholdes landskapsbildet. Dette blir vurdert til ikke å ha negative virkninger på landskapsverdiene.

Hogst av plantet skog

Det er i dag mindre lønnsomt å plante skog fordi statstilskudd til skogplanting er borte. Det vil derfor trolig være lite aktuelt å plante mer barskog innenfor utredningsområdet. Etter skogbruksloven skal arealene forynges tilfredsstillende etter hogst. I praksis betyr dette i hovedsak at det må plantes på nytt der det er barskog. I områder med plantefelt av gran vil hogsten på kort sikt ha negative konsekvenser for landskapsbildet da det er sannsynlig at hele felt blir sluttavvirket samtidig. På lang sikt derimot vil arealet sannsynligvis igjen bli tilplantet og endringene over tid blir derfor små. Dersom det bygges skogsveier ved uttak av plantet skog, vil dette ha større negative virkninger på kort sikt. Men landskapsvirkningen av dette inngrepet vil også reduseres noe over tid, mens skogsveier vil påvirke urørtheten i områder som ikke har slike inngrep fra før. Virkningene av uttak av plantet gran blir ut fra dette vurdert å ha liten til middels negativ virkning på landskapsverdien avhengig av hvor store plantefeltene er og om det er flere felt i samme området som tas ut. Bygging av skogsvei for uttaket blir vurdert å ha en middels negativ virkning, avhengig av om landskapsområdet er preget av slik aktivitet og andre inngrep fra før.

Der det er plantet fremmede treslag som sitkagran, for eksempel mindre felt i Sørfjorden i Vefsn og stort plantefelt i Lillebørja i Velfjorden, blir uttak av denne skogen vurdert å ha tilsvarende liten negativ virkning på landskapet. På lengre sikt vil det derimot ha en middels positiv virkning på landskapet å få skiftet ut vegetasjonen med stedeagne treslag.

I løpet av de neste 20-50 årene vil plantet granskog som i dag er under lausksjerm kunne vokse til og bli mer synlig og prege vegetasjonen i enkelte områdene mer enn nå. Denne utviklingen vil kunne ha noe negativ virkning på landskapsinntrykket, men dette vil variere med område og hvorvidt omgivelsene er tilplantet eller er preget av skogsdrift fra før. Det er vanskelig å vurdere virkningene for landskapsverdiene utover dette. Generelt kan det likevel sies at bartreplanting i tette felt ofte gir rektangulære plantefelt, og at disse fremstår som langt større fremmedelement i landskapet enn mer spredt, blandet og naturlig voksende bartrær. Utviklingen kan i noen områder gi inntrykk av større påvirkning, men dette vil ikke ha noen innvirkning på urørtheten da de aktuelle landskapsområdene allerede er noe påvirket av inngrep.

Forskjell på naturlig voksende gran i blandingsskog og gran i tette plantefelt. Fra Storfjorden i Brønnøy kommune. Foto: Oskar Puschmann, NIJOS.

Vedhogst generelt

Vedhogst og annen rydding av vegetasjon kan gjøre andre inngrep som eksisterende hytter mer synlige på avstand og vil da kunne ha en liten negativ virkning på landskapsinntrykket. Vi forutsetter imidlertid at brukere tar hensyn slik at vedhogst ikke vil påvirke landskapsinntrykket. Vedhogst vil heller ikke ha innvirkning på urørhetspreget i noen av de aktuelle landskapsområdene.

Vurderingene under tar for seg avgrensede områder der det er spilt inn ønsker om skogsdrift og/eller der delutredningen på Skogbruk (Midgaard 2004) beskriver produktive og drivbare skogressurser.

Skogsdrift på Bønå inkl veibygging og tilplanting

Skogsdrifta på Bønå vil foregå i områder som er noe preget av den skogsdrifta som har vært her frem til i dag. Virkningene på landskapet av videre drift vil avhenge av driftsform og hvordan en forlenging av skogsveien opp til Bønåvatnet blir gjennomført. Landskapet er relativt trangt på denne strekningen og er allerede preget av landbruksdriften og eksisterende skogsvei. Men en forlengelse av skogsveien på ca. 1,6 km opp til Bønåvatnet vil nok være synlig fra områder som vender ned mot nederste del av dalen.

Videre skogsdrift forventes å kunne ha liten negativ virkning på landskapet i landskapsområde T4-09 Bønnådalen, men skogsveien vil kunne gi en middels negativ virkning dersom den blir synlig over større områder. Ned mot fjorden er det landbruksvirksomheten som preger arealene rundt gården Bønå. Fortsatt skogsdrift i områdene som er synlige fra fjorden og som hører til landskapsområde T2-07 Indre Visten forventes derfor å ha ingen til liten negativ virkning på landskapet. Skogsdrift og en forlengelse av skogsveien vil ikke endre urørtheten i landskapsområdet.

Skogsdrift på Aursletta inkl veibygging og tilplanting

Alle landskapsområdene som blir berørt av drifta på Aursletta er preget av småskala inngrep (klasse III). Det er beskrevet nasjonale landskapskvaliteter (A2) rundt Lakselvatnet, mens det ellers er varierte regionale verdier knyttet til landskapet i dette området (B1 og B2). Skogsdrifta på Aursletta vil som på Bønå på andre siden av fjorden, foregå i områder drevet frem til i dag med varierende påvirkning på landskapet. Virkningene på landskapet vil avhenge av driftsform, men vil kunne gi en liten til middels negativ virkning på landskapsverdien, spesielt i områder som ikke er preget av skogsdrift i dag og som ligger i landskapsområdet rundt Lakselvatnet. Her vil åpne hogster kunne være synlige fra et større

område rundt vatnet, mens en utvidelse av skogsveien her vil avhengig av trasevalg, kunne gi liten negativ til eventuell middels negativ virkning på landskapet hvis veien blir tydelig på avstand. Ellers er det allerede bygd skogsvei fra Lakselvvatnet og til Sætra i Sæterdalen og områdene her er tydelig preget av tømmeruttaket som har foregått her. Videre skogsdrift i disse områdene vil på kort sikt ha ingen til liten negativ virkning på landskapsinntrykket, mens det på lenger sikt ikke vil gi noen større endringer. Anlegging av vinterveier vil ikke gi noen landskapsvirkninger i seg selv. Drifta vil ikke endre urørthetskategorien for områdene.

I dag er det fortsatt aktiv drift på to gårdsbruk i Indre Visten, og begge driver egen sag. Aursletta sett fra Bønå og Bønå sett fra rutebåten. Foto: Halvard R. Pedersen

Produktivt areal i Ytre Visten

Trolig vil de lettest tilgjengelige arealene med bartretømmer bli drevet, og tømmeret bli fraktet ut med båt. Tømmeret står spredt, så det er lite sannsynlig med stordrift og bruk av store maskiner. En åpen hogst i tilknytning til eiendommen Tverrlandet i Ytre Visten vil være synlig når man kommer inn fjorden på vei til Ausa. Den vil foregå i et område som i dag ikke er spesielt preget av skogsdrift, men som har kulturlandskapspreg. Landskapet her vil kunne bli noe påvirket den første tiden av brudd i vegetasjonen, mens disse endringene vil forsvinne etter hvert som ny skog vokser til. En beskjedne hogst i Ytre Visten vurderes derfor å ikke ha noen negative virkninger på landskapet.

Landbruksvei i Andalsvågen

Se kp 4.2 Jordbruk.

Skogsdrift i Klausmarka

Mulighetene for å ta ut plantet skog i Klausmarka omfatter ca. 550 dekar plantet skog som vil være hogstmoden om 40-50 år. Det må bygges vei oppover dalen fra Okfjordbotn for å kunne utnytte skogressursen. Veien vil starte i landskapsområde T2-04 Okfjorden hvor det er nasjonalt høye landskapskvaliteter, og gå omtrent 2,5 km oppover i landskapsområde T4-05 Klavesmarka-Hornstinden som har regionalt høye landskapsverdier. Byggingen av en skogsvei vil føre til at området blir preget av småskala naturinngrep (klasse III).

Fjordbotnet i Okfjorden. Foto: Bjørn Godal

Snaufplatehogst sammen med bygging av skogsvei vil også påvirke landskapsinntrykket, særlig på kort sikt i forbindelse med drifta og i de nærmeste tiårene etter dette. Det er sannsynlig at området igjen vil bli tilplantet, dersom det ikke hugges for å få tilbake den opprinnelige vegetasjonen med mye alm i dalføret. Uansett vil virkningene over tid bli mindre ettersom ny skog vokser til. Dalføret er ganske smalt og trangt oppover Klausmarka. Dette gjør at fjernvirkningene av tiltaket ikke blir så store, mens det i selve dalføret vil redusere landskapet

vesentlig. Skogsdrift og bygging av skogsvei vurderes ut fra dette å gi en liten negativ virkning på landskapsverdien i Okfjorden og middels til stor negativ virkning på landskapet i dalføret innenfor Fjordbotnet.

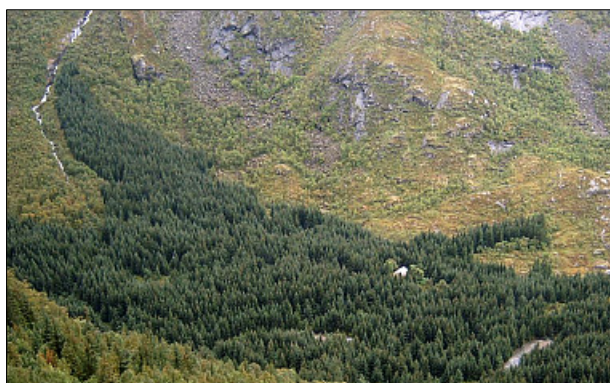
Skogsdrift i Storfjorden

Områdene ved Gavlen, Sildkovan og Fagerlia ligger i landskapsområde *T2-03 Storfjorden* og *T1-01 Velfjorden* med regionale landskapsverdier. Skogsdrift på disse eiendommene vil ikke føre til endring av urørthetsklassen (klasse III) for noen av områdene. Skogsdrift som er drevet frem til i dag har vært beskjeden og har ikke gitt noen særlig synlige endringer i landskapet. Landskapsområdene er vide. Det gjør både at inngrep vil være synlige over et større område, samtidig som at de blir mindre tydelige over store avstander. Det forventes ikke stordrift på grunn av det vanskelige terrenget og at skogen står spredt. En beskjeden hogst av tømmer og ved for salg og til eget bruk vurderes derfor å ha ingen negative konsekvenser for landskapet i området.

Skogsdrift i Lillebørja

Hogst på eiendommene Lilsbørja og Kvitneset berører landskapsområde *T2-02 Lilsbørja* med regionalt høye landskapsverdier. Arealer på eiendommen Lilsbørja ble sterkt tilplantet med sitkagran for ca. 40 år siden. Sitkagrana i Lillebørja vil ta i bruk nye arealer på grunn av rikelig naturlig frøsetting. Dette vil kunne påvirke landskapsinntrykket ennå mer enn det gjør i dag, men først og fremst i et lengre tidsperspektiv. Dersom det ville være mulig å ta ut sitkagrana og få tilbake den opprinnelige vegetasjonen, vil landskapsverdien her kunne bli merkbart høyere når ny naturlig skog har vokst opp.

Drift på denne skogen om 30-40 år vil sannsynligvis føre til at området bli tilplantet igjen, og den planta skogen har allerede frøsatt seg i området. Det er derfor lite sannsynlig med en gjenskaping av den opprinnelige vegetasjonen her. Skogsdrift på de omtrent 300 dekar med plantet skog vil på kort sikt ha middels negativ virkning på landskapsverdien, men etter hvert som ny skog kommer opp vil virkningen reduseres og endringene over tid blir derfor små. Totalt sett vil drift av plantet skog i Lillebørja med snaufatehogst ha liten negativ virkning etter hogsten, forutsatt at det ikke blir bygget noen skogsveier.

**Sitkagrana på eiendommen Lilsbørja.
Foto: Arne Heggland.**

Gården Kvitneset i Lillebørja. Foto: Nils Midgaard.

En skogsdrift på gården Kvitneset forventes ikke å ha noen negative virkninger på landskapet såfremt det ikke medfører åpen hogst og etablering av skogsvei. Skogsdrift på eiendommene vil ikke medføre endret urørthetsklasse i området som i dag er preget av småskala naturinngrep (klasse III).

Skogsdrift i Storbørja

En drift av skogen i Storbørja vil berøre landskapsområde *T2-01 Storbørja* og *T5-08 Børjedalen-Laksmarkdalen* med nasjonale landskapskvaliteter knyttet til fjorden og fjellsidene rundt. Det er drevet åpen hogst på noen av eiendommene her på nittitallet, og dette setter sitt preg på landskapet oppover mot Langåsen. I tillegg er området preget av småskala naturinngrep. En beskjeden skogsdrift i form av lukket hogst uten behov for forlenging av skogsveien her vil ikke ha noen negative virkninger på landskapsverdiene. Dersom det er snakk om større åpne hogster med behov for etablering av skogsveier,

vil dette kunne ha en liten negativ virkning, spesielt dersom hogstflatene og veien blir synlige fra fjorden. Skogsdrift vil ikke påvirke urørthetsklassen.

Skogsdrift i Tettingsdalen

Uttak av skog i landskapsområde *T5-02 Tettingsdalen* vil foregå i et område med høye regionale landskapskvaliteter. Det er plantet store mengder gran i Tettingsdalen. Den siste store drifta her var rundt 1990, og det ble da tatt ut omtrent 3.000 m³ som ble slept ut fjorden. Utredningen på deltema Skogbruk (Midgaard 2004) mener det er påregnelig at slike stordrifter i området vil bli gjennomført i fremtiden også. Om 40-60 år vil det være svært store kvantum som kan tas ut fra området. Det er allerede etablert skogs- og anleggsvei oppover Tettingsdalen, og området er noe preget av skogsdrifta som har foregått. Nye, store og åpne hogster i området vil påvirke landskapsbildet negativt på kort sikt, men virkningen vil reduseres ettersom ny skog vokser til. På bakgrunn av egenskapene ved området i dag, blir ny drift i fremtida vurdert å ha liten til middels negativ virkning for landskapet, noe avhengig av utforming, omfang og hvor mye veien blir rustet opp. Landskapet er i dag preget av reguleringen av vassdraget, kraftlinja som går gjennom området og den eksisterende anleggsveien. En drift vil derfor ikke endre på urørthetsklassen.

Skogsdrift i Tosbotn

Hogst i Svartvasslia og fra Merraneset nordover til Elgskardet nord for Tosbotn vil foregå i landskapsområde *T4-02 Svartvassdalen-Godvassdalen*. Her er det kartlagt regionale landskapsverdier (B2). Delutredningen på Skogbruk (Midgaard 2004) anslår at det raskt vil bli iverksatt hogst og at fjellskoghogst er den antatte hogstformen. Fjellskoghogst er en lukket hogstform der en tar ut de utvokste stammene, ca. 50 % av kubikkmassen, og håper på naturlig foryngelse eventuelt kombinert med suppleringsplanting. Landskapsbildet blir opprettholdt. Dersom slik hogst blir iverksatt i disse områdene, vil ikke dette ha noen negativ virkning. Dersom skogsveien blir forlenget og det blir gjennomført snaufletehogster, vil virkningene på landskapsverdien kunne bli negative, spesielt der landskapsområdet er vidt og tiltaket vil være synlig over større avstander. Etter hvert som skogen vokser til igjen, vil virkningene av hogst bli mindre. Samlet sett vurderes skogsdrift med forlengelse av skogsveien i dette området å ha en liten negativ virkning på landskapet, og dette vil føre til at området blir prega av småskala naturinngrep (klasse III).

Skogsdrift på Statskogs arealer i Grane ved Gåsvatnet

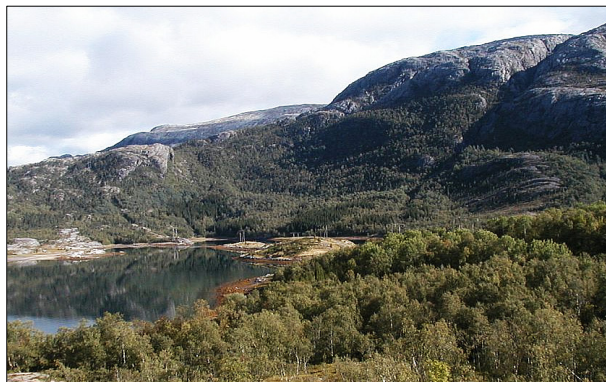
Det er ca. 4.470 dekar med produktiv drivverdig skog med 29.500 m³ bartretømmer og 7.600 m³ bjørketømmer innenfor utredningsområdet for vern i Grane kommune når arealet nøkkelbiotoper, hensynsområder og nullområder er trukket fra. Delutredningen på Skogbruk (Midgaard 2004) viser til at skogen her er til dels overmoden og vil bli avvirket raskt. Påregnelig hogstform vil være fjellskoghogst som omtalt over ikke påvirker landskapsinntrykket. Hogsten i området fra tidligere og hogst i andre tilsvarende arealer i nærheten tilsier imidlertid at det ved en avvirkning vil bli store åpne hogstflater og at skogsveier vil bli bygd for å frakte ut tømmeret. Plantefeltene fra et par tiår tilbake vil være hogstmodne igjen om 60-90 år, og en snauhogst av disse vil være påregnelig.

Skogsdrift innenfor utredningsområdet for vern i Grane kommune vil berøre landskapsområdene *T4-03 Gåsvassdalen*, *T5-07 Stavassdalen* og landskapsområdene som vender ut mot Tosenveien og ned mot Svenningdalen. Landskapskartleggingen har her beskrevet til dels høye regionale landskapsverdier og områdene er i dag preget av ubetydelige naturinngrep i området Gåsvassdalen, mens resten har småskala og betydelige naturinngrep. Intensiv skogsdrift med bygging av flere skogsveier vil medføre at områdene vil bli preget av minst småskala naturinngrep (klasse III). Etter hvert som skogen vokser til igjen, vil virkningene av hogst bli mindre. Virkningen på landskapet av skogsdrift i stor skala med bygging av skogsveier i disse områdene blir likevel samlet vurdert å være middels til stor negativ, spesielt ut fra at landskapet er slakt og vidt og fordi drift her vil være av større dimensjoner.

Skogsdrift i Sørfjorden

Det står flere mindre felt med til sammen 93 dekar plantet norsk gran på sørøstsiden innerst i landskapsområde *T2-08 Sørfjorden*. Det blir skissert at den mest sannsynlige utnyttningen av denne skogressursen vil være en stordrift hvor man tar ut nærmere 4000 m³ i en omgang når den yngste

skogen nærmer seg hogstmoden alder om ca. 40 år. Tømmeret vil måtte kjøres ned til utskipning ved fjorden. En snauhogst av plantefeltene vil ut fra de generelle vurderingene over kunne ha en middels negativ virkning på landskapsverdiene den første tiden, mens denne virkningen reduseres ettersom det sannsynligvis vil bli tilplantet og nye skog vokser opp. Plantefeltene i Sørfjorden ligger også nær kraftlinja fra Grytåga til Langfjord kraftverk. Denne vil redusere den negative påvirkningen av drift på landskapsinntrykket noe. Dersom området vil nærme seg dagens landskapsinntrykk igjen, antas driften her over tid ikke å ha noen virkning på landskapsverdien i Sørfjorden. Etablering av flere midlertidige traktorveier til plantefeltene vil kunne gi en liten negativ virkning på landskapsverdien, men skogsdrift i Sørfjorden vil ikke føre til endret urørthetsklasse dekar området i dag er preget av småskala naturinngrep (klasse III).

Til venstre: Oversiktsbilde med utsyn mot Sørfjorden fra Kvannliryggen. Foto: Stein-Erik Lauritzen.

Til høyre: Plantefeltene og den eksisterende kraftlinja fra sørenden av Sørfjorden. Foto: Terje Blindheim.

4.4 Havbruk

Dagens situasjon

Innenfor utredningsområdet er det i dag oppdrett av både skjell og matfisk. Kongsjonene er gitt midlertidig i påvente av vernesaken. I Storfjorden har Fjord Seafood Norway AS en midlertidig lokalitet for lakseoppdrett i Slåttvika. Driften er knyttet til permanente konsesjoner. I Lillebørja bruker Arctic Shellfish AS tre midlertidige skjellkonsesjoner. Det er ikke oppdrett i Okfjorden, Indre Visten eller Sørfjorden i Vefsn. Det drives ikke med tang og tarehøsting i området.

Plansituasjonen

Oppdrettsanlegget for laks i Storfjorden og skjellanleggene i Lillebørja er en del av 0-alternativet ved at de har fått midlertidig tillatelse til å drive innenfor utredningsområdet for vern. Dersom disse lokalitetene blir liggende innenfor et strengt vern eller et vern med milde bestemmelser der oppdrett ikke er forenlig med verneformålet, vil disse måtte flytte. Dersom det ikke blir vern eller vernet ikke blir til hinder for denne virksomheten, må man anta at tillatelsene blir gjort permanente.

Konsekvensutredningen for deltema Havbruk (Sæther 2004) har beskrevet utviklingsmulighetene for havbruk i utredningsområdet fremover uten vern. Her går det frem at Lillebørja og Storfjorden i Velfjord har positive utviklingsmuligheter for fortsatt oppdrett av både fisk og skjell. Okfjorden, Indre Visten og Sørfjorden i Vefsn vil evt. bare egne seg for skjelldyrking. Det blir vurdert som gunstig havbruksmessig å samlokalisere skjell- og matfiskoppdrett. Tanker omkring samlokalisering i Lillebørja blir derfor vurdert under.

Det videre arbeidet med marint vern vil også kunne påvirke havbruksvirksomheten i Visten.

Virkning

Oppdrettsanlegg er reversible inngrep i landskapet fordi det ikke vil være synlige spor etter dem i landskapet dersom de en gang i fremtiden blir fjernet. Den visuelle landskapspåvirkningen er derfor

knyttet til den perioden anleggene eksisterer. Vurderingene i kp. 4.4 baserer seg på anleggenes utforming i dag og den påvirkningen som disse har på det helhetlige landskapsinntrykket. Videre baserer vurderingene seg på at oppdrettsanleggene ikke krever fysiske inngrep på land og som dermed kan påvirke landskapsbildet.

De eksisterende oppdrettsanleggene i Velfjorden i dag har ikke påvirket landskapsevalueringen fra kartleggingen til NIJOS negativt (Puschmann og Flemsæter 2004). De blir omtalt som mindre inngrep som også er en del av dagens moderne landskapsuttrykk i våre fjordnære kulturlandskaper. Dette blir lagt til grunn for vurderingene under.

Lakseoppdrett i Storfjorden

Det flytende anlegget på lokaliteten Slåttvika i Storfjorden ligger i landskapsområde *T2-03 Storfjorden* som har verdi B2 og er preget av småskala naturinngrep (klasse III). Landskapet her har mindre inntrykkstyrke enn de andre fjordarmene i Velfjorden, selv om det også her finnes mer inntrykksterke delområder, særlig innerst i Storfjorden og innerst ved Lislfjordelva. Det er vanskelig å se anlegget i Slåttvika på avstand dersom du er på havnivå, spesielt fra sørsiden av fjorden. Fjernvirkningene er derfor ansett som små, i alle fall om dagen. Lys fra anlegget er tydeligere i mørke. Det er først når du kommer inn i fjorden eller ser ned på det fra fjellene rundt eller fra lufta, at anlegget blir synlig på dagtid og på kvelden og om natten i den lyse årstida. En fortsatt tilstedeværelse av det flytende lakseoppdrettsanlegget i Slåttvika vurderes derfor å ha liten negativ virkning på landskapsverdiene i Storfjorden. Et vern som medfører at anlegget her må flytte vil ikke gi noen endring til en høyere urørthetsklasse.

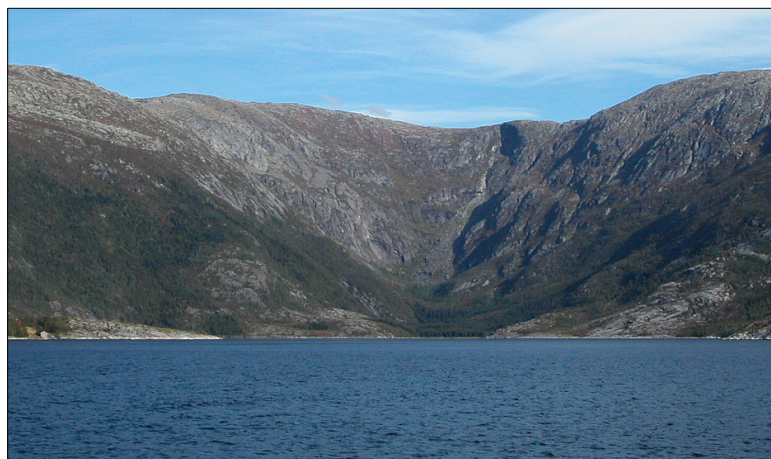
Fjord Seafood Norway AS produserer laks på lokaliteten Slåttvika i Storfjorden. Anlegget påvirker landskapet når du kommer innpå det og sett fra lufta, men fjernvirkningene er mindre.

Foto: Halvard R. Pedersen

Skjell i Lillebørja

Skjellanleggene i Lillebørja ligger i et landskapsområde med regionalt høye landskapsverdier (B1) og småskala naturinngrep (klasse III). På samme måte som i Storfjorden er også Lillebørja preget av kulturpåvirkning. Anleggenes påvirkning på landskapsinntrykket er knyttet til folks opplevelse av området. Flest besøkende kommer med båt for å fiske og være i nærheten av fjorden. Skjellanleggene er ikke veldig synlige på avstand ved havnivå i den ganske åpne fjordarmen, men noe tydeligere fra høyere områder rundt fjorden. Samtidig ligger de i et landskap preget av kulturpåvirkningen som det gamle gårdsbruket på Kvitneset og skogplantingen på eiendommen Lislbørja. Skjeloppdretten i Lillebørja vurderes derfor å ha en liten negativ virkning på landskapet i Lillebørja, noe avhengig av plassering og utforming.

Utformingen med farge på blåsene vil kunne påvirke om anlegget blir tydelig og skjemmende eller oppfattes som en mindre påvirkning på landskapet i fjorden. En flytting ut av området vil ikke føre til at området blir tilordnet en høyere urørthetsklasse.

Skjelloppdretten i Lillebørja er vanskelig å se på avstand, men blir tydeligere når du kommer nærmere.
Foto: Halvard R. Pedersen

Samlokalisering av laks og skjell i Lillebørja

Muligheten for samlokalisering mellom lakseanlegg og skjellanlegg har ut fra et havbrukssynspunkt blitt vurdert som gunstig. Lakseanlegget slipper ut næringsstoffer til sjøen som blåskjellene vil kunne filtrere. Samlokalisering kan derfor være gunstig både produksjonsmessig og miljømessig (Sæther 2004). Samlokalisering er problematisk per i dag fordi myndighetene ved Mattilsynet setter krav om minimumsavstand mellom lokaliteter hvor det drives oppdrett av ulike arter. Det kan imidlertid komme endringer i lovgivningen fremover som kan gjøre dette mulig.

En flytting av det flytende matfiskanlegget i Storfjorden til Lillebørja vil fjerne ett av inngrepene i Storfjorden og samle inngrepene i ett landskapsområde i Lillebørja. Dette vil ha en liten positiv virkning på landskapet i Storfjorden, men vil ikke påvirke graden av urørthet her. Flyttingen av anlegget vil samle oppdrettsanleggene på en plass. Men samtidig bli det forholdsvis store anlegget fra Storfjorden flyttet inn i et mindre landskapsområde med høyere inntryksstyrke. Anlegget vil bli mer synlig i landskapsområdet og på den måten få en større negativ virkning på landskapet her enn det har i dag i Storfjorden. Totalt sett vil de positive virkningene av flytting fra Storfjorden og de negative virkningene av flytting til Lillebørja på landskapet i Lillebørja antakelig oppveie hverandre. Men en samlokalisering i ett landskapsområde vil ut fra rekkevidden av landskapspåvirkningene totalt sett være minst negativt.

Flyttet skjellanlegg kombinert med at plantefeltene blir tatt bort

Dersom skjellanleggene ble flyttet og plantefeltene ble hugd, ville vannspeilet i fjorden bli fri for tekniske installasjoner og den opprinnelige vegetasjonen fra før skogen ble tilplantet ville etter hvert kunne komme tilbake. Dette ville i sum kunne gi et endret inntrykket av urørthet i landskapsområdet. Det er imidlertid vanskelig å si om sitkagrana i Lillebørja vil være mulig å fjerne, da den allerede har frøsatt seg og det er et kraftig oppslag av en ny generasjon granplanter rundt plantefeltene. Det mest sannsynlige er å anta at den plantete skogen etter hvert kommer til å sette et enda sterkere preg på landskapet i Lillebørja. Det er derfor vanskelig å si noe mer om muligheter for endring av landskapsinntrykket her fremover.

Mulig fremtidig skjelloppdrett i Okfjorden, Indre Visten og Sørfjorden

Mulig skjelloppdrett i Okfjorden, Indre Visten og Sørfjorden vil virke på forskjellig måte på landskapet i de tre fjordarmene. Okfjorden er helt uten tekniske inngrep. Havbruk her vil ha større negative virkninger på landskapet og urørtheten her enn i Indre Visten og Sørfjorden hvor områdene er preget av kulturpåvirkning, bebyggelse og kraftoverføring.

Havbruk i landskapsområde T2-04 Okfjorden vurderes å ha liten til middels negativ virkning på landskapsverdiene her. Det er nettopp mangelen på tydelig kulturpåvirkning som er med på å gi landskapsområdet høye nasjonale verdier (A1), en egenskap som anses som sjelden. Okfjorden har en

lang, trang og dypskåren hovedform med steile fjordsider og en smal fjordflate som skaper intensitet og helhet. Urørthetspreget er påtagende når fjordformen blir så smal som her, og skjellanlegg forventes å ha en middels negativ virkning på landskapsverdiene. I tillegg vil slik havbruksaktivitet redusere urørtheten fra klasse I i dag til et landskapsområde som avhengig av anleggets utforming og plassering, vil bli påvirket av småskala naturinngrep (klasse III).

Skjeloppdrett i landskapsområde *T2-07 Indre Visten* vil berøre et landskapsområde med nasjonale landskapskvaliteter (A2), men som er preget av både kraftlinjer i området og bebyggelse med kaianlegg (klasse III). Et skjellanlegg vil kunne påvirke landskapsinntrykket av fjordspeilet, særlig fordi fjorden her inne er ganske trang. Samtidig vil det også kunne oppfattes som en del av et moderne kulturlandskap i en livskraftig fjordbotn. Dette kan være positivt også for den lokale landskapsforståelsen. Totalt sett vurderes likevel etablering av skjellanlegg å kunne påvirke landskapsverdien noe negativt, men vil ikke føre til endret urørthetsklasse.

Skjeloppdrett i landskapsområde *T2-08 Sørfjorden* blir vurdert tilsvarende som en etablering i Indre Visten, bortsett fra at landskapsområdet her er åpnere og med mindre bratte dalsider mot fjellet. Området har også fått en lavere verdi i landskapskartleggingen (B2, regional landskapsverdi). Skjeloppdrett her vil virke på et større sjøområde, samtidig som tiltaket vil være synlig over et større område rundt. Samlet sett vurderes en etablering her å ha ingen til en liten negativ virkning på landskapet. Heller ikke i Sørfjorden vil etablering av skjellanlegg føre til endret urørthetsklasse.

4.5 Reindrift

Dagens situasjon

Lomsdal-Visten er et samisk bruks- og bosettingsområde. Området som vurderes for vern ligger i distrikt 20 Jillen-Njaarke. Dette distriktet består av de gamle distriktene Brønnøy/Kvitfjell og Brurskanken som nå er slått sammen. Reindriften bruker hele utredningsområdet. Distriktet består av to, delvis tre driftsgrupper. To driftsenheter driver øst for Vefsna (tidligere Brurskanken). Det ble i oktober 2003 tildelt en ny driftsenhet. Denne driver i dag vest for Vefsna som en selvstendig enhet i barmarksperioden, men har rein sammen med driftenhetene øst for Vefsna i vinterhalvåret. Bruken av områdene og siidatilhørigheten er imidlertid gjenstand for rettslig vurdering og er derfor ikke endelig avklart. Driftsgruppen som tidligere het Brønnøy/Kvitfjell driver selvstendig hele året vest for Vefsna.. Distriktet har et øvre reintall på 2000 dyr i vinterflokk. Det er i dag ca. 1900 dyr i distriktet. Distrikt 18 Voengelh Njaarke bruker også områdene i Jordbrudalen, helt sør i utredningsområdet.

Det er viktige beiteområder i hele utredningsområdet. Vinterbeitene i distriktet ligger på sørsiden av Velfjorden og mellom Tosenfjorden og Ursfjorden på Brønnøyhalvøya utenfor utredningsområdet. Om våren har reindriften kalvingsland fra Tettingsdalen i sør til Bønåklumpen i nord. Vårbeitet her er først og fremst Sætermarka og Laksmarka, men Sørvassdalen, Lomsdalen og Stavassdalen er også brukt. De beste og mest brukte sommerbeitene er i vest på Vevelstadhalvøya, i nord rundt Sørvassdalen-Visttindan-Finnkneet og i sør mot Gåsvatnan og Jordbruvatnan. Høstbeitene omfatter for det meste dalførene og de lavereliggende fjellområdene fra Skjølægda og sørover Kvitfjellet, rundt Gåsvatnet og Hjortskardene, i Sætermarka og i dalførene på Vevelstadhalvøya.

Reindriften er avhengig av flytte- og trekkveier mellom beiteområdene. Drivingsleiene mellom vinterbeitene og vår- og sommerbeitene går gjennom utredningsområdet, og flyttingen her foregår etter de gamle flyttveiene. I tillegg blir rein også transportert med båt over Velfjorden mellom Okneset/Okodden og Kjellsanden. Det er samlingsplasser i Stavassdalen og på Okanhalvøya. Flytting mellom høst- og vinterbeite foregår ofte med lastebil.

Innenfor utredningsområdet har reindriften anlegg som brukes jevnlig. Dette er merkegjerdene ved Melkarbakken og Fjellskardet og slaktegjerdene ved Langskardnasan og i Stavassdalen. Det er et slakte- og skillegjerde ved Gåsvassselva i sør. Ved Gåsvatn er det også et gjerde til bruk i kalvemerkingen.

Reindriftsnæringen har gjeterhytter ved Småvatnan og Svanvatnet i vest og i Stavassdalen i øst. I tillegg er det gammel i Vestfjellskardet, Sørvassdalen, Melkarbakken og ved Kronglevatnet.

Det brukes motoriserte kjøretøy i områdene med reindrift. På vinterføre bruker reindrifta snøskuter. I barmarkssesongen foregår transport av materiell og utstyr og noe tilsyn ved bruk av terrengmotorsykler. Helikopter er også et aktuelt hjelpemiddel når reinen skal flyttes og samles.

Det er spor etter kjøring med utgangspunkt i Stavassdalen, og disse kan man enkelte steder følge helt opp på Elgvidda. Ellers er det kjørespor etter spredt kjøring i områdene Gåsvatnet, Eiterådalen, Skjølægda, Steinlikammen og Grøvfjellet nordover til Fjellskaret og Hundålvatnet. Sporene i terrenget er stort sett etter tohjulinger, men også firehjulinger og barmarksbruk av snøskuter.

Plansituasjonen

Distrikt 20 Jillen-Njaarke har ikke en ferdig utarbeidet distriktsplan, og det blir derfor investert lite i nye anlegg. Distriktet ønsker å få på plass distriktsplan og reindriftskart så raskt som mulig. Distriktet har behov for nye anlegg, og det er kommet flere innspill på nye gjeterhytter og anlegg i reindrifta.

Virkning

Reindrifta vil kunne påvirke landskapsverdiene og inngrepsstatus gjennom etablering av nye anlegg som gjeterhytter og gjerdar og gjennom barmarkskjøring som setter spor på marka og i vegetasjonen.

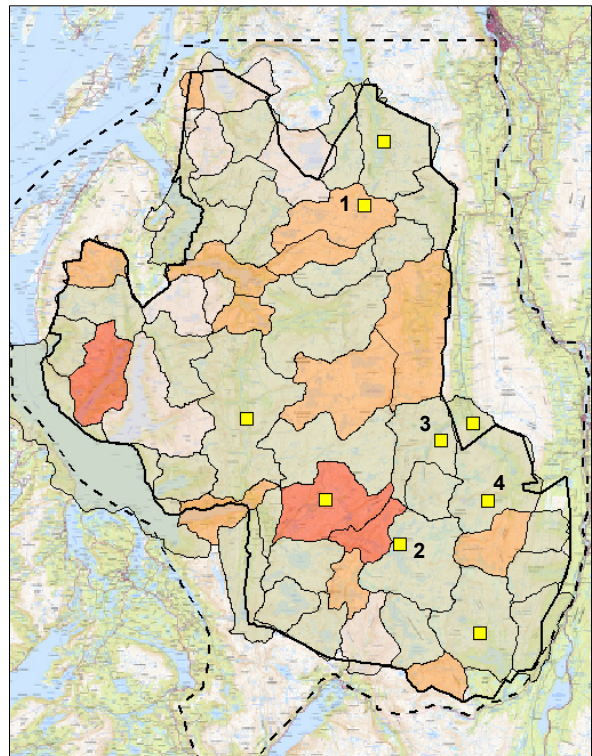
Nye anlegg i reindrifta (gjeterhytter)

Det er kommet frem ønsker om nye gjeterhytter flere steder i området (figur 3). Påvirkningen av nye gjeterhytter på landskapsinntrykket vil avhenge av både plassering og utforming. Tiltak over tregrensa vil kunne være mye mer synlige over større områder enn tiltak i skjul av vegetasjon. Svært synlige hytter over tregrensa vil kunne gi en liten negativ virkning på landskapsverdien i slike områder. Dette vil gjelde eventuell gjeterbu ved Innertjørnan (1), på Elgvidda (2) og ved Kvittfjellet (3), og sommerboplass i Feitskardet (4). Hyttene vil bli liggende i områder som i dag er helt uten tekniske inngrep til områder som er preget av småskala naturinngrep. Bygging i de områdene som har få eller ingen tekniske inngrep i dag vil kunne endre urørthetsklassen.

Ny gjeterhytte under oppsetting ved den eldre gamle på Melkarbakken i Vefsn høsten 2003.
Foto: Halvard R. Pedersen.

Figur 3. Innspill på nye bygninger i reindrifta (gule firkanter) og landskapsverdien til de kartlagte landskapsområdene. Kartgrunnlag: N50 raster.

Mindre gjerder og ikke permanente anlegg i reindrifta er vurdert å ikke ha noen virkning på landskapsverdiene dersom det ikke er snakk om etablering permanent i områder som i dag har villmarkspreget (klasse I). Det er vanskelig å vurdere virkningene av nye anlegg i reindrifta på landskapet utover dette.

Barmarkskjøring

En fortsatt bruk av terrengkjøretøy på barmark vil stadig sette nye spor og bidra til at de negative virkningene på landskapet stadig blir større. Dette gjelder særlig dersom kjøringen skaper tydelige spor, spesielt fordi aktiviteten også foregår i over tregrensa og i åpne skog- og fjellområder hvor kjøresporene er synlige over større avstander. Sårbar vegetasjon i myrer og i lav- og lyngsamfunn på fjellet trenger lang tid på å restaureres igjen etter at kjøretøyene sliter på den. Dette skaper også fare for erosjon og igjen større og tydeligere slitasje i terrenget. En fortsatt bruk av barmarkskjøretøy på dagens nivå og en økning utover dette, spesielt etter de samme traseene, vil derfor kunne ha en liten negativ virkning på landskapsverdiene og vil kunne endre urørthetsklassen i landskapsområder som i dag har et villmarkspreget (klasse I).

Indirekte virkninger av reindrifta

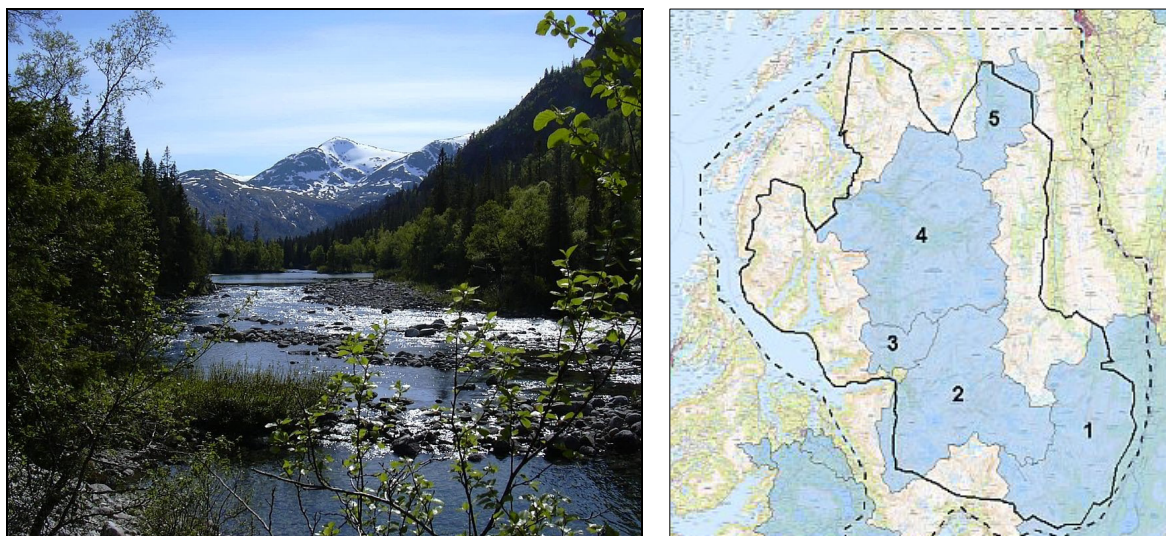
Det er klart at dagens reindrift og reindriftslovgivningen hindrer videre utbygging av hytter i store deler av utredningsområdet. Dette kan ha positive virkninger ved at villmarksområder og områder med ubetydelige naturinngrep ikke utsettes for slike tiltak. Det er imidlertid vanskelig å vurdere virkningene på landskapet utover dette. Det foreligger ingen planer om omlegging av reindrifta utover innspillene på nye gjeterhytter som har betydning for landskapet. Det er heller ingen andre indirekte virkninger som åpenbart kan tenkes å påvirke landskapet eller urørthetspreget i området. Beitevirkningene på vegetasjonen ventes ikke å endre seg i vesentlig grad og har dermed ingen virkninger på landskapet i utredningsområdet.

4.6 Kraftutbygging

Dagens situasjon

Det er ingen regulerte vann eller vannstrenger som er berørt av kraftutbygging i utredningsområdet.

De verna vassdragene dekker ca. 60 % av utredningsområdet for vern, se figur 4. Sørvassdalselva og Børjedalsvassdraget ble vernet mot kraftutbygging gjennom Verneplan I for vassdrag i 1973. Vassdragene i Indre Visten, Lomsdalsvassdraget og Svenningdalsgreina av Vefsna ble vernet gjennom Verneplan IV i 1993.

Børjedalsvassdraget er vernet mot kraftutbygging. Foto: Ingvar Stenberg.

Figur 4. Kart over verna vassdrag i Lomsdal-Visten med planområdet for fylkesdelplanen (stiplet strek) og utredningsområdet for vern (heltrukket sterk). De verna vassdragene i utredningsområdet er Svenningdalsgreina av Vefsna (1), Lomsdalsvassdraget (2), Børjedalsvassdraget (3), vassdrag i Indre Visten (4) og Sørdalsdalsvassdraget (5). Kartgrunnlag: N50 raster.

Det er to kraftlinjer innenfor utredningsområdet for vern. Helgelandskraft AS eier begge. Dette er en 132 kV linje som går gjennom området fra Sørfjorden i nord til Storbørja i sør. Det er også en 22 kV linje på sørsiden av Indre Visten.

Plansituasjonen

Det er ingen prosjekter i Samlet Plan for vassdrag som kan konsesjonsbehandles innenfor utredningsområdet for vern. Helgelandskraft AS har søkt om unntak fra Samlet Plan for et justert alternativ til prosjektet Tverråa/Bjørnstokk. Prosjektene med elvekraftverk i Bjørnstokkelva og Tverråa kraftverk har inntaksmagasin nedenfor og utenfor utredningsområdet for vern, og vil ikke influere direkte på landskapet i utredningsområdet.

Det er kommet inn ni lite konkrete planer for bygging av mindre kraftverk gjennom planarbeidet (figur 5). Sør i Eiterådalen har Helgelandskraft AS et skisseprosjekt for en utnyttning av fallet i Velfjordskardelva. Prosjektet vil ligge innenfor utredningsområdet for vern. Grunneierne i Tosbotn ønsker kraftverk i Tverråa, men dette berører ikke utredningsområdet. Det er også kommet innspill på kraftutbygging fra grunneierne på Sildkoven i Sørfjorden og på Bønå i Indre Visten.

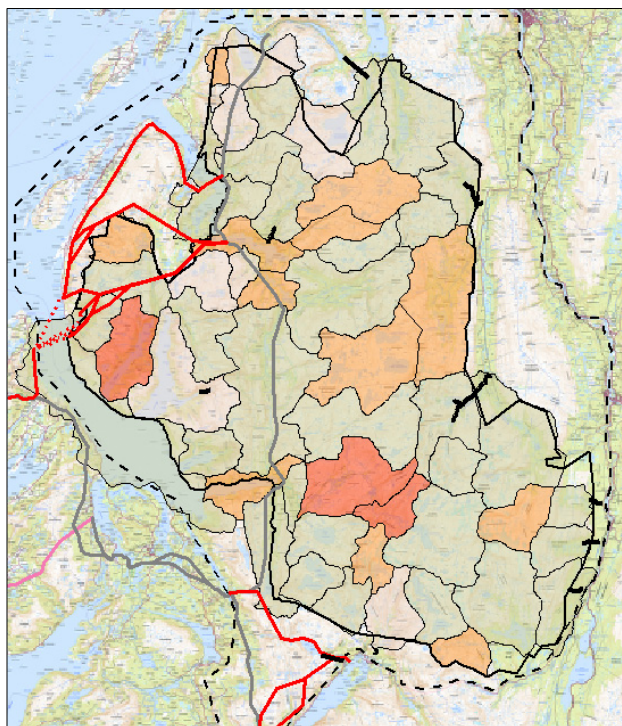
Statskog Nordland har gitt Miljøkraft Nordland opsjon på utnyttelse av statens fallrettigheter i Tverrelva i Vefsn og i Blåfjellelva, Store Hjortskardelva og Lille Hjortskardelva i Grane. Fylkesmannen har fått tilsendt skisseprosjekt for disse kraftplanene. Skissen for en mulig utnyttning av fallet i Lille Hjortskardelva berører ikke utredningsområdet for vern og blir derfor ikke behandlet videre i denne utredningen.

Helgelandskraft AS har i prosjektet ”Strømforsyning Sør-Helgeland” planer om ny overføringslinje fra Visten til Tilrem som kan berøre utredningsområdet i vest mellom Ausa og Andalen. Foreløpig er det to hovedalternativer til ny trase for overføringslinja med sjøkabel under Velfjorden (se figur 5). Det sørligste alternativet krysser utredningsområdet for vern med ulike traseer ned til Andalsvågen. Dersom dette alternativet blir realisert, vil det være aktuelt å ta bort den eksisterende 132 kV-linjen fra Visten til Langfjord kraftverk.

I verna vassdrag vil planer om kraftutbygging som berører allmenne interesser i dag ikke kunne konsesjonsbehandles. Regjeringen har imidlertid uttrykt et klart ønske om å tilrettelegge for enklere bygging av mikro-, mini- og småkraftverk (St.prp. nr. 75, 2003-2004). Her fremgår det at Regjeringen vil tillate konsesjonsbehandling av mikro- og minikraftverk (installert effekt opp til 1 MW) i verna vassdrag. En forutsetning for å gi tillatelse skal imidlertid være at utbyggingen ikke reduserer verneverdiene i vassdraget. I dag er det bare kraftverk som ikke utløser konsesjonsplikt som vil kunne tillates bygd i verna vassdrag. Virkningen av mulig kraftutbygging der det foreligger planer for dette innenfor verna vassdrag blir derfor også vurdert i denne utredningen.

Virkning

Avhengig av utformingen av en eventuell utbygging, om landskapsområdene er preget av uberørthet i forhold til nye tekniske inngrep eller kulturpåvirkning og nye tiltak, blir utbygging vurdert til å gi en noe redusert til vesentlig redusert landskapsverdi. Dette vil også avhenge av om en utbygging vil vende ut av et landskapsområde og om dette ligger i randsonen av utredningsområdet og dermed ikke har

Figur 5. Trasealternativer for ny overførings-linje fra Ausa til Tilrem (røde linjer) og innspill på ønsker om kraftutbygging (sorte linjer). Kartgrunnlag: N50 raster.

noen fjernvirkninger innover i områdene. Generelt blir kraftutbygging vurdert å være et så stort teknisk inngrep i landskapet at en realisering vil endre urørthetsstatus til klasse IV Landskapsområder med betydelige naturinngrep der kraftverkene blir bygd.

Ny overføringslinje fra Ausa til Andalsvågen

Bygging av ny overføringslinje til Andalsvågen i Vevelstad kommune vil gå gjennom landskapsområdene T2-07 Indre Visten, T4-05 Hornstinden-Klavesmarka og T2-05 Andalsvågen (se figur 5). I Indre Visten er det nasjonale landskapskvaliteter, men en omlegging av traseen her vil gå i et område med allerede eksisterende linje nordfra. Det nye inngrepet vil likevel virke negativt rundt Ausa. Videre vestover er landskapsverdiene regionalt høye og ei ny linje i området vil ha en stor negativ virkning på landskapsverdiene spesielt fordi ei kraftlinje her vil ha store fjernvirkninger i det relativt åpne landskapet og fordi den vil skape en uheldig silhuettvirkning både fra Visten og Andalsvågen.

Den eksisterende høyspentlinja går i dag fra fjord til fjord gjennom Laksmarkdalen og gjennom Børjedalen.

Foto: Halvard R. Pedersen

Fjerne eksisterende linje fra Ausa til Langfjord

Ved å fjerne den eksisterende 132 kV-linja fra Ausa gjennom Indre Visten, Børjedalen og Tettingsdalen til Langfjord, vil det største tekniske inngrepet i dette området forsvinne. Dette vil gjøre landskapsverdien vesentlig høyere, spesielt i områdene som er lite preget av landskapsinngrep i dag. Tiltaket vil dessuten føre til at landskapsområder som i dag er preget av småskala naturinngrep (klasse III) vil kunne restaureres til en høyere urørthetsklasse, avhengig av andre inngrep i området.

Velfjordskardelva (Vefsn)

En kraftutbygging i Velfjordskardelva vil berøre landskapsområdene T5-05 Litlskardet og T5-07 Stavassdalen. Begge har høye regionale landskapsverdier (B1), og i Litlskardet har landskapet villmarkspreget. Inntak så langt inn i landskapsområdet og en over fem kilometer lang rørledning vil prege hele dalføret som er inngangsporten til området. Tiltaket vil også være synlig på avstand øverst i Eiterådalen. Utformingen av overføringen og synligheten av tiltaket vil kunne påvirke hvordan tiltaket vil synes i landskapet. Et kraftverk i Velfjordskardelva blir likevel vurdert å redusere landskapsverdiene i området vesentlig, særlig i Litlskardet. Dette gir en stor negativ virkning. Tiltaket vil også gjøre villmarka her (klasse I) til et landskapsområde med betydelige naturinngrep (klasse IV).

En utbygging med såp lavt inntakspunkt at landskapsområdet i Litlskardet ikke blir berørt vil redusere de negative konsekvensene på landskapet betraktelig, ved at de negative virkningene kun blir gjeldende for øverste delen av Eiterådalen hvor det i dag er veier og noe bebyggelse. Det er usikkert om dette lar seg gjøre da fallet blir betraktelig redusert.

Tverrelva i Fagerjorddalen (Vefsn)

En rørledning og andre installasjoner knyttet til en kraftutbygging i Tverrelva vil gi middels negative virkninger for landskapsområde T5-12 Langfredagsdalen, spesielt dersom inntaket blir lagt over 2 km inn i utredningsområdet oppe i Fagerjorddalen. Tiltaket vil også påvirke graden av urørthet og endre landskapsområdet fra å romme ubetydelige (klasse II) til betydelige naturinngrep (klasse IV).

Blåfjellelva og Store Hjortskardelva (Grane)

Begge disse utbyggingene skal utnytte vannfall ned mot Svenningdalselva og Svenningdalen. Tiltakene vil derfor ha landskapsvirkninger som først og fremst er vendt ut av utredningsområdet og ut mot dette dalføret. Skisser for prosjektene viser at inntakene vil kunne ligge 500 til 700 meter inn i utredningsområdet. En slik vannkraftutbygging er i utgangspunktet et vesentlig terrenginngrep. Likevel ligger dette tiltaket i ytterkant av landskapsområdet og vender utover fra dette. Utbyggingene vil berøre

landskapsområdene *T5-06 Store Hjortskardet* og *T5-15 Svenningskardet*, som begge slutter når elva kommer over kanten til Svenningdalen og renner ned i Svenningdalselva. Landskapsverdiene her er regionalt høye og Store Hjortskardet er i dag et landskapsområde med villmarkspreget. I begge tilfellene vil en utbygging ligge under tregrensa, og rørledningene blir kamuflert av vegetasjonen nedover. Fjernvirkningene av utbygging blir derfor redusert. Virkningen av tiltakene på landskapsverdiene blir vurdert som liten til middels negativ, avhengig av inntakspunkt og hvor tydelig rørgatene vil bli fra omgivelsene.

Utbyggingene er likevel større tekniske inngrep som vil ødelegge villmarkspreget i område T5-06 (klasse I) og gjøre dette og T5-15 til landskapsområder med betydelige naturinngrep (klasse IV).

Lislfjordelva (Brønnøy)

Et kraftverk i Lislfjordbotn vil ligge i landskapsområde *T2-03 Storfjorden*. Det er kartlagt regionale landskapsverdier her. Fjordarmen Lislfjorden er sammen med Storfjordbotn av de inntrykkssterke delene av Storfjorden. Her inne er det ikke andre tekniske inngrep. Storfjorden er et stort landskapsområde, slik at fjernvirkningene av en utbygging blir noe mindre på grunn av de store avstandene. Ser man derimot Lislfjorden for seg selv, vil tiltaket kunne virke mer negativt. En kraftutbygging i Lislfjordelva vurderes derfor å ha en middels negativ virkning på landskapsverdiene.

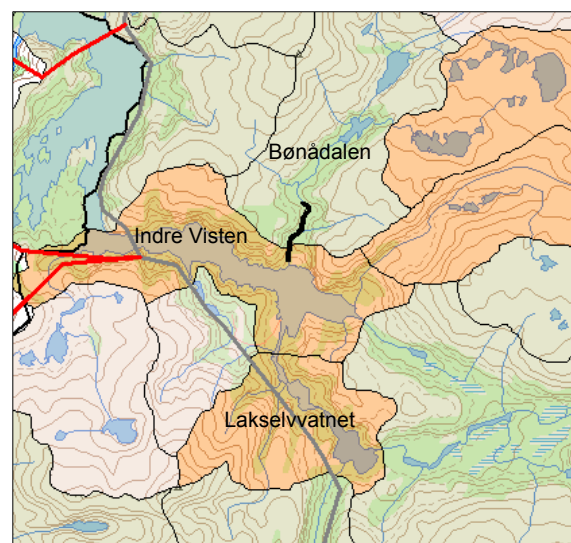
Lislfjordelva innerst i Lislfjorden. Foto: Arne Hegglund

Bønåga i Indre Visten (Vevelstad)

Et kraftverk på Bønå vil berøre landskapsområde *T2-07 Indre Visten* med nasjonale landskapskvaliteter når det vender ned mot fjorden, mens det lenger oppe ved inntaket vil ligge i landskapsområde *T4-09 Bønådalen* med regionalt høy landskapsverdi (se figur 6). Både i Bønådalen og ned mot fjorden er det aktiviteten rundt landbruksdriften som preger områdene. Dalføret er også ganske trangt i nedre del. Noe avhengig av inntakspunkt, hvordan rørledningen blir lagt og plassering av kraftverket og utforming på dette, vil en kraftutbygging kunne være lite synlig i dalen og fra fjorden. En kraftutbygging i Bønåga vurderes derfor å ha en liten negativ virkning på landskapsverdiene i området.

Bønå i Indre Visten. Stiplet hvit linje viser overgangen mellom landskapsområdene Indre Visten og Bønådalen. Foto: Bjørn Godal.

Figur 6. Kartet viser landskapsområdegrensene og rørgate for eventuell kraftutbygging i Bønåga. Kartgrunnlag: N250 vektor.

4.7 Løsmasser og steinmaterialer

Dagens situasjon

Det er ingen drift verken på løsmasser eller steinmaterialer i dag. I Storbørja er det kartlagt kalk og forekomster av marmor. I områdene mellom Okfjorden og Anddalsvågen er det kartlagt forekomster av arsen, molybden og bly, og i Andalen er det forekomster av gabbro. I Klavesmarka er det kartlagt arsen og bly og i Ole Henriksdalen (Sæterdalsvassdraget) sølv, bly og arsen. I Kvittfjellet er det kartlagt forekomster av kobber og sink. Det er registrert forekomster av kobber, bly og sink i Langskardnasen. Løsmasseressurser finnes i Sæterelva, Lakselva, Austerfjorddalen og Tøymvassheia, og pukkeforekomster er vurdert både i Okfjorden- og Storfjordområdet samt i indre Visten.

Plansituasjonen

Det foreligger ingen kjente konkrete planer for utnyttelse av løsmasser og steinmaterialer i utredningsområdet. Lomsdal-Visten ligger i en region hvor det i dag pågår uttak av industrimineraler, naturstein, pukke, sand og grus fra en rekke store lokaliteter. Det er i tillegg påvist nye forekomster med store reserver flere steder i Nordland. Da det foreligger lite informasjon om enkelte av forekomstene innenfor utredningsområdet for vern, skal en ikke utelukke framtidig drift. Med dagens markedssituasjon og kjennskap til ressursituasjonen i regionen, er det imidlertid lite sannsynlig at disse lite tilgjengelige forekomstene vil bli utnyttet (Grepstad 2004).

Virkning

Det foreligger ikke kjennskap til georessurser innenfor utredningsområdet med stor verdi og som det synes aktuelt å drive. Det er derfor lite sannsynlig at uttak av løsmasser eller steinmaterialer vil være en del av 0-alternativet for området i overskuelig fremtid. Ut fra dette har vi valgt å ikke gå inn på en vurdering av eventuelle virkninger av en utnyttning og/eller undersøkelse av de enkelte forekomstene på landskapet.

4.8 Reiseliv

Dagens situasjon

Lomsdal-Visten blir i begrenset grad utnyttet i reiselivsvirksomhet. Bønå villmarksferie i Indre Visten driver helårs gårdsovernatting, leirskole og utleie av hytte. Det er campingplasser innerst i Tosenfjorden og ved Velfjorden. Det er også utleie av ei privat hytte på Dyrnes sør i Velfjorden. Aarstrand fjordferie ved Hommelstø er brukt som utgangspunkt for fiske og turer i nærheten.

Jakt- og fiskemulighetene er gode. På statens grunn selger Statskog jakt- og fiskekort. Videre er det organisert jakt og fiskekortsalg på Bønå og i Lomsdalen, Tettingsdalen og Tosbotn. Tilbudet om overnatting på Bønå er knyttet til kortsalg. Lokale lag og foreninger har arbeidet for å sikre grunnlaget for og stimulere til sportsfiske i området gjennom fiskekultivering, spesielt i Lomselva. Grunneierne i Velfjord har i 2003 stiftet grunneierlag. Mange av de private grunneierne driver ikke organisert kortsalg.

Plansituasjon

Nordland fylkeskommune satser på å utvikle Helgeland som reiselivsprodukt. Det er trolig at dette vil kunne gi økt satsing i området.

Det er kommet innspill gjennom planarbeidet på ønsker om utvikling av naturbasert turisme på Aursletta i Indre Visten, Storbørja i Velfjorden, Borkamo i Tosbotn og ved Lille Hjortskardet i Grane. Det er også kommet innspill på bygging av hytter/overnattingssteder som en del av reiselivsutviklingen.

Virkning

Innspill på hytter i tilknytning til reiselivsvirksomhet er beskrevet i kp. 4.10 Hytter.

Reiselivet utover bygging av overnattingssteder i utredningsområdet antas å utvikle seg på en bærekraftig måte i forhold til naturverdiene og landskapet i området, da dette er grunnlaget for et tilbud

om opplevelser og besøk her. Et bærekraftig naturbasert reiseliv utover hyttebyggingen tilknyttet Bønå villmarkssenter vurderes derfor å ikke ha noen negative virkninger på landskapsverdiene eller urørtheten i utredningsområdet i Lomsdal-Visten.

4.9 Friluftsliv

Dagens situasjon

Bruken av Lomsdal-Visten til friluftsliv er forholdsvis begrenset. Friluftaktivitetene er først og fremst ski- og fotturer, jakt, fiske og bærplukking. Utredningsområdet i Lomsdal-Visten er nesten like stort som Børgefjell nasjonalpark. Området er derfor i utgangspunktet godt egnet for flerdagsturer. Tilgjengeligheten er ikke spesielt god.

Det er et tredvetalls hytter i og i nærområdene til utredningsområdet som det er mulig å få overnatte i. Omtrent halvparten av disse står åpne, mens resten kan man låne eller leie. Overnattingskapasiteten er på drøyt 250 soveplasser, hvorav ca. 90 senger er på Bønå og Visthus rorbucamp i Vistenfjorden.

Lomsdal-Visten er forholdsvis urørt av større tekniske inngrep. Landskapet er vilt og vakkert og det er langt til det meste. Det er blitt sagt at området er ”teltet, kartet og kompassets rike”, - det innbyr til et enkelt friluftsliv dersom en skal et stykke innover i fjellet. Nevernes, Anddalsvågen, Indre Visten med Bønå og Aursletta, Eiterådalen, Stavassdalen, Gåsvatnet og Tosbotn er mye brukte startsteder for turer i området. Det er ruter for fotturer langs gamle ferdselsveier mellom Velfjorden og Visten og fra disse områdene mot øst over fjellet til Vefsn og Grane. Områdene langs Vistenfjorden og deler av Velfjorden er viktige for sjøfriluftslivet.

Det er en rekke fine fiskevann i hele utredningsområdet, og fritidsfiske er en viktig del av friluftslivet her. Organisert friluftsliv drives i størst utstrekning av skoleklasser, Brønnøysund og Omegn Turistforening og lokale jeger- og fiskerforeninger som har ruter og noen muligheter for overnatting. I tillegg samler Sjøbergmarsjen mellom hundre og to hundre deltakere hvert år. Marsjen har gått i 20 år.

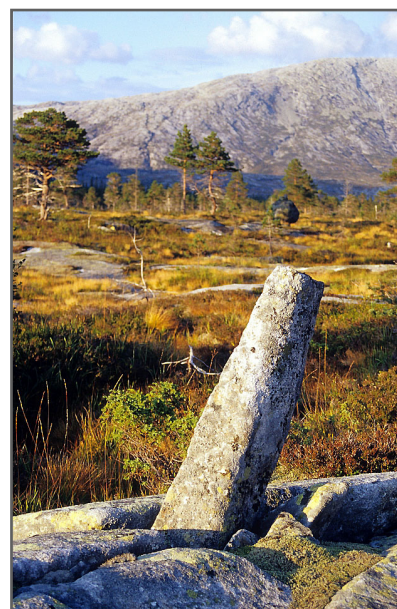
Plansituasjonen

Det er laget en oversikt over innspillene på tilrettelegging for friluftsliv som er kommet frem gjennom arbeidet (Strømmen 2004). Her er det kommet ønsker både på nye hytter åpne for allmennheten, og tilrettelegging for ferdsel i form av merking av ruter, vedlikehold av gamle og bygging av nye bruer, skilting mv.

Virksomheter

I forhold til landskapsverdier/landskapsbilde og urørthetsklasser, vil tiltak som bruer, merka ruter, klopper i myrer etc. i områder som i dag har villmarkspreget (klasse I) kunne gjøre områdene preget av småskala naturinngrep (klasse II).

Det er gitt innspill på flere slike tilrettelegginger som berører områder med villmarkspreget. Dette gjelder merking av rutene mellom Tosbotn og Tettingsdalen/Strompdalen, fra Andalsvågen til Tasklivatnet, fra Storfjordbotn til Tasklivatnet, fra Tasklivatnet nordvestover til Forvik og fra Tasklivatnet til Aursletta. Bru over Klavesmarkalva er foreslått som en del av denne merkinga. Disse berører landskapsområdene T7-02 Øvre Breidvatnet, T4-05 Hornstinden-Klavesmarka, T4-06 Høyholmstindan-Tasklivatnet og T4-07 Snøfjellvatnan.

Tradisjonsvarding i Lomsdalen.
Foto: Halvard R. Pedersen

Hvordan en merking blir gjort vil kunne påvirke opplevelsen av en tur i områder uten større tekniske inngrep i ulik grad. Tradisjonsvarding på utsatte plasser vil være mer skånsom og prege landskapet mindre for turgåerne enn merking med rødmalning. En skånsom tradisjonsvarding blir vurdert å ikke ha

noen negativ virkning på landskapsinntrykket eller landskapsverdien i disse områdene. Dersom rutene blir merket med maling vil dette kunne føre til endret urørthetsklasse (til klasse II).

Bare etablering av hytter vurderes å kunne ha en påvirkning på landskapsverdiene. Virkningen av nye hytter åpne for allmennheten er behandlet i kp. 4.10 Hytter.

4.10 Hytter

Dagens situasjon

Det er en del spredte hytter og fritidsbebyggelse i områder der det tidligere har vært bosettinger og seterdrift. Dette gjelder i hovedsak Velfjorden, Indre Visten, Sæterdalen, Laksmarka, Sørfjorden, Sørvassdalen, Skjørlægda, Stavassdalen og ved Gåsvatnet. Det er også noen hytter over tregrensa. Totalt er det omkring 170 bygninger innenfor utredningsområdet for vern. 75 av disse er hytter og fritidsboliger, hvorav ca. 35 er private hytter som ikke er åpne for allmennheten.

De største konsentrasjonene er ved Bønå, Aursletta og Lakselv i Vevelstad, Sørfjorden og Sørvassdalen i Vefsn og i Storbørja, Fagerlia, på Engelsneset og på Okan i Velfjorden. Det er flere hytter med innlagt strøm eller vann i området. Standarden ellers varierer fra gammer til normal moderne standard. Flere av fritidsboligene er restaurerte gårder, men noen er også fradelte på eget bruksnummer eller festenummer. 12 gammer innenfor utredningsområdet er også kjent.

Plansituasjonen

Det er tidligere spilt inn ønsker til kommunene om hytter på Aursletta, Neset, Bønåvatnet, Kronglevatnet i Indre Visten og øverst i Nordvassdalen. Det har også vært ønske om å reise ei steinbu ved Visttindan og ei turistforeningshytte ved øvre Bjønnstokkvatn.

I arbeidet med verneplanen har det kommet innspill på flere enkelthytter til privat bruk og i næring. Dette er på Aursletta, Austerfjorden, Tverlandet, Sætra, Kvannlia og Bønådalen i Visten, og på Oknes og ved Gavlen i Brønnøy. Det er spilt inn ønske om ny driftsbygning på grunnmuren til den gamle driftsbygningen på Sildkoven for å ha dyr og forlager. Det er også gitt innspill på ei jeger- og fiskerhytte til utleie ved Gåsvatnet, restaurering av våningshuset på Lomsdal gård og oppføring av ei lita åpen hytte eller rastebu i Bjønnstokken og steinbu ved Visttindan og på Elgvidda. På gården Granheim i Storbørja er det planer om gjenreising av flere eldre bygninger. Ved gården Storfjord i Storfjorden er det spilt inn behov for bygging av naust.

Det foreligger ikke vedtatte planer for hytteområder i utredningsområdet.

Hytter til reiseliv

Innspill på nyoppføring av hytter eller annen type husvære til overnatting i reiselivsvirksomhet gjelder ved Burrienvaerie og Øvre Bønåvatn på eiendommen Bønå, Sannan ved Lakselvatnet i Indre Visten og gjenreising av deler av den eldre bebyggelsen og gjenreising av gammel skogstue på eiendommen Granheim i Storbørja. Det er også kommet innspill på å sette i stand ei høyløe for utleie ved Merraneset i Tosbotn og en gapahuk i Lille Hjortskardet i Grane.

Hytter for friluftsliv

Det er kommet innspill fra Brønnøysund og omegn Turistforening om ny rastebu/nødhusvære ved Øvre Bjønnstokkvatn, gjenreising av Lomsdalsgården og en hytte på Sannen ved Lakselvatnet i Indre Visten, alle åpne for allmennheten. Grane JFF ønsker ei utleiehytte ved Gåsvatnet. Visthus ungdomslag har også gitt innspill på ei hytte for foreninga ved Nedre Kvannlivatnet. Det er også kommet innspill på ei steinhytte som nødbu på Elgvidda.

Private fritidshytter

Det er til sammen registrert innspill på 13 private hytter i utredningsområdet. Disse ligger i all hovedsak i strandsona i Vistenfjorden og Velfjorden.

Virkninger av planstatus og hyttebygging

Påvirkningen som nye hytter til reiseliv, friluftslivet eller privat bruk vil ha på landskapsinntrykket, avhenger både av plassering og utforming. Tiltak over tregrensa og spesielt på ryggformer vil være mye mer synlige over større områder enn hytter i dalførene og hytter som er skjult av skogen. Å ta hensyn til vegetasjon rundt som kan kamuflere inngrepene, vil kunne være avgjørende for om nye hytter under tregrensa oppfattes som skjemmende tiltak. Hytter som tilpasses terrenget både i byggestil, material- og fargevalg vil være mye vanskeligere å se på avstand og vil derfor også påvirke landskapsinntrykket mindre. Det antas at det ved eventuell bygging blir tatt hensyn til både plassering og utforming for å gjøre påvirkningen på landskapet så liten som mulig.

Hytter på fjellet

Svært synlige hytter over tregrensa vil kunne gi en liten negativ virkning på landskapsverdien. Dersom ny hytte blir etablert som et første større tiltak i områder som i dag ikke har noen hytter fra før eller i et landskapsområde med åpen karakter og mye bart fjell, vil virkningen på landskapet kunne bli middels negativ.

Hytter i skogen

Hytter skjult av vegetasjon og med plassering og utforming som gjør at de går i ett med omgivelsene har ingen nevneverdig negativ virkning på landskapskvalitetene i utredningsområdet. Etablering av nye hytter i mer åpne skogområder eller i glissen fjellskog vil imidlertid kunne ha en liten negativ virkning, spesielt dersom det blir bygd flere hytter.

Hytter ved sjøen

Hytter langs strandsona i fjordene vil kunne synes godt fra sjøen og motsatt side av fjordene dersom de plasseres nær strandlinja og vegetasjon rundt blir fjernet for å gi bedre utsikt. Strandlinja langs fjordene i utredningsområdet er relativt lite utbygd i dag, bortsett fra noen steder med større tettheter fra eldre bosetting. Etablering av nye hytter vil derfor kunne ha en liten negativ virkning på landskapsverdiene i disse områdene, særlig dersom flere enheter blir plassert tett sammen. Men dersom det er snakk om gjenreisning på steder med tidligere bosetting, vil tiltakene ikke ha noen nevneverdige virkninger på landskapsbildet. Dersom slike tiltak har som mål å gjenskape gammelt kulturlandskap og bygningsmiljø langs fjordene og i områder som i dag har bebyggelse slik som på Granheim i Storbørja, vil virkningen heller være positiv på landskapsinntrykket.

Hyttene vil bli liggende i landskapsområder med landskapsverdi fra A1 til B2 og alle grader av urørthet (I-IV). Bygging av hytter i de områdene som har få eller ingen tekniske inngrep i dag vil kunne endre urørthetsklassen fra klasse I til klasse II. Nye enkelthytter i landskapsområder som i dag har klasse II, III eller IV vil ikke påvirke klassifiseringen av urørthet her.

Utvidelser av eksisterende hytter

Plansituasjonen gir mulighet for utvidelser av de fleste hyttene i utredningsområdet. Hytteeierne vil som en del av 0-alternativet ha en viss mulighet til å bygge ut hyttene etter behov. Utforming og hensyn til at skogen rundt hyttene kamuflerer inngrepene er avgjørende for om utvidelsene oppfattes som skjemmende tiltak. Det forutsettes at utvidelser utføres på en mest mulig skånsom måte. Da har tiltaket ingen nevneverdig negative virkninger på landskapskvalitetene i utredningsområdet.

Private hytter og den lokale landskapsforståelsen

Landskapets betydning for de som bruker utredningsområdet er sterkt knyttet til den historiske og dagens bruk av det. Private hytter, spesielt på gamle boplasser der familien har holdt til i generasjoner, vil være med på å ivareta verdien som landskapet har for befolkningen med tilknytning her. Oppsetting av nye private hytter vil dermed kunne ha en positiv virkning i forhold til den lokale landskapsforståelsen.

4.11 Oppsummering

Tabellen gir en oppsummering av virkninger og konsekvenser av 0-alternativet for landskapet og urørtheten i utredningsområdet.

Tiltak	Sted	Landskaps-område*	Verdi**	Urørthet	Virkning		Konsekvens	
					Landskap***	Urørthet****	Landskap	Urørthet
Jordbruk	Jordbruksvei til Andalen	T2-05	B1	IV	Liten negativ ¹	Ingen	0/-	0
	Ny driftsbygning på Sildkoven	T2-03	B2	III	Ingen (Liten positiv)	Ingen	0 (++) ²	0
	Gjengroing	Fjordnære områder	A2-B2	III	Stor negativ	Ingen	---	0
	Opprettholde beite	beiteområder	varierer	varierer	Liten positiv	Ingen	++	0
Skogbruk	Bønå	T2-07, T4-09	A2, B1	III	Ingen til middels negativ	Ingen	0/-	0
	Aursletta	T2-06, T4-08 og T5-10	A2-B2	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0
	Ytre Visten	T2-09	B1	IV	Liten negativ	Ingen	0/-	0
	Klausmarka	T2-04 og T4-05	A1, B1	I	Middels til stor negativ	I → III	--	---
	Storfjorden	T1-01 og T2-03	B1, B2	III	Ingen	Ingen	0	0
	Lillebørja	T2-02	B1	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0/-	0
	Storbørja	T2-01, T5-08	A2, B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0
	Tettingsdalen	T5-02, T3-01	B1	III	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0
	Tosbotn	T4-02	B2	II	Liten negativ	II → III	0	-
	Gåsvatnet	T4-03, T5-06	B1	II/I	Middels til stor negativ	I → III	--	--
	Svenningskardet	T5-15	B1	II	Middels til stor negativ	II → III	--	-
	Stavassdalen	T5-07	B1	III	Middels til stor negativ	Ingen	--	0
	Sørfjorden	T2-08	B2	III	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0
	Generell vedhogst til eget bruk	skogområder	varierer	varierer	Ingen	Ingen	0	0
Havbruk	Storfjorden	T2-03	B2	III	Liten negativ	Ingen	0	0
	Lillebørja	T2-02	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0
	Samlokalisering i Lillebørja	T2-02, 03	B1-B2	III	Ingen	Ingen	0	0
	Okfjorden (skjell)	T2-04	A1	I	Middels negativ	I → III	---	--
	Indre Visten (skjell)	T2-07	A2	III	Liten negativ	Ingen	-	0
	Sørfjorden (skjell)	T2-08	B2	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0	0
Reindrift	Barmarkskjøring	Reindriftsområder	varierer	varierer	Liten negativ	I → II	--	-
	Gjeterhytte ved Innertjørnan	T7-07	A2	II	Liten negativ	Ingen	-	0
	Gjeterhytte på Elgvidda	T7-04	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-
	Gjeterhytte ved Kvitfjellet	T5-05	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-
	Sommerboplass i Feitskardet	T5-07	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0

¹ Landbruksveien vil ikke ha en negativ virkning på landskapet i Andalsvågen dersom den planlagte kraftlinja fra Ausa også blir realisert med trase gjennom området.

² Beite i området som følge av oppsetting av ny driftsbygning på Sildkoven vil kunne opprettholde og utvikle det åpne beitepreget på plassen og dermed ha en positiv innvirkning på landskapet.

Tiltak	Sted	Landskaps- område*	Verdi**	Urørthet	Virkning		Konsekvens	
					Landskap***	Urørthet****	Landskap	Urørthet
Kraft- utbygging	Ny overførings-linje fra Ausa til Andalsvågen	T2-05, 07, T4-05	A2 og B1	I, IV	Stor negativ	I → III	---	---
	Fjerne gammel linje fra Ausa til Langfjord	T2-01, 06, 07, T4-08, T5-02, 08	A2 og B1	III	Stor positiv	III → I/II	+++	++
	Bønåga	T2-07, T4-09	A2 og B1	III	Middels negativ	III → IV	--	-
	Lislefjorden	T2-03	B2	III	Middels negativ	III → IV	0/-	-
	Store Hjortskardelva	T5-06	B1	I	Middels negativ	I → IV	-	---
	Blåfjellelva	T5-15	B1	II	Middels negativ	II → IV	-	--
	Velfjordskardelva	T5-05, 07	B1	I, III	Stor negativ	I → IV	--	---
Tverrelva i Fagerjorddalen	T5-12	B1	II	Middels negativ	II → IV	-	--	
Friluftsliv	Nymerking av ruter i villmark: Varding	T4-05, 06, 07, T7-02	A2-B2	I	Ingen	Ingen	0	0
	Nymerking av ruter i villmark: Maling	T4-05, 06, 07, T7-02	A2-B2	I	Ingen	I → II	0	-
Hytter	Utvidelser	Områder med hytter	Variierer	Variierer	Ingen	Ingen	0	0
Hytter i reiselivet	Burrienvaerie	T7-08	B2	IV	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0
	Øvre Bønåvatn	T4-09	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0
	Granheim	T2-01, T5-08	A2, B1	II, III	Liten positiv	Ingen	+	0
	Merranset i Tosbotn	T4-02	B2	II	Ingen	Ingen	0	0
	Gapahuk i Lille Hjortskardet	T5-14	B1	IV	Ingen	Ingen	0	0
Hytter for friluftslivet	Øvre Bjønnstokkvatn	T5-01	B1	II	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0
	Elgvidda	T7-04	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-
	Gjenreisning av Lomsdalsgården	T5-04	A1	II	Ingen til liten negativ	Ingen	0/--	0
	Sannan	T2-06	A2	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0/-	0
	Gåsvatnet	T4-03	B1	II	Ingen	Ingen	0	0
	Nedre Kvannlivatn	T2-09/T4-11	B1/B2	IV	Ingen	Ingen	0	0
Private hytter	Langs Vistenfjorden og Velfjorden	T1-01, 02, T2-01, 02, 08, 09	A2-B2	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0/-	0

* gjengir hvilket landskapsområde de aktuelle tiltakene ligger i (se Vedlegg 1 og temakartene)

** verdi til landskapsområdet fra kartleggingen til NIJOS (Puschmann og Flemsæter 2004)

*** Virkning på landskapsverdiene, se kp. 2.1 for beskrivelse av verdiklassene

**** Endring i graden av urørthet, se kp. 2.3 for beskrivelse av klassene

5 Virkninger og konsekvenser av milde og strenge bestemmelser

Et vern vil hindre gjennomføringen av stort sett alle tiltakene i 0-alternativet som har negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten i utredningsområdet. Se Vedlegg 2 Oppsummering av virkninger og konsekvenser i Lomsdal-Visten.

Et vern medfører ingen vesentlig tilstandsendring, men vil regulere muligheten for og utformingen av tiltak som kan endre landskapet innenfor vernegrensene. Bestemmelsene vil legge begrensninger på tiltak og bruk i området som ikke er forenlig med formålet med et vern.

Det er liten forskjell på milde og strenge bestemmelser ved et vern i forhold til landskapet. Forskjellene går på mulighetene for å føre opp driftsbygninger i landbruket, skogsdrift, etablere permanente havbruksanlegg, merke turruter og om det må søkes for å hugge ved til eget bruk.

Under følger en gjennomgang av vern generelt og milde og strenge bestemmelser og virkninger av disse på landskapet i utredningsområdet.

5.1 Vern generelt

En del av tiltakene i 0-alternativet er ønsker og innspill på mer eller mindre konkrete planer. Dersom ingen av disse tiltakene i 0-alternativet ville blitt gjennomført dersom området ikke ble vernet, vil heller ikke et vern ha noen negative konsekvenser i forhold til realiseringen av dem. Men som sagt under beskrivelsen av metoden, er det ikke gjort noen videre vurderinger av gjennomførbarheten av tiltakene i 0-alternativet.

Økt oppmerksomhet omkring området kan føre til større trafikk og bruk. Mer trafikk og større slitasje på vegetasjon og stinett kan enkelte steder oppfattes som en negativ virkning på landskapet i utredningsområdet. En nasjonalpark vil også kunne føre til større aktivitet i randsonene som en følge av økt interesse for området og en satsing på reiselivet i regionen. Undersøkelser som er gjort på dette, blant annet på Saltfjellet, viser at oppmerksomheten og besøket øker omkring vedtaket av nasjonalparker og like etter, men at det er usikkert hva trenden blir over tid. Denne utredningen vurderer derfor ikke konsekvensene av dette videre.

5.2 Milde bestemmelser

Inngrep

Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter. Det er i utgangspunktet ikke tillatt med noen form for inngrep i landskapet. Tiltak som hyttebygging, veibygging, gruvedrift og kraftutbygging m.fl. vil ikke kunne gjennomføres.

Konsekvensutredningen på deltema Jordbruk (Høberg & Eilertsen 2004) anser det ikke som økonomisk forsvarlig med nydyrking eller veibygging inn til Andalen. Det betyr at det er usikkert om en etablering av jordbruksveien her er en del av 0-alternativet. Dersom ikke veien blir bygd uten vern, vil heller ikke et vern som hindrer slik veibygging ha noen negative konsekvenser.

Forbudet mot inngrep hindrer bygging av skogsveier. Dette vil enkelte steder som i Klausmarka i Brønnøy ha middels store til store positive konsekvenser for landskapet og spesielt urørtheten. Hytter vil heller ikke kunne bli oppført. Noen gjeterhytter i reindrifta vil ha små negative konsekvenser for landskapsverdien og urørtheten, det samme vil noen av de ønskete hyttene til bruk i friluftslivet for allmennheten. Vernet hindrer disse og har da små positive konsekvenser for landskapet.

Byggingen av ny overføringslinje fra Ausa i Vistenfjorden til Andalsvågen er det tiltaket i 0-alternativet som har størst negative konsekvenser for landskapet. Samtidig vil en fjerning av den eksisterende linja mellom Ausa og Langfjord kraftverk ha store positive konsekvenser for landskapet. Et vern har forbud mot motorferdsel. Strenge bestemmelser har også et lavtflygingsforbud. Ved en eventuell fjerning av kraftlinja vil helikopter være et nødvendig virkemiddel. Forvaltningsmyndigheten vil sannsynligvis uavhengig av restriksjonsnivå i forhold til motorferdsel bruke den generelle dispensasjonsbestemmelsen i § 4 fordi et slikt arbeid vil anses å ha vesentlig samfunnsmessig betydning. Det anses derfor ikke som nødvendig å vurdere virkningene av et vern på arbeidet utover dette.

Vern med milde bestemmelser vil hindre planene for kraftutbygging som er kommet frem. Dette har fra små til store positive konsekvenser både for landskapsverdiene og urørtheten i området.

Mildt vern vil hindre gjenreising av gamle bygninger og gjenskaping av kulturmiljøet på gården Granheim i Storbørja. Dette vil kunne ha middels store negative konsekvenser for landskapet, også indirekte dersom hindring av reiselivsutviklingen også fører til at dagens lysåpne kulturmark og en tiltakende beitepåvirkning i området forsvinner.

Unntak fra forbudet mot inngrep

Videre i milde bestemmelser kommer unntakene fra det generelle forbudet mot inngrep. Dette er vedlikehold av bygninger og innretninger, merkede stier, skilt, bruer, jordbruksarealer i drift og eksisterende veier i drift, samt etablering av anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding på landbruksareal. Det er ingen av disse som har noen nevneverdig virkning på landskapet i forhold til 0-alternativet. Disse unntakene vil heller ikke ha noen virkning i forhold til mulighetene slik de er i dag.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger. Bestemmelsen har ingen begrensninger i forhold til mulighetene slik de er i dag.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bygging av bruer og legging av klopper. Avhengig av landskapsområdet, plassering og utforming kan bygging av bruer fremstå som tydelige inngrep i urørte landskapsområder. Bestemmelsen skal sikre at slike tiltak blir vurdert i forhold til formålet med et vern og at gjennomføringen tar hensyn til natur- og landskapsverdiene. Bruer og klopper er generelt for beskjedne tiltak til å påvirke landskapskvalitetene, men kan altså som første tilrettelegging i et landskapsområde redusere urørthetspreget. Legging av klopper kan begrense slitasjonen på sårbar vegetasjon, noe som i liten skala vil være et positivt tiltak mot en uheldig virkning av ferdsl. Bestemmelsen vurderes å kunne ha en beskjedne positiv virkning på landskapet ved at inngrep som bruer kan styres bort fra de minst berørte områdene.

Milde bestemmelser tillater ikke nymerking av ruter i området. Merka ruter i områder som i dag har villmarkspreget (klasse I) kunne gjøre områdene preget av småskala naturinngrep (klasse II). Forbudet kan derfor ha en positiv effekt dersom det ellers ville blitt merket med maling i villmarkspregete landskapsområder.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nye bygninger som er nødvendige til jordbruksformål der det er aktiv landbruksdrift i dag. Oppføring av bygninger kan framstå som skjemmende inngrep spesielt i lite påvirkete områder, avhengig av plassering og utforming. Dette kan ha negative virkninger på landskapsinntrykket og begrense graden av urørthet. Ved at forvaltningsmyndigheten har kontroll med tiltakene vil eventuelle negative virkninger av disse kunne reduseres. Bestemmelsen kan derfor ha en positiv virkning på landskapet. Likevel vil en streng praktisering i områder der nye bygninger til jordbruksformål er nødvendig for å opprettholde eldre kulturmiljøer, som for eksempel på Sildkoven, kunne være negativt for landskapet.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til næringsutvikling, herunder havbruksvirksomhet, som ikke er i strid med verneformålet. Det vil være mulig å etablere havbruk i deler et verneområde hvor dette eventuelt ikke strir med formålet med vernet. Landskapet i Lomsdal-Visten har stor verdi. Det er derfor sannsynlig at et vern vil ha med ivaretagelse av landskapet i formålet. Bestemmelsen vil gjøre det mulig

med havbruksvirksomhet som ikke strider mot store landskapsverdier der de blir omsøkt. Dette betyr at dersom havbruksvirksomheten i Storfjorden og Okfjorden blir permanent eller det blir etablert nye anlegg, er det ut fra en vurdering av at disse ikke vil ødelegge landskapskvalitetene der de blir liggende. Dersom dette er tilfellet, har aktiviteten ingen nevneverdig negativ virkning på landskapet. Bestemmelsen gir forvaltningsmyndigheten styring med plassering og utforming slik at uheldige tiltak ikke vil bli etablert. Dette vil helt klart kunne ha store positive virkninger på landskapet ved at tiltak med store negative konsekvenser for landskapet ikke blir gjennomført. Samtidig kan ordningen åpne for at det inngås kompromisser der påvirkningen på landskapet likevel kan være noe negativ.

Beite, hogst og motorferdsel

Det er tillatt å bruke området til beite. Bestemmelsen medfører ingen endring i forhold til dagens muligheter og anses heller ikke å ha noen virkning på landskapet.

Innføring av nye plantearter er forbudt. I praksis betyr dette et forbud mot planting og såing av ikke stedege arter som for eksempel sitkagran. Forbud mot slik planting vil kunne ha positive virkninger på landskapet, selv om det kanskje er den allerede plantete sitkagrana som er det største problemet i forhold til spredning og videre landskapspåvirkning.

Hogst av ved til eget bruk er tillatt. Dette er vurdert til ikke å ha noen evneverdige negative konsekvenser for landskapet dersom brukerne ikke hugger slik at hyttene eller andre inngrep blir mer synlige på avstand. Bestemmelsen innebærer heller ingen endring i forhold til mulighetene i dag.

Der det i dag er aktiv landbruksdrift kan skogsdrift og uttak av ved skje i medhold av plan som er godkjent av forvaltningsmyndigheten. Denne bestemmelsen betyr at det vil være mulig å drive skog i områder som drives i dag, men på en slik måte at det ikke påvirker landskapets art eller karakter. En skånsom drift forutsetter bruk av lukkede hogstformer, ikke hogst i bekkeløfter, urskogslokker, koller, tiurleiker, edelløvsog, arealer med fuktskog og andre områder som vesentlig preger skogbildet og etablering av ny skog fortrinnsvis ved naturlig foryngelse med eventuell suppleringsplanting ved behov. Forbud mot flatehogst og bygging av skogsveier vil ivareta de fleste landskapskvalitetene i skogen der områdene er preget av drift fra før.

Bestemmelsen kan være begrensende for skogbruket der dette er avhengig av mer intensiv drift. Ellers vil den ikke medføre ytterligere begrensninger på skogsdrifta bortsett fra at det må lages en hogstplan som skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten. Formålet er å få frem behovene for hogst og klargjøre i samråd med forvaltningsmyndigheten hvordan denne kan gjøres for å sikre naturverdiene. Bestemmelsen antas å være god nok for å sikre landskaps hensyn ved fortsatt skogsdrift.

Virkingen av bestemmelsen i områder som det er kommet innspill på svært intensiv drift er at disse ikke vil kunne gjennomføres. Årsaken er at drift her er avhengig av både veiutløsning og åpne hogstformer for å sikre lønnsomhet. De milde bestemmelsene vil derfor i praksis bety et forbud mot den antatte driftsmåten i områdene Sørfjorden, Klausmarka, Tettingsdalen og på statsgrunn i Grane. Også for disse områdene vil bestemmelsene være positive for landskapet ved at tiltak med negative konsekvenser for landskapet som veibygging og større hogstflater ikke kan gjennomføres.

Forbud mot motorferdsel. Barmarkskjøring i forbindelse med reindrifta har middels store negative konsekvenser for landskapet i Lomsdal-Visten. De milde bestemmelsene inneholder ikke noe unntak for barmarkskjøring i reindrifta som dermed vil være forbudt. Bestemmelsene har derfor positive virkninger på landskapet.

5.3 Strengte bestemmelser

Det følgende omhandler bare de restriksjonene som er forskjellige fra innholdet i de milde bestemmelsene.

Inngrep

Bestemmelsen omkring vern mot inngrep er i hovedsak lik og vurderingene er tilsvarende som for milde bestemmelser.

Strengt bestemmelse åpner ikke for nye bygninger til jordbruksformål og hindrer ny driftsbygning på Sildkoven. Dette vil kunne ha negative konsekvenser for landskapet dersom dette medfører at kulturmiljøet og den åpne kulturmarka forsvinner.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av skilt og merking av nye stier. De strenge bestemmelsene gir forvaltningsmyndigheten mulighet til å tillate merking av ruter i området, noe som de milde bestemmelsene hadde et forbud mot. Dette gjør altså at de strenge bestemmelsene er mildere enn de antatt mildeste bestemmelsene på dette feltet. Nymerking av ruter i områder som i dag har villmarkspreget (klasse I) vil kunne gjøre områdene preget av småskala naturinngrep (klasse II). Ved at forvaltningsmyndigheten har kontroll med utviklingen, vil eventuelle negative virkninger av nymerking kunne reduseres. Forbudet kan derfor ha en positiv virkning på landskapet dersom det ellers ville blitt merket med maling i villmarkspregete landskapsområder. Oppsetting av skilt vurderes ikke å ha noen virkninger på landskapet.

Beite, hogst og motorferdsel

Bestemmelsen omkring beite er i lik og vurderingene er tilsvarende som for milde bestemmelser.

Generelt vern av plantelivet

Det er ikke noe mulighet for skogsdrift gjennom de strenge bestemmelsene. Dette vil være forbudt. Et forbud vil hindre tiltak som etter vurderingene over ville kunne ha middels store negative konsekvenser for landskapet. Virkningen av bestemmelsen på dette punktet er derfor positiv.

Strengt vern vil også forby skjøtsel av vegetasjon for å opprettholde lysåpen kulturmark og på denne måten ivareta kulturlandskapet. Muligheten til skjøtsel av vegetasjonen vil være spesielt viktig for landskapsverdiene i kulturmiljøene langs fjordene og ved de gjenværende fjellgårdene. Et strengt vern i slike områder vil ha tilsvarende store negative konsekvenser for landskapet som en gjengroing i de samme områdene.

Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til hogst av ved til hytter og gammer i nasjonalparken.

Bestemmelsene gir dermed rom for å styre hvor og hvordan slik hogst blir mulig. Aktiviteten er ovenfor vurdert til å ha ingen negative konsekvenser for landskapet dersom brukerne ikke hugger slik at hyttene blir mer synlige på avstand. Det kan være viktig å sikre at vedhogsten tar slike hensyn til landskapsbildet. En kontroll med vedhogst antas derfor å kunne ha en liten positiv virkning på landskapet.

5.4 Oppsummering

Tabellen i vedlegg 2. Oppsummering av virkninger og konsekvenser, gir en oppsummering av vurdert virkning og konsekvens av milde og strenge bestemmelser på tiltakene i 0-alternativet som kan påvirke landskapet. Tabellen viser også ved hjelp av farger virkningen av milde og strenge bestemmelser og hvilke konsekvenser dette får for landskapet.

Det er svært liten forskjell på milde og strenge bestemmelser virkninger på landskapet. Totalt sett vurderes begge sett med vernebestemmelser å ha store positive konsekvenser for landskapet i utredningsområdet. Bare når det gjelder havbruk og skogbruk, kan det sies at de strenge bestemmelsene vil kunne ha ytterligere positive konsekvenser for landskapet. Samtidig vil strengt vern gjøre det vanskeligere å skjømte verdifullt kulturlandskap, noe som vil ha negative konsekvenser for landskapet.

Samlet sett vurderes strenge og milde bestemmelser å ha store positive konsekvenser for landskapet i Lomsdal-Visten på bakgrunn av landskapsverdiene her og omfanget av 0-alternativet.

Tabellen under oppsummerer virkninger og konsekvenser av 0-alternativet og vern med milde og strenge bestemmelser på landskapet i Lomsdal-Visten fordelt på hovedtema. For mer detaljert oversikt over tiltakene i 0-alternativet, se vedlegg 2 Oppsummering av virkninger og konsekvenser.

Tema	Tiltak	Konsekvenser		
		0-alt.	Milde bestemmelser	Strenge bestemmelser
Jordbruk	Aktivt jordbruk med veibygging, ny driftsbygning og opprettholdt kulturlandskapet ved fortsatt beite og slått	0/-	0/(+)	--
Skogbruk	Skogsdrift i produktive områder og der det er kommet lokale ønsker, vedhogst	--	++	++(+)
Havbruk	Eksisterende midlertidig havbruk og potensialet for nye anlegg	---	++(+)	+++
Reindrift	Barmarkskjøring og nye gjeterhytter	--	++	++
Kraftutbygging	Nye kraftlinje og diverse løse planer om mikrokraftverk	---	+++	+++
Friluftsliv	Merking av nye stier	0	0/(+)	(+)
Hyttebygging	Utvidelse av eksisterende hytter og bygging av nye hytter for reiseliv, friluftsliv og privat bruk	-	+	+
TOTALT		---	+++	+++

6 Forslag til avbøtende tiltak

Et vern vil hindre gjennomføringen av stort sett alle tiltakene med negative konsekvenser for landskapskvalitetene og urørtheten i utredningsområdet. Likevel er det noen mangler ved bestemmelsene og noen forskjeller mellom de milde og de strenge bestemmelsene som kan slå uheldig ut i forhold til landskapet i Lomsdal-Visten. Det er derfor foreslått avbøtende tiltak både i form av forslag til prinsipper for avgrensning, innholdet i vernebestemmelser, og avklaringer som bør komme i forvaltningsplanen for området. Utover disse ivaretar både milde og strenge bestemmelser de omtalte landskapsverdiene.

Landskapets betydning for de som lever i nærheten av utredningsområdet er sterkt knyttet til den historiske og dagens bruk av det. For å ivareta verdien i landskapet for befolkningen her er det derfor viktig å fortsatt ha mulighet til å videreføre den etablerte bruken av området. Restriksjoner på slik bruk vil kunne redusere den verdien som landskapet har blant folk og kan kanskje sammenliknes med fysiske inngrep som forringer verdifulle karaktertrekk ved landskapet.

Også tiltakene i 0-alternativet selv vil kunne redusere de negative konsekvensene de har på landskapet i utredningsområdet. Det vil for eksempel med relativt små justeringer i kraftprosjektene på statsgrunn være mulig å få utbyggingene utenfor utredningsområdet i Grane. Dette vil redusere de negative konsekvensene av kraftutbygging i disse områdene betraktelig uten at fallet blir mye påvirket.

De foreslåtte hyttene i området har stort sett ubetydelige konsekvenser for landskapet, bortsett fra ny hytte ved Øvre Bjønnstokkvatn og på Elgvidda som kan ha negative konsekvenser. Det kan på denne bakgrunn være aktuelt å foreslå at et vern enten ved avgrensning, ved utforming av bestemmelser eller ved utforming av forvaltningsplan tillater at resten av hyttene blir satt opp. Form, farge og beliggenhet vil da avgjøre om hyttene oppfattes som inngrep eller om de passer inn i naturlandskapet rundt. Et gjeldende maksimalt arealomfang på for eksempel 80 m² bør presiseres de endelige bestemmelsene.

Avgrensning

Avgrensningen av et vern i Lomsdal-Visten bør inkludere alle de landskapsområdene som har nasjonale landskapskvaliteter (A1 og A2) og de landskapsområdene som er svært beskjedent påvirket av inngrep i dag (villmarkspregete områder, klasse I, og områder med småskala naturinngrep, klasse II).

Inndelingen i landskapsområder følger terrenget og vannskiller. Denne avgrensningen gir et godt grunnlag for å finne mulige grenselinjer som følger terrenget. Det anbefales derfor at inndelingen av landskapsområder brukes i størst mulig grad ved avgrensningen av et vern i Lomsdal-Visten.

Bestemmelser

En kombinasjon av strenge og milde bestemmelser vil ivareta de store landskapsverdiene i området på den beste måten. Vi anbefaler at disse forholdene blir vurdert ved utformingen og inkludert i bestemmelsene til et fremtidig verneområde i Lomsdal-Visten:

- Det er et generelt forbud mot barmarkskjøring i reindrifta både i milde og strenge bestemmelser. Et vern bør kunne regulere denne aktiviteten som har middels store negative konsekvenser for landskapet i Lomsdal-Visten. Bestemmelser som åpner for slik aktivitet vil ikke ha noen virkning i forhold til mulighetene slik de er i dag. Man vil derfor kunne forvente en utvikling i tråd med vurderingene av 0-alternativet. Et forbud vil være viktig i forhold til å opprettholde store landskapsverdier i reindriftsområdene. Det er imidlertid uklart om en regulering av slik kjøring vil ha noen effekt på den faktiske aktiviteten og om bestemmelsene vil gi unødvendig konflikt med en presset næring. Forvaltningsmyndigheten bør likevel ha muligheten til å styre utviklingen. Det anbefales at de endelige vernebestemmelsene regulerer barmarkskjøring og oppsetting av husvære til bruk i samband med oppsyn med husdyr og reindrift.

- Det anbefales at et vern åpner for uttak av plantet skog med ikke stedegne treslag. I den grad hogst av plantet gran vil kunne gi økt landskapsverdi, er det viktig at et eventuelt vern i områder hvor det er plantet skog, åpner for slik hogst. Dette gjelder spesielt der det er brukt arter som ikke hører naturlig hjemme her, for eksempel i Lillebørja i Brønnøy.
- Det anbefales at bestemmelsene gir forvaltningsmyndigheten kontroll med at hogst av ved til hytter og gammer i et verneområde ikke virker negativt på landskapsbildet, men at dette kan gjøres ved å vise til generelle retningslinjer for vedhogst i en forvaltningsplan.
- Forvaltningsmyndighetens kontroll med bygging av nye hytter og utvidelser av eksisterende hytter anses som positivt for landskapet. En øvre grense for areal på hyttene (80 m²) og et maksimalt antall bygninger på hver plass bør derfor presiseres.
- Ved et evt. strengt vern langs Velfjorden og Vistenfjorden, samt ved gamle fjellgårder som fortsatt blir holdt ved like i området, bør bestemmelsene tillate og om mulig oppfordre til slått og vedlikehold av gammel kulturmark.

Forvaltningsplan

Avveininger og avklaringer innenfor rammene som bestemmelsene for et verneområde setter, vil komme i en forvaltningsplan for området. Her vil det være viktig å styre eventuelt negative virkninger av aktivitet på landskapet til områder som tåler det.

Forvaltningsplanen bør derfor avklare:

- *Hvilke turruter det kan være aktuelt å få tillatelse til å tilrettelegge og hvor eventuelle nye bruer kan settes opp.* Ut fra landskapshensynet bør bare merking ved varding i utsatte områder og ved vanskelige passasjer tillates, mens rødmaling ikke bør tillates. Dette er spesielt viktig dersom det blir aktuelt å merke rutene fra Tosbotn til Strompdalen og fra Aursletta til Tasklivatnet. Begge disse går gjennom villmarksprega områder (urørthetsklasse I).
- *Hvilke fjordområder det eventuelt kan etableres permanent havbruk,* dersom fjordområder i Lomsdal-Visten blir vernet og havbruk som ikke strider mot verneformålet blir tillatt. Ut fra et landskapshensyn er det svært viktig at Okfjorden blir holdt fri for alle typer inngrep, herunder havbruksvirksomhet.
- *Prinsippene for hogst som sikrer at landskapets art og karakter blir ivaretatt.* På denne måten kan forvaltningsplanen også være nyttig ved utformingen av eventuelle hogstplaner dersom skogsdrift under en slik forutsetning blir tillatt.
- *Retningslinjer for vedhogst til hytter og gammer innenfor verneområdet.* Hensikten med retningslinjene vil være å sikre at vedhogsten ikke gjør eksisterende inngrep som hytter mer synlige og skjemmende i landskapet.
- *Eventuell barmarkskjøring i reindrifta.* For reindrifta kan det være vesentlig å få muligheten til å bruke barmarkskjøretøy. For denne aktiviteten, dersom den blir tillatt i et verneområde, og ut fra hensynet til landskapsvirkningene, vil det være viktig at forvaltningsplanen søker å minimere både bruken og skadevirkningene. En avtalt bruk på avklarte strekninger kan være med på å styre denne utviklingen, selv om kjøring etter de samme traseene vil kunne gi enda større slitasje på vegetasjon og terreng.

7 Kilder

Skriftlige kilder

Andersen, O., Nellemann, C., Eide, N. Og Vistnes, I. 2004. Konsekvensutredning for vern og utredning for fylkesdelplan for Lomsdal-Visten. Delutredning Reindrift. NINA Oppdragsmelding 842. 64 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2001. Friluftsliv i konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Håndbok 18-2001.

Elgersma, A. 1996. Landskapsregionar i Norge, med underregioninndeling. Kart i M 1: 2000 000. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.

Fylkesmannen i Nordland 2003a. Konsekvensutredning for Junkerdal-Balvatn: Delutredning Landskap. Rapport 1/2003. 31 s.

Fylkesmannen i Nordland 2003b. Konsekvensutredning for Junkerdal-Balvatn: Delutredning Friluftsliv. Rapport 5/2003. 40 s.

Fylkesmannen i Nordland 2004a. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. delutredning Friluftsliv.

Fylkesmannen i Nordland 2004b. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. delutredning Hytter og hyttebygging.

Grepstad, G. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten. Deltema Løsmasser og steinmaterialer. NVK Multiconsult.

Høberg, J. og S. M. Eilertsen. 2004. Konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Delutredning Jordbruk. Planteforsk Tjøtta fagsenter. Oppdragsrapport til Fylkesmannen i Nordland 22s

Lykkja, H. 1999. Utarbeiding av forvaltningssoner for nasjonalparker og deira nærområde. Rapport nr. 11/99. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.

Løvdal, I., Heggland, A. og Gaarder, G. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, Nordland. Deltema Naturmiljø. Siste Sjanse rapport 2004-5. 96 s.

Melby, M. W. 2004. Lomsdal-Visten. Konsekvensutredning Kraftressurser. Miljøfaglig Utredning Rapport 2004-22. 28 s.

Melby, M. W. Og Aas, Ø. 2004. Lomsdal-Visten. Konsekvensutredning Reiseliv og miljøbasert næringsutvikling. Miljøfaglig Utredning Rapport 2004-23. 49 s.

Midgaard, N. 2004. Konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Delutredning Skogbruk. Planteforsk Tjøtta fagsenter. Oppdragsrapport til Fylkesmannen i Nordland 24s

Miljøverndepartementet 1992. Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge. St.meld.nr. 62 (1991-92).

Miljøverndepartementet 1997. Konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Veileder T-1177. Opptrykk av del IV i veileder T-1015.

Miljøverndepartementet. 2000. Rundskriv om konsekvensutredninger etter plan- og bygningsloven. Rundskriv T-2/2000.

Puschmann, O. 2001. Kartlegging av landskap i samband med bruks- og verneplan for Junkerdal – Balvatn området. – En oppfølging av St.meld. nr. 62 (1992/93) ”Ny landsplan for nasjonalparker og

andre større verneområder i Norge”. Rapport nr. 11/2001. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.

Puschmann, O. & Flemsæter, F. 2004. Kartlegging av landskap i samband med bruks- og verneplan for Lomsdal-Visten området. – En oppfølging av St.meld. nr. 62 (1992-93) Ny landsplan for nasjonalparker og andre verneområder i Norge. Rapport 18/2004. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging.

St.prp. nr. 75, 2003-2004. Supplering av Verneplan for vassdrag. Olje- og energidepartementet.

Strømmen, A. 2004. Friluftslivet i Lomsdal-Visten. Fylkesmannen i Nordland. Rapport 2/2004. 58 s.

Svestad, A. 2004. Konsekvensutredning for Lomsdal-Visten, delutredning Kulturhistorie. Rapport arealplan 02/2004. Norsk institutt for kulturminneforskning. 56 s.

Sæther, K., Palerud, R., Guneriussen, A. og Larsen, L.-H. 2004. Utredning til fylkesdelplan og konsekvensutredning for verneplan i Lomsdal-Visten. Deltema Havbruk. Rapport APN-421.3063. Akvaplan-niva. 67 s.

Muntlige kilder

Bjørn Arve Bønå

Margit Bønå

Odd Bønå

Lars Fagerli

Silja M. Eira Fallås

Kyrre O. Grønbech

Martin Håker, Statskog Nordland

Håkon Johansen

Lars Lorentzen, Fjelltjenesten

Jarle Okan

Solrun Anita Okan

Steinar Pedersen, Brønnøy kommune

Oskar Puschmann, NIJOS

Ivar Rystad

Magnar Solbakk, Brønnøy kommune

Asbjørn Gunnar Sørfjord

8 Vedlegg og temakart

Vedlegg 1 Landskapskvaliteter og urørthet i landskapsområdene

Vedlegg 2 Oppsummering av virkninger og konsekvenser

Temakart 1 Landskapstyper og landskapsområder i Lomsdal-Visten

Temakart 2 Inndeling i landskapsområder med landskapsverdi

Temakart 3 Inndeling i landskapsområder med urørthetsklasse

Temakart 4 Urørthetsklasse i landskapsområdene uten vern (0-alternativet)

Temakart 5 Oversiktskart Lomsdal-Visten

Vedlegg 1. Landskapskvaliteter og urørthet i landskapsområdene

Tabellen under viser landskapskvalitetene og graden av urørthet for hvert landskapsområde, med betydning/evaluering for hver landskapskomponent fra kartleggingen til Puschmann og Flemsæter (2004). Verdivurderingen er kort beskrevet i kp. 2.1. Les mer i rapporten fra landskapskartleggingen.

Lsk.omr.	Landskapsområde	Hovedform	Småform	Vann	Vegetasjon	Jordbruk	Bebyggelse	TOT.EVALUER	URØRTHET
LT 1 Brede fjordløp									
T1-01	Velfjorden	*** / B1	*** / A2	*** / B1	** / B1	*/B1	*/B1	B1	II
LT2 Smale fjordarmer og fjordbotner									
T2-01	Storbørja	*** / A2	*** / A2	*** / A2	*** / B1	* / B1	* / B1	A2	III
T2-02	Lislbørja	*** / A2	*** / B1	*** / B1	*** / B2	* / B2	* / B2	B1	III
T2-03	Storfjorden	*** / B2	*** / B1	*** / B1	*** / B1	* / B2	* / B2	B2	III
T2-04	Okfjorden	*** / A1	*** / A1	*** / A1	*** / A1	0	0	A1	I
T2-05	Andalsvågen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B1	** / A2	*** / B1	B1	IV
T2-06	Lakselvatnet	** / A2	*** / A2	*** / A1	*** / A2	0	** / B1	A2	III
T2-07	Inner Visten	*** / A2	*** / B1	*** / A2	*** / A2	* / B1	** / B1	A2	III
T2-08	Sørfjorden	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B2	* / B2	* / C	B2	III
T2-09	Ytre Visten							B1	IV
LT3 Trange elvedaler og storforma juv									
T3-01	Strompdalen	** / B1	*** / B1	*** / A2	*** / B1	0	0	B1	II
T3-02	Grunnvassdalen	*** / A1	*** / A1	*** / A1	*** / A2	0	0	A1	I
T3-03	Austerfjorddalen	** / B1	*** / A2	*** / A2	** / B1	0	0	A2	I
T3-04	Sørfjorddalen							B1	I
LT4 Fjordvendte fjeldaler									
T4-01	Jordbrudalen	*** / B1	*** / A2	*** / A2	*** / B1	0	0	A2	I
T4-02	Svartvassdalen - Godvassdalen	*** / B1	** / B1	** / B1	*** / B2	0	* / C	B2	II
T4-03	Gåsvassdalen	*** / B1	** / B1	*** / B1	*** / B1	0	* / B2	B1	II
T4-04	Lappskarddalen							B1	I
T4-05	Hornstinden - Klavesmarka							B1	I
T4-06	Høyholmstinden - Tasklivatnet	*** / A2	*** / A2	*** / A2	*** / B1	0	* / B2	A2	I
T4-07	Snøfjellvatn							B2	I
T4-08	Strumpdalsbotnen							B2	III
T4-09	Bønnådalen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / A2	0	* / B2	B1	III
T4-10	Almosskardet	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B1	0	* / B2	B1	II
T4-11	Kvannivatnet	*** / B1	*** / A2	*** / B1	*** / B2	0	*** / C	B2	IV
T4-12	Grønlidalen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B1	0	0	B1	II
LT5 Storforma U-daler under tregrensa									
T5-01	Bjønnstokkvatnan	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B1	0	0	B1	I
T5-02	Tettingdalen							B1	IV
T5-03	Nedre Breidvatnet	*** / B1	*** / B1	*** / B1	** / B2	0	* / B1	B1	I
T5-04	Lomsdalen	*** / A1	*** / A2	*** / A1	*** / A1	* / 0	* / 0	A1	II
T5-05	Litlskardet	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B1	0	0	B1	I
T5-06	Store Hjortskardet							B1	I
T5-07	Stavassdalen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / A2	0	* / B1	B1	III
T5-08	Børjedalen-Laksmarkdalen	*** / B1	*** / B1	*** / A2	*** / A2	0	** / C	B1	III
T5-09	Henriksdalen							B1	I
T5-10	Sæterdalen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	*** / B2	* / B2	* / B1	B1	III
T5-11	Skjørlægda	*** / B1	*** / A2	*** / A2	*** / A2	0	* / B1	A2	II
T5-12	Langfredagsdalen							B1	I
T5-13	Sørvassdalen	*** / B1	*** / A2	*** / B1	*** / A2	0	** / B2	B1	I
T5-14	Engibekkskardet							B1	IV
T5-15	Svenningskardet							B1	II
LT6 Storforma U-daler over tregrensa									
T6-01	Langskardet							A2	I
T6-02	Mosskarddalen	*** / B1	*** / B1	*** / B1	** / B1	0	0	B1	I
T6-03	Fjellskardet - Nordfjellet	*** / B1	*** / B1	*** / B1	** / B1	0	0	B1	I
LT7 Høyfjellsplatåer og større fjelltopper									
T7-01	Jordbruvatnan	*** / B1	*** / B1	*** / B1	* / B1	0	0	B1	I
T7-02	Øvre Breidvatnet	*** / B1	*** / A2	*** / B1	* / B1	0	0	B1	I
T7-03	Breidvasstinden	*** / A2	*** / A2	*** / A2	* / B1	0	0	A2	I
T7-04	Elgvidda	*** / B1	*** / B1	*** / B1	* / B1	0	0	B1	I
T7-05	Vistvatnan	*** / A2	*** / A2	*** / A2	* / B1	0	0	A2	I
T7-06	Stigfjellet - Vistfjellan	*** / B1	*** / B1	*** / B1	** / B2	0	0	B1	II
T7-07	Kronglevatnet - Innerjørn	*** / A2	*** / A2	*** / A2	** / B1	0	* / B1	A2	II
T7-08	Store Finnknevatnet	*** / B1	*** / B1	*** / C	** / B1	0	*** / C	B2	IV
T7-09	Ropamesfjellet							A2	I

Åpne felt betyr at området ikke er befart i felt, men kun tolket gjennom kart- og evt. flybildestudier, og derfor heller ikke evaluert på landskapskomponentene.

Vedlegg 2. Oppsummering av virkninger og konsekvenser i Lomsdal-Visten

Tiltak	Sted	Landskaps-område	Verdi	Urrørthet	Virkning 0-alternativ		Konsekvens 0-alt.		Virkning vern		Konsekvens vern	
					Landskap	Urrørthet	Landskap	Urrørthet	Mildt	Strengt	Mildt	Strengt
Jordbruk	Jordbruksvei til Andalen	T2-05	B1	IV	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Ny driftsbygning på Sildekoven	T2-03	B2	III	Ingen (Liten positiv)	Ingen	0 (++)	0			0 (-)	0 (-)
Skogbruk	Gjengroing	fjornære områder	A2-B2	III	Stor negativ	Ingen	---	0		Hindrer skjøtsel	0	---
	Opprettholde beite	beiteområder	varierer	varierer	Liten positiv	Ingen	++	0			0	0
	Bønå	T2-07, T4-09	A2, B1	III	Ingen til middels negativ	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Aursletta	T2-06, T4-08 og T5-10	A2-B2	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Ytre Visten	T2-09	B1	IV	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Klausmarka	T2-04 og T4-05	A1, B1	I	Middels til stor negativ	I → III	--	---			++	+++(+)
	Storfjorden	T1-01 og T2-03	B1, B2	III	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Lillebørja	T2-02	B1	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Storbørja	T2-01, T5-08	A2, B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Tettingdalen	T5-02, T3-01	B1	III	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Tosbotn	T4-02	B2	II	Liten negativ	II → III	0	-			0 (+)	+
	Gåsvatnet	T4-03, T5-06	B1	II, I	Middels til stor negativ	I → III	--	--			++	++
	Svenningskardet	T5-15	B1	II	Middels til stor negativ	II → III	--	-			++	++
	Stavassdalen	T5-07	B1	III	Middels til stor negativ	Ingen	--	0			++	++
	Sørfjorden	T2-08	B2	III	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
Havbruk	Generell vedhogst til eget bruk	skogområder	varierer	varierer	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Storfjorden	T2-03	B2	III	Liten negativ	Ingen	0	0			0	0
	Lillebørja	T2-02	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Samlokalisering i Lillebørja	T2-02, 03	B1-B2	III	Ingen	Ingen	0/-	0			0	0 (+)
	Okfjorden (skjell)	T2-04	A1	I	Middels negativ	I → III	---	--			+++	+++
	Indre Visten (skjell)	T2-07	A2	III	Liten negativ	Ingen	-	0			+	(+)
	Sørfjorden (skjell)	T2-08	B2	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0	0			0	0
Reindrift	Barmarkskjøring	Reindriftsområder	varierer	varierer	Liten negativ	I → II	--	-			+(+)	+(+)
	Gjeterhytte ved Innetjørnan	T7-07	A2	II	Liten negativ	Ingen	-	0			+	+
	Gjeterhytte på Elgvidda	T7-04	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-			+	+
	Gjeterhytte ved Kviffellet	T5-05	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-			+	+
	Sommerboplass i Feitskardet	T5-07	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)

Tiltak	Sted	Landskaps-område	Verdi	Urørthet	Virkning 0-alternativ		Konsekvens 0-alt.		Virkning vern		Konsekvens vern	
					Landskap	Urørthet	Landskap	Urørthet	Mildt	Strengt	Mildt	Strengt
Kraft-utbygging	Ny overføringslinje Ausa-Andalsvågen	T2-05, 07, T4-05	A2 og B1	I, IV	Stor negativ	I → III	---	---			+++	+++
	Fjerne gammel linje Ausa-Langfjord	T2-01, 06, 07, T4-08, T5-02, 08	A2 og B1	III	Stor positiv	III → I/II	+++	++			0	0
	Bønåga	T2-07, T4-09	A2 og B1	III	Middels negativ	III → IV	--	-			++	++
	Lisiefjorden	T2-03	B2	III	Middels negativ	III → IV	0/-	-			+	+
	Store Hjortskardelva	T5-06	B1	I	Middels negativ	I → IV	-	---			++	++
	Blåfjellelva	T5-15	B1	II	Middels negativ	II → IV	-	--			+(+)	+(+)
	Velfjordskardelva	T5-05, 07	B1	I, III	Stor negativ	I → IV	--	---			+++	+++
	Tverrelva i Fagerjordalen	T5-12	B1	II	Middels negativ	II → IV	-	--			+(+)	+(+)
	Nymerking av ruter i villmark: Varding	T4-05, 06, 07, T7-02	A2-B2	I	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Nymerking av ruter i villmark: Maling	T4-05, 06, 07, T7-02	A2-B2	I	Ingen	Ingen	0	-			0 (+)	(+)
Hytter i reiselivet	Utvidelser	Områder med hytter	Variører	Variører	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Burrienværie	T7-08	B2	IV	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Øvre Bønåvatn	T4-09	B1	III	Liten negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Grønheim	T2-01, T5-08	A2, B1	II, III	Liten positiv	Ingen	0/+	0			0 (-)	0 (-)
	Merranset i Tosbotn	T4-02	B2	II	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Gapahuk i Lille Hjortskardet	T5-14	B1	IV	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Øvre Bjønnstokkvatn	T5-01	B1	II	Liten til middels negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)
	Eigvidda	T7-04	B1	I	Liten negativ	I → II	0/-	-			+	+
	Gjenreisning av Lomsdalsgården	T5-04	A1	II	Ingen til liten positiv	Ingen	0	0			0	0
	Sannan Gåsvatnet	T2-06, T4-03	A2, B1	III, II	Ingen til liten positiv	Ingen	0/+	0			0 (-)	0 (-)
Private hytter	Nedre Kvanniivatn	T2-09/T4-11	B1/B2	IV	Ingen	Ingen	0	0			0	0
	Langs Vistenfjorden og Velfjorden	T1-01, 02, T2-01, 02, 08, 09	A2-B2	III	Ingen til liten negativ	Ingen	0/-	0			0 (+)	0 (+)

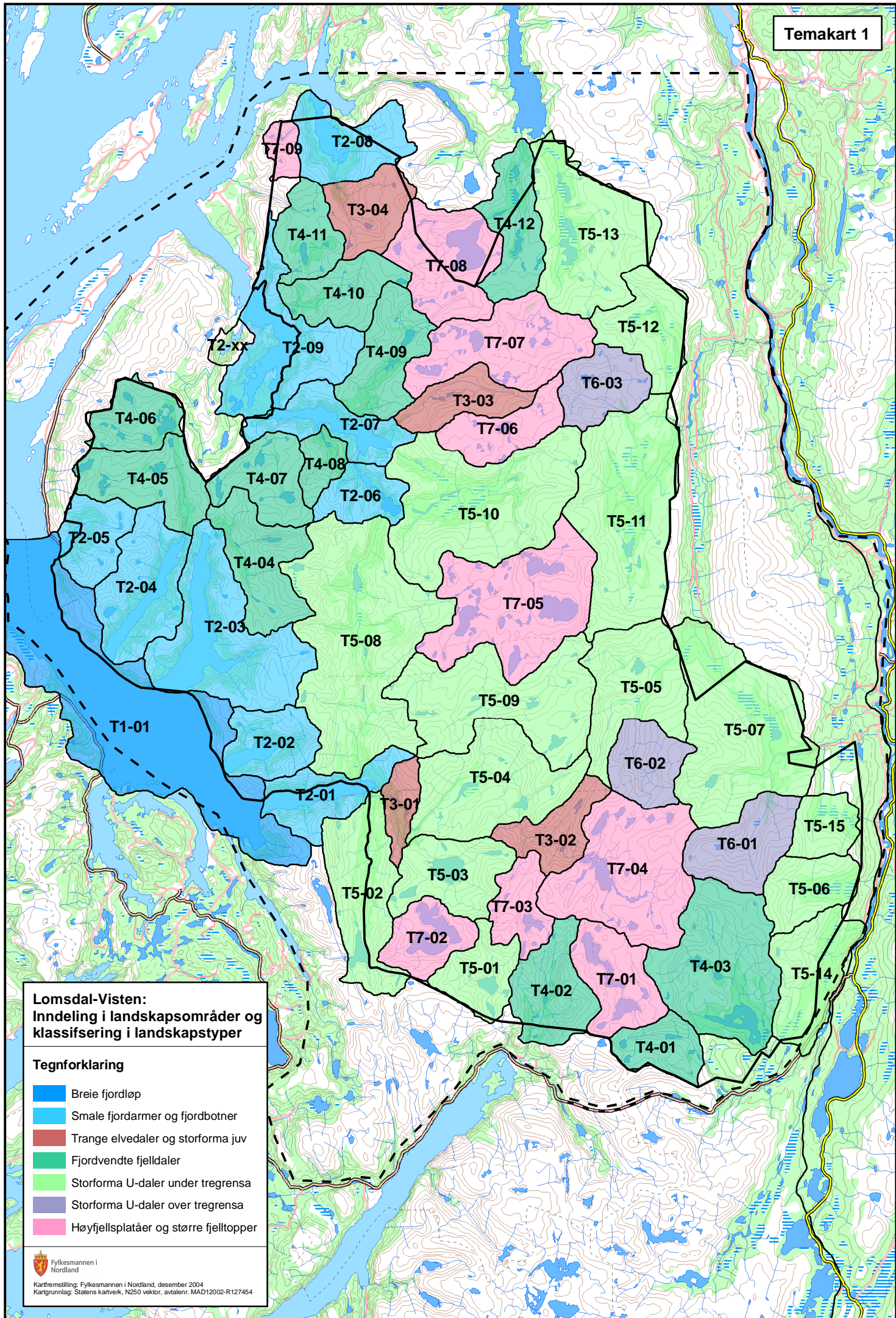
For verdi, urørthetsklasse, virkning og konsekvens, se kp. 3 Metode.

Forklaring av fargebruk under virkning av milde og strenge bestemmelser:

 Bestemmelsene forbyr tiltaket.

 Bestemmelsene åpner for tiltaket, men krever søknad og forvaltningsmyndigheten kan påvirke utformingen

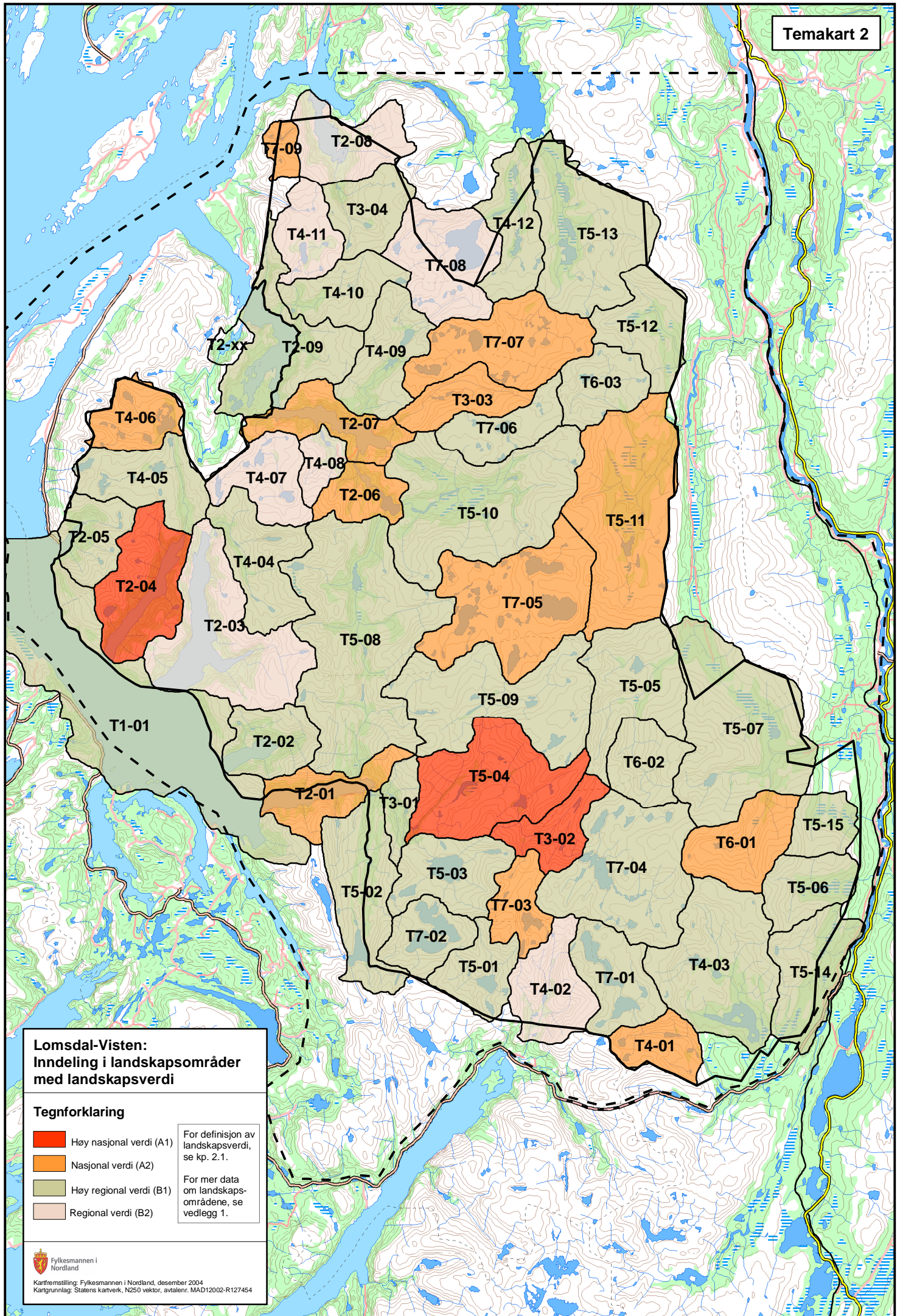
 Bestemmelsene har ingen virkning på tiltaket.

**Lomsdal-Visten:
Inndeling i landskapsområder
og klassifisering i landskapstyper**

Tegnforklaring

- Breie fjordløp
- Smale fjordarmer og fjordbotner
- Trange elvedaler og storforma juv
- Fjordvendte fjelldaler
- Storforma U-daler under tregrensa
- Storforma U-daler over tregrensa
- Høyfjellsplatåer og større fjelltopper

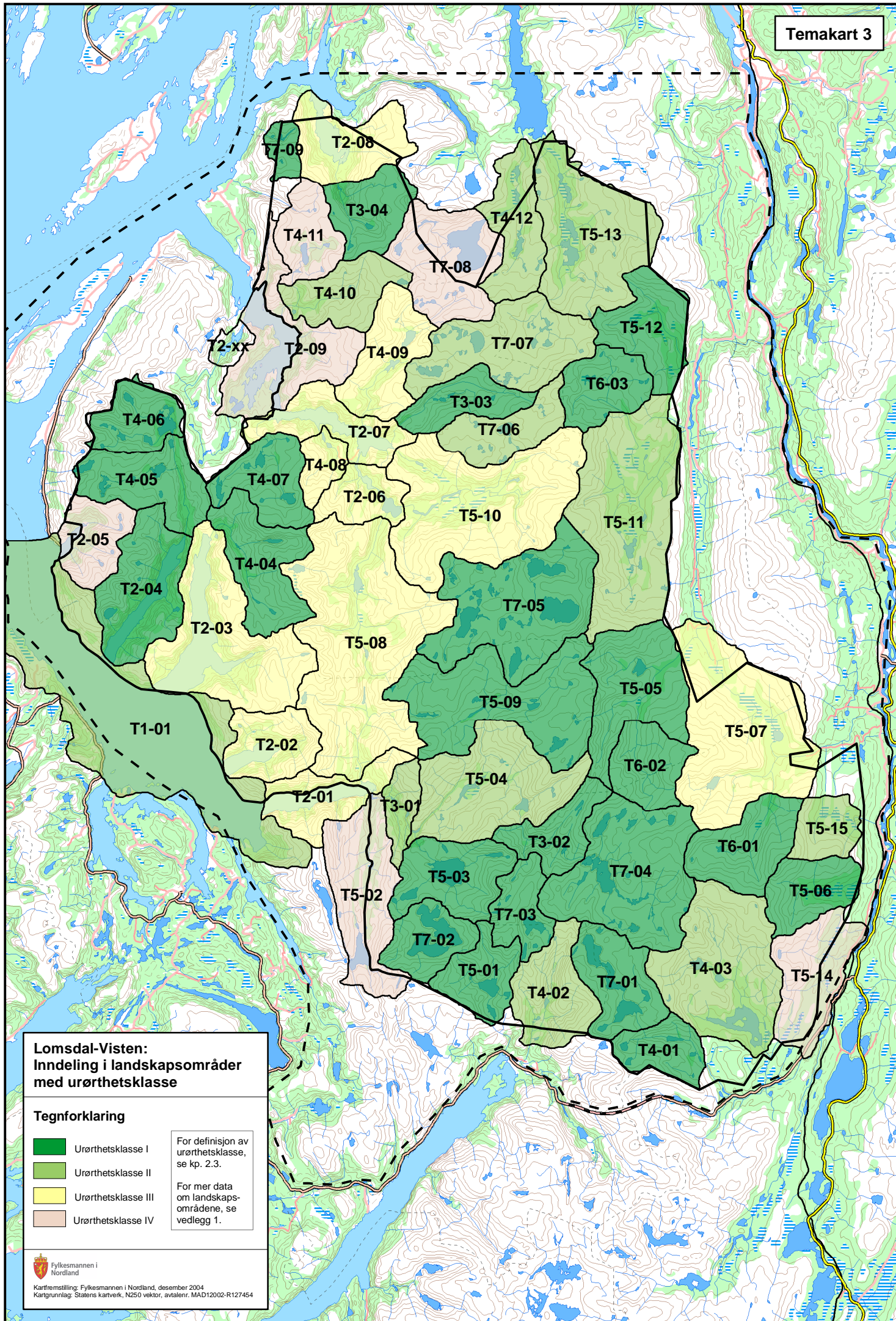
**Lomsdal-Visten:
Inndeling i landskapsområder
med landskapsverdi**

Tegnforklaring

- Høy nasjonal verdi (A1)
- Nasjonal verdi (A2)
- Høy regional verdi (B1)
- Regional verdi (B2)

For definisjon av landskapsverdi, se kp. 2.1.

For mer data om landskapsområdene, se vedlegg 1.

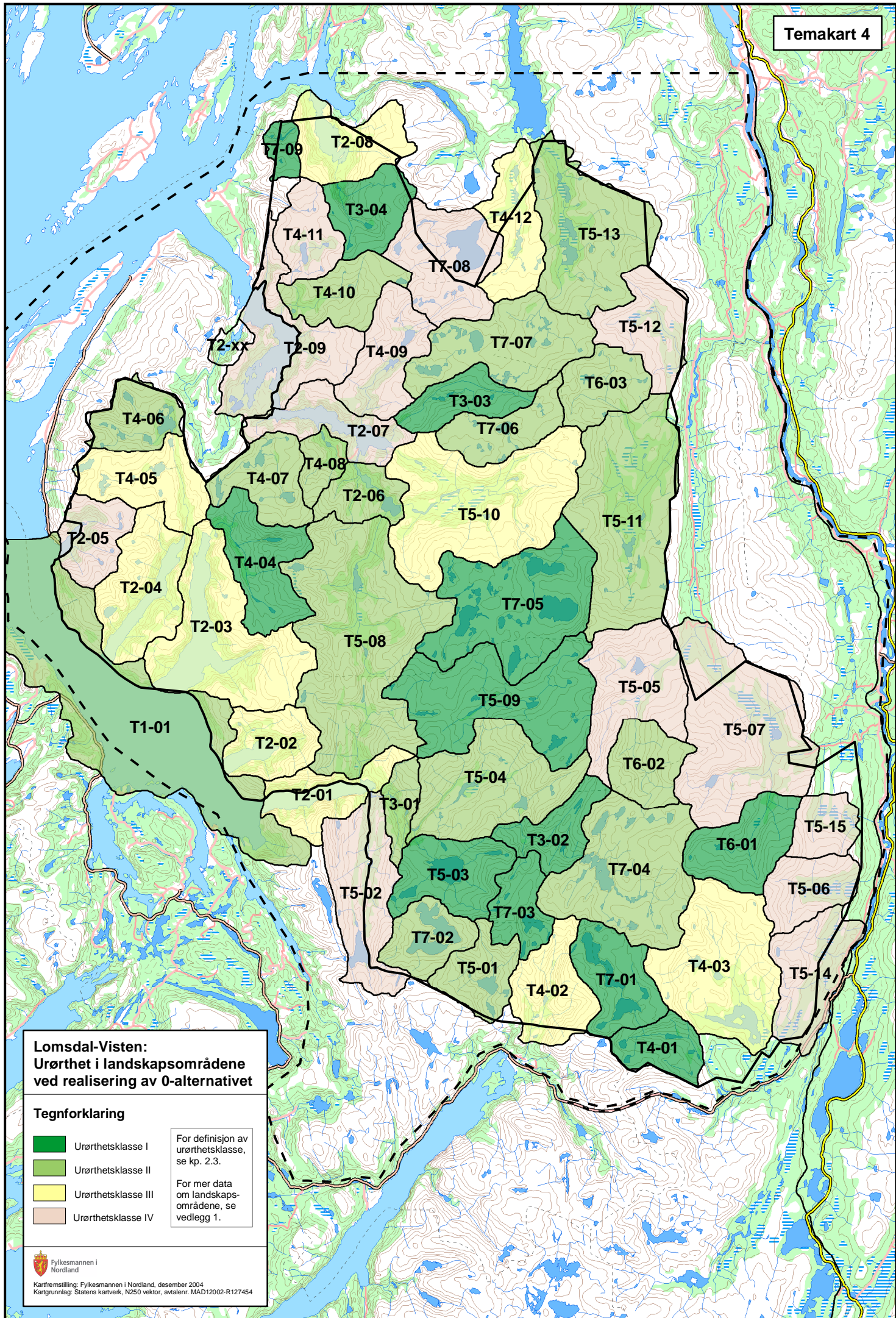
**Lomsdal-Visten:
Inndeling i landskapsområder
med urørthetsklasse**

Tegnforklaring

- Urørthetsklasse I
- Urørthetsklasse II
- Urørthetsklasse III
- Urørthetsklasse IV

For definisjon av urørthetsklasse, se kp. 2.3.

For mer data om landskapsområdene, se vedlegg 1.

**Lomsdal-Visten:
Urørthet i landskapsområdene
ved realisering av 0-alternativet**

Tegnforklaring

- Urørthetsklasse I
- Urørthetsklasse II
- Urørthetsklasse III
- Urørthetsklasse IV

For definisjon av urørthetsklasse, se kp. 2.3.

For mer data om landskapsområdene, se vedlegg 1.

